

İÇİNDEKİLER	
ŞEKİL LİSTESİ	VI
ÖZET	XIII
SUMMARY	XV
1. GİRİŞ	1
2. PRENS ADALARI	3
3. BURGAZ ADASI	6
3.1. Konumu ve Topoğrafik özellikleri	6
3.2. Tarihsel Gelişimi	6
3.2.1. Bizans Dönemi	7
3.2.2. Osmanlı Dönemi	8
3.2.3. Cumhuriyet Dönemi	10
3.3. Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı	11
3.4. Genel yerleşim düzeni ve Mimari Özellikleri	13
3.4.1. Anıtsal Yapılar	13
3.4.2. Sivil Mimarlık Yapıları	15
3.5. Bölgedeki Koruma Çalışmaları	17
4. KEVENCİOĞLU KÖŞKÜ	19
4.1. Konumu	19
4.2. Tarihsel Gelişimi	20
4.3. 6 Ekim 2003 Burgaz Adası Yangını ve Yapıya Etkileri	21
5. MEKAN ÖZELLİKLERİ	22
5.1. Bodrum Kat	22
5.1.1. B01 Mekanı	22
5.1.2. B02 Mekanı	22
5.2. Zemin Kat	22
5.2.1. Z01 Mekanı	22
5.2.2. Z02 Mekanı	23
5.2.3. Z03 Mekanı	24
5.2.4. Z04 Mekanı	25
5.2.5. Z05 Mekanı	26
5.2.6. Z06 Mekanı	26

5.2.7. Z07 Mekanı	26
5.2.8. Z08 Mekanı	27
5.2.9. Z09 Mekanı	27
5.3. Birinci Kat	28
5.3.1. 101 Mekanı	28
5.3.2. 102 Mekanı	29
5.3.3. 103 Mekanı	30
5.3.4. 104 Mekanı	31
5.3.5. 105 Mekanı	31
5.3.6. 106 Mekanı	32
5.3.7. 107 Mekanı	32
5.3.8. 108 Mekanı	32
5.3.9. 109 Mekanı	32
5.3.10. 110 Mekanı	33
5.4. İkinci Kat	34
5.4.1. 201 Mekanı	34
5.4.2. 202 Mekanı	35
5.4.3. 203 Mekanı	35
5.4.4. 204 Mekanı	36
5.4.5. 205 Mekanı	37
5.4.6. 206 Mekanı	37
5.4.7. 207 Mekanı	38
5.4.8. 208 Mekanı	38
5.4.9. 209 Mekanı	38
5.4.10. 210 Mekanı	38
5.5. Üçüncü Kat	39
5.5.1. 301 Mekanı	39
5.5.2. 302 Mekanı	40
5.5.3. 303 Mekanı	41
5.5.4. 304 Mekanı	41
5.6. Cepheler	42
5.6.1. Kuzey Cephesi	42
5.6.2. Doğu Cephesi	44
5.6.3. Güney Cephesi	45
5.6.1. Batı Cephesi	46
5.7. Yapı Bileşenleri	46
5.7.1. Kapılar	46
5.7.2. Pencereleler	48

5.7.3. Merdivenler	49
5.8. Strüktürel Özellikler	49
5.8.1. Temeller	50
5.8.2. Duvarlar	50
5.8.2.1. Sürekli Taşıyıcı Duvarlar	50
5.8.2.2. Ahşap Taşıyıcı Öğeler	51
5.8.3. Döşemeler	51
5.8.4. Tavanlar	52
5.8.5. Örtü Sistemi	53
5.9. Yapım Tekniği ve Malzeme	53
5.10. Bezeme Öğeleri	54
5.11. Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri	55
5.11.1. Mekansal Bozulmalar	56
5.11.2. Strüktürel Bozulmalar	57
5.11.3. Malzeme Bozulmaları	59
6. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ	61
6.1. Tipolojik Karşılaştırma	61
6.2. Yapısal Veriler	63
6.2.1. Plan Özellikleri ve İç Mekanlar	63
6.2.2. Cephe Özellikleri	65
6.3. Restitüsyon Önerisi	66
7.RESTORASYON	69
7.1. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler	69
7.2. Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler ve Rekonstrüksiyon	71
8.SONUÇ	74
KAYNAKLAR	76
EKLER	80
EK A: Şekiller	80
ÖZGEÇMİŞ	242

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No:

Şekil A Haritalar ve Gravürler

Şekil A1.	İstanbul Anadolu yakası ve Prens Adaları, 1880 (Tuğlacı,P., 1989)	81
Şekil A2.	İstanbul Adalar haritası, 1889 (Poridis,A., 1999).....	82
Şekil A3.	1910/11 yıllarına ait Adalar Kazası Haritası (Arseven,C.,E.,1989).....	83
Şekil A4.	Prens Adaları görünümü, Melling 1819 (Melling,M, 1969).....	84
Şekil A5.	1924 yılında İstanbul Boğazı girişi ve Prens Adaları (Necip Bey, 1939).....	85
Şekil A6.	Adalar (Mamboury,E., 1951)	86
Şekil A7.	Prens Adaları, Genel haritası (Gülen, N., 1994).....	86
Şekil A8.	Burgaz Adası, Osmanlı dönemi haritası (Tuğlacı,P., 1992)	87
Şekil A9.	Burgaz Adası, 1794 yılında Ermeni tarihçi Cosimo Di Comitas Carbognano tarafından yayınlanmış gravür (Carbognano,C.,C., 1969) ...	88
Şekil A10.	Burgaz Adası haritası, 1943 (Mamboury,E., 1943)	89
Şekil A11.	Keller, Burgaz Ada yağlıboya (Tuğlacı,P., 1989)	89
Şekil A12.	20. yüzyılın ilk yarısında Burgaz Ada Çarşısı (Poridis,A., 1999)	90
Şekil A13.	Burgaz Adası'nın cadde ve sokakları ile önemli yerlerini gösteren harita (Tuğlacı,P., 1992).....	90
Şekil A14.	1/5000 ölçekli Burgaz Adası haritası (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2000).....	91
Şekil A15.	Burgaz Adası, Gönülü Caddesi ve Mehtap Sokak çevresi 1/500 ölçekli vaziyet planı.....	92

Şekil B Çevreye İlişkin Fotoğraflar

Şekil B1.	20. yüzyılın başlarında Burgazada Limanı'nın Vapur iskelesinden görünüşü, kartpostal (Eken, A.,1992).....	93
Şekil B2.	Burgaz Palas Oteli	93
Şekil B3.	Burgazada, iç liman 1890 yılı fotoğrafı.....	94
Şekil B4.	Burgazada Sanatoryumu 1910, kartpostal	94
Şekil B5.	Burgazada Sahili, kartpostal.....	95
Şekil B6.	Metamorfosis Hristos Manastırı kalıntıları ve Kilise.....	95
Şekil B7.	Aya Yani (Ayios İoannis) Rum Ortodoks Kilisesi	96
Şekil B8.	Aya Yorgi Kilisesi	96
Şekil B9.	Burgaz Palas Oteli'nin günümüzdeki durumu, Kasım 2003.....	97
Şekil B10.	Rıhtımda yer alan lokanta ve kafeler.....	97
Şekil B11.	Rıhtımda yer alan lokanta ve kafelerin bulunduğu yapı adasında çarşı yönüne bakan dükkanlar	98
Şekil B12.	Vapur İskelesi'nin güneyinde yerleşim dokusu	98
Şekil B13.	Vapur İskelesi'nin kuzeyinde yerleşim dokusu	99
Şekil B14.	Burgaz Adası'nda eğimden faydalanılarak yapılan apartmanlar.....	99
Şekil B15.	Çarşıya yakın bölgede konut dokusu	100
Şekil B16.	Gezinti Caddesi'nden çarşıya ve iskeleye bakış, eski ve yeni konutlar.....	100

Şekil B17.	Mehtap Sokak boyunca sıralanmış köşkler.....	101
Şekil B18.	Gönüllü Caddesi'nden kuzeye doğru çıkışta konutlar.....	101
Şekil B19.	Gönüllü Caddesi'nden güneye bakış, Burgaz Ada Camii	102
Şekil B20.	Mehtap Sokak'ta ikiz köşk.....	102
Şekil B21.	Yangından sonra Bayrak Tepesi'nin görünümü	103

Şekil C Yapıya İlişkin Fotoğraflar

Şekil C1.	Kevencioğlu Köşkü ve çevresi genel görünümü	104
Şekil C2.	Kuzey cephesinin Gönüllü Caddesi'nden görünümü	104
Şekil C3.	Bahçe giriş kapısı ve merdivenler	105
Şekil C4.	Köşkün önündeki terasa çıkan merdivenin doğuya yönelen kolu.....	105
Şekil C5.	Kuzey cephesi, zemin katın doğu köşesi ve tuğla örgü sistemi.....	106
Şekil C6.	Kuzey cephesi, bahçe terasından birinci kata çıkan merdivenler	106
Şekil C7.	Kuzey cephesi, birinci ve ikinci katların doğu köşesi.....	107
Şekil C8.	Kuzey cephesi, orta bölüm birinci ve ikinci katlar	107
Şekil C9.	Birinci kat, giriş mekanı pencere ve saçakları	108
Şekil C10.	Zemin kat Z01 mekanı, giriş kapısı	108
Şekil C11.	Birinci kat giriş mekanı, kare pencere detayı	109
Şekil C12.	Kuzey cephesi, bodrum kat kapısı	109
Şekil C13.	Kuzey cephesi, birinci ve ikinci katların batı köşesi.....	110
Şekil C14.	Kuzey cephesi Z09 mekanı, penceresi	110
Şekil C15.	Doğu cephesi	111
Şekil C16.	Doğu cephesi, zemin kat ve mutfak (Z04) mekanı giriş kapısı	111
Şekil C17.	Arka (güney) bahçeye çıkan merdivenler	112
Şekil C18.	Doğu cephesi, birinci kat	112
Şekil C19.	Doğu cephesi, birinci kat pencereleri	113
Şekil C20.	İkinci kat balkon ve çatı saçağı	113
Şekil C21.	Güney cephesi, birinci ve ikinci katların batı köşesi.....	114
Şekil C22.	Güney cephesi, orta bölüm merdiven kovanı pencereleri	114
Şekil C23.	Güney cephesi, birinci kat batı köşesi.....	115
Şekil C24.	Güney cephesi, bahçeden birinci kata giriş kapısı	115
Şekil C25.	Güney cephesi, ikinci kat ve baca	116
Şekil C26.	106 (Hol) mekanı	116
Şekil C27.	Z09 mekanı, batı cephesi	117
Şekil C28.	Batı cephesi zemin kat pencereleri	117
Şekil C29.	110 (Oda) ve 210 (Oda) mekanları, batı cephesi	118
Şekil C30.	Batı cephesi birinci ve ikinci katlar	118
Şekil C31.	Batı cephesi, balkon (3) ve 109 mekanı penceresi	119
Şekil C32.	Batı cephesi 108 mekanı penceresi	119
Şekil C33.	Z01 mekanı, giriş kapısı	120
Şekil C34.	Z01 mekanı, kuzey duvarı	120
Şekil C35.	Z01 mekanı, güneydoğu köşesi ve tavanı	121
Şekil C36.	Zemin kat, giriş mekanından sofanın görünümü	121
Şekil C37.	Zemin kat, giriş mekanından sofanın görünümü	122
Şekil C38.	Z02 mekanı (Sofa), kuzey duvarı ve Z03 mekanı giriş kapısı	122
Şekil C39.	Z02 mekanının giriş mekanına açılan penceresi	123
Şekil C40.	Z02 mekanı (Sofa) doğu duvarı, Z03 ve Z04 mekanlarına giriş.....	123
Şekil C41.	Z02 mekanı güney duvarı, ahşap yüklük	124
Şekil C42.	Z02 mekanı güney duvarı, ahşap kapı	124

Şekil C43. Z02 mekanı (Sofa), güney ve batı duvarlarının birleşimi	125
Şekil C44. Z02 mekanından Z09 mekanına giriş	125
Şekil C45. Z03 mekanı batı duvarı	126
Şekil C46. Z03 mekanı kuzey duvarı, kemerli pencere	126
Şekil C47. Z04 (Mutfak) mekanından sofanın görünümü	127
Şekil C48. Z02 (Sofa) mekanından Z04 mekanına giriş	127
Şekil C49. Z04 mekanı (Mutfak), doğu duvarı ve bahçeye açılan kapı	128
Şekil C50. Z04 mekanı (Mutfak), güneydoğu köşesi	128
Şekil C51. Z04 (Mutfak) mekanı, güneybatı köşesi	129
Şekil C52. Z04 mekanı batı duvarı, mutfak tezgahı	129
Şekil C53. Z06 (Hol) mekanından Z08 mekanının görünümü	130
Şekil C54. Z02 (Sofa) mekanından Z06 (Hol) mekanına giriş	130
Şekil C55. Z07 (Hela) mekanı, güney duvarı	131
Şekil C56. Z07 mekanı, batı duvarı, pencere	131
Şekil C57. Z08 (Oda) mekanı, doğu duvarı, kemerli pencere	132
Şekil C58. Z08 mekanı, batı duvarı, kemerli pencere	132
Şekil C59. Z08 mekanı, kuzeybatı köşesi, kemerli pencere	133
Şekil C60. Z09 (Oda) mekanı, kuzey duvarı, pencere	133
Şekil C61. Z09 (Oda) mekanı, batı duvarı	134
Şekil C62. 101 (Sofa) mekanı, kuzey duvarı	134
Şekil C63. 101 (Sofa) mekanından ikinci kata çıkan merdivenler	135
Şekil C64. 101 (Sofa) mekanının doğu duvarı, 102 ve 103 mekanlarına giriş kapıları.....	135
Şekil C65. 101 (Sofa) mekanından 106 (Hol) mekanının görünümü	136
Şekil C66. 102 (Oda) mekanı kuzey duvarı, pencere	136
Şekil C67. 102 (Oda) mekanı batı duvarı, pencere	137
Şekil C68. 102 mekanı batı duvarı, 101 mekanına giriş kapıları	137
Şekil C69. 102 mekanı, güney duvarı, pencere ve kapı	138
Şekil C70. 103 (Oda) mekanı, doğu duvarı, pencere	138
Şekil C71. 103 mekanı, batı duvarı, 101 mekanına giriş kapısı	139
Şekil C72. 104 (Mutfak) mekanı, doğu duvarı, pencere	139
Şekil C73. 104 mekanı, güney duvarı, pencere	140
Şekil C74. 104 mekanı, güney duvarı, mutfak tezgahı	140
Şekil C75. 104 mekanı, güneybatı köşesi	141
Şekil C76. 105 (Hela) mekanı, kuzey duvarı	141
Şekil C77. 105 mekanı, güney duvarı, pencere	142
Şekil C78. 107 (Hela) mekanı, güney cephesinden görünüm	142
Şekil C79. 109 (Oda) mekanı, batı duvarı, pencere	143
Şekil C80. 109 mekanı, doğu duvarı, sofaya açılan kapı	143
Şekil C81. 110 (Oda) mekanı, kuzey duvarı, pencere	144
Şekil C82. 110 mekanı, batı duvarı, pencere	144
Şekil C83. 110 mekanı, güney duvarı, pencere	145
Şekil C84. 110 mekanı, doğu duvarı, pencere	145
Şekil C85. 110 (Oda) mekanı, doğu duvarı, kapı	146
Şekil C86. 201 (Sofa) mekanı, kuzey duvarı	146
Şekil C87. 201 mekanı, doğu duvarı	147
Şekil C88. 201 mekanı, güney duvarı, üçüncü kata çıkan merdivenler	147
Şekil C89. 201 mekanı, batı duvarı	148
Şekil C90. 202 (Oda) mekanı, kuzeybatı köşesi, pencereler	148
Şekil C91. 202 mekanı, kuzeydoğu köşesi, pencere	149

Şekil C92. 202 mekanı, güneydoğu köşesi, pencere	149
Şekil C93. 202 mekanı, güney duvarı, kapı	150
Şekil C94. 203 (Oda) mekanı, batı duvarı	150
Şekil C95. 203 mekanı, doğu duvarı	151
Şekil C96. 204 (Mutfak) mekanı, doğu duvarı	151
Şekil C97. 204 mekanı, güney duvarı, mutfak tezgahı	152
Şekil C98. 204 mekanı, batı duvarı	152
Şekil C99. 205 (Hela) mekanı	153
Şekil C100. 206 (Hol) mekanı, güneybatı köşesi	153
Şekil C101. 206 mekanından 207 (Hela) mekanına giriş	154
Şekil C102. 208 (Mutfak) mekanı, batı duvarı, kapı	154
Şekil C103. 209 (Oda) mekanı, batı duvarı	155
Şekil C104. 209 mekanı, doğu duvarı	155
Şekil C105. 210 (Oda) mekanı, kuzey duvarı	156
Şekil C106. 210 mekanı, batı duvarı	156
Şekil C107. 210 mekanı, güney duvarı, balkona açılan pencere	157
Şekil C108. 210 mekanı, kuzeydoğu köşesi	157
Şekil C109. 210 mekanı, doğu duvarı, sofaya açılan kapı	158
Şekil C110. Üçüncü kat, ahşap korkuluklar	158
Şekil C111. 301 (Hol) mekanına giriş kapısı	159
Şekil C112. 302 (Mutfak) mekanı	159
Şekil C113. 303 (Hela) mekanı	160
Şekil C114. 304 (Oda) mekanı, kuzey duvarı	160
Şekil C115. 304 mekanı, güney duvarı	161
Şekil C116. Doğu cephesi, balkon altı furuş detayı.....	161
Şekil C117. Kuzey cephesi, üçüncü kat balkon altı furuş detayı.....	162
Şekil C118. Doğu cephesi, üçüncü kat saçak altı furuş detayı.....	162
Şekil C119. Oda (209), ahşap döşeme kaplaması ve taşıyıcı ahşap kirişler.....	163
Şekil C120. Sofa (201), ahşap tavan kaplaması.....	163
Şekil C121. Mutfak (204), ahşap pasalı tavan kaplaması ve 205 (wc) duvarı	164
Şekil C122. Batı bölümü ahşap çatı konstrüksiyonu.....	164
Şekil C123. Sofa (101) mekanı, tavan silmesi, kalem işi bezeme köşe detayı.....	165
Şekil C124. Sofa (101) mekanı, tavan silmesi, kalem işi bezeme kenar motifi.....	165
Şekil C125. Sofa (101) mekanı, kalem işi tavan göbeği motifi.....	166
Şekil C126. Oda (110) mekanı, tavan silmesi, kalem işi bezeme köşe detayı.....	166
Şekil C127. Oda (110) mekanı, tavan silmesi, kalem işi bezeme kenar motifi.....	167
Şekil C128. Oda (110) mekanı, kalem işi tavan göbeği motifi	167
Şekil C129. Batı yönünde, çatı örtüsünde ve strüktüründe bozulma.....	168
Şekil C130. 206 (hol) mekanı, tavan strüktüründe bozulma.....	168
Şekil C131. 106 (hol) mekanı giriş kapısı, Kasım-2001.....	169
Şekil C132. 106 (hol) mekanı giriş kapısı, Mayıs-2003.....	169
Şekil C133. Sofa (101), Güney-Batı köşesi, duvar ve merdiven strüktüründe bozulma.....	170
Şekil C134. Sofa (101), Güney duvarı ve merdiven strüktüründe bozulma.....	170
Şekil C135. Batı bölümü, kuzey yönü ahşap çatı örtüsünde bozulma.....	171
Şekil C136. Doğu cephesi çatı örtüsü ve saçaklar.....	171
Şekil C137. Kuzey cephesi, Balkon 1 döşeme strüktürü.....	172
Şekil C138. Doğu cephesi, Balkon 2 döşeme strüktürü.....	172
Şekil C139. Doğu cephesi, ahşap silme ve pencere üstü saçak detayı.....	173
Şekil C140. Batı cephesi, pencere üstü saçak örtüsünde bozulma.....	173

Şekil C141. Güney cephesi, çatı saçağı ve ahşap cephe kaplamasında bozulmalar.....	174
Şekil C142. Ahşap cephe kaplamasında rutubet ve tuzlanma.....	174
Şekil C143. Ahşap cephe kaplamasında mantarlaşıma.....	175
Şekil C144. Kepenk kilit sisteminin demir elemanında bozulma.....	175
Şekil C145. Burgaz Adası'nda meydana gelen yangın sırasında, hava fotoğrafı(Milliyet Gazetesi Arşivi).....	176
Şekil C146. Köşk'ün yanması esnasında denizden görünüş (Milliyet Gazetesi Arşivi).....	176
Şekil C147. Yangın sonrası, Kuzey Cephesi'nin görünüşü.....	177
Şekil C148. Yangın sonrası, Kuzey Cephesi birinci kata çıkan merdiven.....	177
Şekil C149. Yangın sonrası, Doğu Cephesi'nin görünüşü.....	178
Şekil C150. Yangın sonrası, Z02 (sofa) mekanının güney duvarı.....	178
Şekil C151. Yangın sonrası, yapının kalan kısmının güneyden görünüşü.....	179
Şekil C152. Burgaz Adası, Lombardo Yalısı	179
Şekil C153. Kandilli, Kont Ostrogog Yalısı	180
Şekil C154. Beşiktaş, Serencebey yokuşunda yer alan 19. yüzyıl konutu	180
Şekil C155. Kandilli Karmanizade Murat Evi.....	181
Şekil C156. Burgaz Adası, Dimitrakopulo Köşkü, Gönüllü Caddesi, no:55.....	181
Şekil C157. Gönüllü Caddesi no:23, Mehmet Nazif Bey Köşkü.....	182
Şekil C158. Mehmet Mazif Bey Köşkü, pencere kepenkleri.....	182
Şekil C159. Mehmet Nazif Bey Köşkü, çatı saçağı ve saçak altı bezemesi.....	183
Şekil C160. Burgaz Adası, ahşap balkon korkuluğu.....	183
Şekil C161. Büyükkada, Ahşap konut örneğinde furuşlar.....	184
Şekil C162. Kevencioğlu Köşkü, giriş kapısı.....	184
Şekil C163. Köşkün bahçesinde giriş kapısının şebekeleri.....	185
Şekil C164. Büyükkada, ikiz köşkün giriş kapılarından bir tanesi.....	185
Şekil C165. Büyükkada, Çankaya Caddesi no:98'de yer alan ahşap köşkün giriş kapısı.....	186
Şekil C166. Şekil C165'teki köşkün pencereleri	186
Şekil C167. Şekil C165'teki köşkte sofadan odaya açılan kapı	187
Şekil C168. Şekil C166'daki köşkte sofadan balkona açılan kapı.....	187
Şekil C169. Kevencioğlu Köşkü üçüncü kat, odadan balkona açılan kapı.....	188
Şekil C170. Şekil C165'teki köşkte balkondan sofaya geçiş.....	188
Şekil C171. Kevencioğlu Köşkü güney cephesi, 1982 (T.C. Kült. Bak. İst. III No'lu K. T. V. K. K. Arşivi).....	189
Şekil C172. Kevencioğlu Köşkü güney cephesi, 1982 (T.C. Kült. Bak. İst. III No'lu K. T. V. K. K. Arşivi).....	189
Şekil C173. Köşkün 1982 yılında yapılmış olan kesit rölövesi (T.C. Kült. Bak. İst. III No'lu K. T. V. K. K. Arşivi).....	190
Şekil C174. Köşkün 1982 yılında yapılmış olan kesit rölövesi (T.C. Kült. Bak. İst. III No'lu K. T. V. K. K. Arşivi)	190
Şekil C175. Merdivenlerde yer alan ahşap korkuluklar, 1982.....	191
Şekil C176. Kevencioğlu Köşkü kuzey cephesi, 1982 (T.C. Kült. Bak. İst. III No'lu K. T. V. K. K. Arşivi).....	191
Şekil C177. Kevencioğlu Köşkü kuzey cephesi, 1982 (T.C. Kült. Bak. İst. III No'lu K. T. V. K. K. Arşivi).....	192
Şekil C178. Kuzey cephesi birinci kat giriş mekanı pencereleri, 1982.....	192
Şekil C179. Batı cephesi balkon korkuluk detayı, 1982	193

Şekil C180. Kuzey cephesi, ikinci katta yer alan balkon, Halit Refiğ arşivi (1980-1990 arası)	193
Şekil C181. Kuzey cephesinin Gönüllü Caddesinden görünüşü.....	194
Şekil C182. Kuzey cephesi, ikinci katta yer alan balkon, Halit Refiğ arşivi (1980-1990 arası)	194
Şekil C183. Güney cephesinde yer alan ahşap kepenkli pencere.....	195
Şekil C184. Birinci kat giriş mekanının üzerinde yer alan saçağı destekleyen furuşlar (1982).....	195
Şekil C185. Yangından sonra Z03 mekanı ile bodrum katı ayıran döşemenin çökmesi sonrasında bodrum katın görünüşü.....	196
Şekil C186. Yangından sonra bodrum katın açılmasıyla ortaya çıkan merdivenler.....	196
Şekil C187. Yapının doğusunda yer alan kagir kulübe.....	197
Şekil C188. Su deposu.....	197

ŞEKİL D. Çizimler

Şekil D1. Vaziyet Planı.....	198
Şekil D2. Bodrum Kat, Zemin kat plan rölövesi (döşeme-ölçülü).....	199
Şekil D3. Birinci kat plan rölövesi (döşeme-ölçülü).....	200
Şekil D4. İkinci kat plan rölövesi (döşeme-ölçülü).....	201
Şekil D5. Üçüncü kat plan rölövesi (döşeme-ölçülü).....	202
Şekil D6. Çatı planı rölövesi.....	203
Şekil D7. 1-1 kesiti, 2-2 kesiti rölövesi.....	204
Şekil D8. 3-3 kesiti, 4-4 kesiti rölövesi.....	205
Şekil D9. Kuzey cephe, Batı cephe rölövesi	206
Şekil D10. Güney cephe, Doğu cephe rölövesi.....	207
Şekil D11. Zemin kat, Birinci kat tavan planları.....	208
Şekil D12. İkinci kat, Üçüncü kat tavan planları.....	209
Şekil D13. Sistem planları.....	210
Şekil D14. Sistem kesit-görünüş.....	211
Şekil D15. Pencere plan kesit ve görünüşleri.....	212
Şekil D16. Kapı, Pencere detayları.....	213
Şekil D17. 101 mekanı, tavan bezemesi detayı	214
Şekil D18. 110 mekanı, tavan bezemesi detayı.....	215
Şekil D19. Z01, Z02, 101 mekanları döşeme bezemesi detayları.....	216
Şekil D20. Vaziyet planı, restitüsyon önerisi.....	217
Şekil D21. Bodrum kat planı, restitüsyon önerileri.....	218
Şekil D22. Zemin kat planı, restitüsyon önerileri.....	219
Şekil D23. Birinci kat planı, ikinci kat planı restitüsyon önerileri.....	220
Şekil D24. Üçüncü kat planı, çatı planı restitüsyon önerileri.....	221
Şekil D25. 1-1 kesiti, 2-2 kesiti restitüsyon önerileri	222
Şekil D26. 3-3 kesiti, 4-4 kesiti restitüsyon önerileri.....	223
Şekil D27. Kuzey cephe, Batı cephe restitüsyon önerileri.....	224
Şekil D28. Güney cephe, Doğu cephe restitüsyon önerileri.....	225
Şekil D29. Zemin kat, Birinci kat tavan planları restitüsyon önerileri.....	226
Şekil D30. İkinci kat, Üçüncü kat tavan planları restitüsyon önerileri.....	227
Şekil D31. Sistem planları.....	228
Şekil D32. Sistem kesit-görünüş.....	229
Şekil D33. Vaziyet planı, restorasyon projesi.....	230
Şekil D34. Bodrum kat planı, Zemin kat planı restorasyon projeleri.....	231
Şekil D35. Birinci kat planı, ikinci kat planı restorasyon projeleri	232

Şekil D36. Üçüncü kat planı, çatı planı restorasyon projeleri.....	233
Şekil D37. 1-1 kesiti, 2-2 kesiti restorasyon projeleri.....	234
Şekil D38. 3-3 kesiti, 4-4 kesiti restorasyon projeleri.....	235
Şekil D39. Kuzey cephe, Batı cephe restorasyon projeleri.....	236
Şekil D40. Güney cephe, Doğu cephe restorasyon projeleri	237
Şekil D41. Zemin kat, Birinci kat tavan planları restorasyon projeleri.....	238
Şekil D42. İkinci kat, Üçüncü kat tavan planları restorasyon projeleri.....	239
Şekil D43. Sistem planları.....	240
Şekil D44. Sistem kesit-görünüş.....	241

1.GİRİŞ

Prens Adaları'nda konut mimarisi, adaların konumları, iklim ve coğrafi özellikleri, kullanıcıların sosyal ve ekonomik yapılarına bağlı olarak kendine özgü bir gelişim göstermiştir. Bu sebeple Adalar, köşkleri ve yalılarıyla önemli miktarda korunması gerekli sivil mimarlık örneğini içermektedir. Bir kısmı, daha çok ihmal ve bakımsızlıktan dolayı yok olan bu yapıların bazıları da aynı sebeplerle gün geçtikçe harap hale gelmektedir.

Burgaz Adası'ndaki geleneksel Türk konut mimarisinin önemli örneklerinden biri olan, Kevencioğlu Köşkü, uzun yıllar boyunca terk edilmiş olup, zaman içerisinde pek çok önemli yapısal özelliğini kaybetmiş, 6 Ekim 2003'te Burgaz Adası'nda meydana gelen orman yangını sırasında, kagir zemin kat dışında tüm yapı yanmıştır. Tez konusu olarak seçilen Köşk ile ilgili yapılan çalışmada yapının güncel durumu değerlendirilerek en uygun çözüm önerisini getirmek amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında ilk olarak Adalar'ın ve Burgaz Adası'nın tarihsel ve fiziksel gelişimi ile ilgili ulaşılabilen bütün yayınlar, belgeler ve arşivler araştırılmış, bulunan bütün veriler düzenlenmiştir. Adanın anıtsal yapıları ve sivil mimarlık örnekleri incelenmiş bu örnekler fotoğraflarla belgelenmiştir.

İkinci aşamada, yapının belgeleme ve onarımına yönelik, 1/50 ölçekli, detaylı rölövesi çıkarılmıştır. Daha sonra yapıdaki değişimler, bozulmalar ve nedenleri ayrıntılı olarak saptanmış, yapıdaki farklı dönemler tespit edilerek, çizimler üzerinde belirtilmiştir.

Burgaz Adası merkezindeki mevcut geleneksel konut dokusu içinde daha önce tespit edilen sivil mimarlık örneklerindeki yapı elemanları, kullanılan malzemeler saptanarak, çevre adalardaki benzer özelliklere sahip konut tipolojileri araştırılmış ve incelenmiştir. Bu araştırmaların da yardımı ile, yapının özgün durumunun bilinmeyen kesimlerine ve yapı elemanlarına yönelik olabilecek en uygun seçeneklerin belirlenmesine çalışılmıştır. Kronolojik analiz ve hasar tespitlerinin yapılmasından sonra, elde edilen veriler değerlendirilerek, yapının gelecek kuşaklara en iyi şekilde aktarılmasına yönelik, 1/100 ölçekli restitüsyon projesi hazırlanmıştır.

Korunması gerekli mimari mirasımıza yönelik, rant amaçlı tehditler uzun yıllardır güncelliğini yitirmeden sürmektedir. Bu köşk, günümüzde ahşap konutların

korunması ve tarihi çevreye duyarlılık ile ilgili sorunlara bir örnek teşkil etmiş, rölöve çalışmaları sonrasında, yangında zarar görmesi ile de gündemde yerini alması daha önemli hale gelmiştir.

Kontrol edilemeyen bir nedenle bir anda büyük oranda kaybedilen yapının kültürel mirasımıza yeniden kazandırılması hedeflenmiş ve buna yönelik bir restorasyon projesi hazırlanmıştır. Yapılan tespitler ve restitüsyon projeleri değerlendirilerek, yapının özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak yeniden yapılması amacıyla rekonstrüksiyon önerisi getirilmiş, bu doğrultuda restorasyon ve yeniden kullanım projeleri hazırlanmıştır. Projenin, yapının özgünlüğünü bozmadan, mimari, statik, teknik açıdan uygulanabilir olması amaçlanmıştır.

Tez konusu olarak seçilen, Gönüllü Caddesi'nde yer alan 39 kapı numaralı Köşk'ün bu çalışma ile, Adalar'da bulunan geleneksel konut mimarisi içerisindeki konumunun devamlılığının sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmektedir.

2.PRENS ADALARI VE TARİHİ GELİŞİMİ

Adalar dünyanın oluşumu sırasında, dördüncü zaman başlarında, Trakya-Kocaeli pennepleninin yer yer alçalıp yükselmesi, özellikle Boğazların açılıp güney bölümünün deniz suları altında kalması yüzünden, bu penneplen üzerinde yükselen kara parçalarıdır (Akpınar,1984:1).

İstanbul'dan gelişe göre ilkin Kınalıada'ya (Proti) varılır. Sonra Burgaz (Antigone), Heybeli (Khalki) ve Büyükada (Prinkipo) sıralanır (Şekil A1, A4). En sonda, yakın zamanda üzerine evler yapılan küçük Sedef (Antherevithos) Adası yer alır (Şekil A2). Bugün bu adalar yerleşime açık olup, Yassıada'da (Plati) uzun süre deniz kuvvetleri tesislerini barındırdıktan sonra bir süre İstanbul Üniversitesi Balıkçılık ve su ürünleri Fakültesi'nin kullanımında kalmıştır. Sivriada (Oxia), Tavşanadası (Neandros)ve Kaşıkadası (Pita) ise boş durumdadırlar. Adalar'da yerleşim lodosla açık deniz tarafında değil, karaya bakan taraflardadır (Şekil A.5).

Bostancı açıklarındaki Batmaz Feneri kayalığı ve Maltepe açıklarındaki Vordonos kayalığının (Şekil A.2) geçmişte küçük adacıklar olduğu ve üzerlerinde yapıların bulunduğu, ancak kuzeyden gelen şiddetli dalgaların aşındırmasıyla birer fener kayalığına dönüştükleri bilinmektedir (Poridis,A.,1999.s:4).

İzmit körfezi ağzı ile İstanbul boğazı girişi arasında dizilmiş bulunan adalara, daha ziyade Grekler Daimonissi (Devler Adaları), Bizanslılar Papadonissia (Papaz Adaları), Batılılar “Les îles des Princes” veya “Les îles des Greces” Prens Adaları² derler. Türkler ‘Kızıladalar’ demişlerdir ki bu adı toprağının özel rengi olan kızılıktan almış olmalıdır. (Erdenen,1962:49)

Tarihin ilk çağlarından Adalar'daki yaşama dair herhangi bir ize rastlanmamıştır. Tarihçi Timones'e göre tarihlenebilen ilk olay, Makedonya Kralı büyük İskender'in komutanlarından Antigonos'un oğlu Dimitros Poliorkites'in M.Ö. 311'de Çanakkale ve İstanbul Boğazlarını Lisimakhos ve Kasandros'a karşı kurtarma hareketına giriştikten sonra M.Ö. 298'de babasının adına ve anısına, o dönemdeki adı Panormos olan Burgazada'da bir kale inşa ettirmesi ve adaya Antigoni adını vermesidir (Mamboury,1943:30).

² Sermet Muhtar ALUS, İstanbul Kazan Ben Kepçe adlı eserinde, Doğu imparatorlarına, imparatoriçelerine , prenseslerine sürgün yeri olduğu için Avrupalıların buraya Prens Adaları demiş olduklarından bahseder.

Prens Adaları, Doğu Roma İmparatorlarının on yüzyılı aşkın hakimiyeti boyunca, her tariktan rahielerin yaşadığı manastırlar ile anılmıştır. Büyük bölümü Konstantinos'un tahtına çıkan çeşitli hanedanlardan prens ve prensesler tarafından kurulan bu manastırlar bütün Grek İmparatorluğu boyunca Bizans tarihinin en ünlü kişilerinin sürgün yeri oldular (Schlumberger,1996:27) İstanbul'a kıyasla daha sakin olan Adalar'daki manastırlarda bu sürgünlerden başka, inzivaya çekilmiş keşişler yaşamakta ve manastırların yakınındaki ziraate elverişli arazilerde üzüm bağı ve bahçecilikle uğraşmakta idiler. Küçük balıkçı köylerinin de aynı şekilde balıkçılıkla ve üzüm yetiştirip, şarapçılıkla uğraşmaları sebebiyle, Adaların erzak bakımından çok zengin olduğu bilinmektedir (Akpınar,1984:8). Bölgenin pek çok kez yağmalanmasının sebeplerinden birinin bu zenginlik olduğu düşünülebilir.

Adalar günümüzde sürgün yeri değildir, ama nüfus yapısı günümüzde de farklı bir özellik taşır. İstanbul'un gayrimüslim azınlıklarının Adalar'da yaşamayı ya da yazlarını orada geçirmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Böylece, Kınalı'da Ermeniler, Burgaz'da Rum'lar, Büyükada'da Yahudiler yoğunluk oluşturur (Belge,1994:255,257). Heybeli, İslam nüfusu en çok olan ada olarak tanınmış olup, günümüzde de bu durumun geçerli olduğu bilinmektedir (Alus,1995:220). Bunun bir sebebinin de 1860 yılında, iskelenin bitişiğinde yapılan Deniz Harp Okulu (eski Bahriye Mektebi) binası olduğu düşünülmektedir. Bahriye mensuplarından pek çoğu, işlerinden dolayı oraya yerleşmişlerdir.

Gustave Schlumberger , 20. yy başlarında Adalar'a gelen insan profilini şöyle anlatmaktadır: “Pera'nın Frenkleri, özellikle de Fransız ve İngilizler Adalara akın ederler. Burada bazılarının villaları bulunur; daha mütevazı olan diğerleri ise Pazar ve bayram günlerinde aileleriyle birlikte gelirler. Ne villası, ne de Boğaz'da ev sahibi arkadaşı bulunmayan bütün bu günlük ziyaretçiler için adada yapılabilecek geziler daha çeşitli ve kolaydır”³.

Adaların tarihinde gerçekleşen bu değişimin önemli bir nedeni de ulaşım dır (Belge,1994:255). 1846'da getirilmiş olan buhar gemilerinden önce, birkaç çift kürekle çalışan pazar kayıkları ile, uygun hava koşullarında yelkenle de gidildiği bilinmektedir. Bu kayıklar her sabah, tüccarları adalardaki sayfiyelerinden Galata'daki ticarethanelerine götürür, her akşam yine Heybeli veya Büyükada'ya dönerdi (Schlumberger,1937:137). Buharlı gemilerin çalışmaya başlaması Adalar'ın içe dönük yapısını değiştirmeye başlamıştır. İstanbul'un sahil kesimlerinin ve boğaz kıyılarının, daha önceki dönemlerde yazlıklarla dolması sebebiyle İstanbullular yeni sayfiye yerleri aramaya yönelmişlerdir. Böylece Adalar'da yeni konaklar yapılmaya başladığı bilinmektedir (Belge,1994:257). Ada halkının büyük çoğunluğu ise küçük ahşap evlerde yaşamlarını sürdürmüştür (Gülen,1994:335).

³ Schlumberger, G., 1996, Prens Adaları, s.26.

Daha önce çoğunlukla kayalık, toprak ve yeşil örtüsü seyrek bir görüntüye sahip olan Adalar'a ilk olarak 19. yüzyıl sonlarında çamlar dikilmiştir (Belge,1994:257). Bazı kaynaklarda yer alan benzer görüşlere rağmen, M.Ö. I. yüzyılda yaşamış olan Efes'li gezgin Artemiroadas'ın notlarında İstanbul Adaları'na "Pitiuso" (çamlı ada) demiş olması, burada iki bin yıl öncesinde de çam ormanlarının bulunduğunu göstermektedir (Poridis,1999:4). Günümüzde Adalar zengin ve çeşitli bir bitki örtüsüne sahiptir. Ancak adada yaz ve kış oturan, geçimlerini balıkçılıkla sağlayan köylüler tarafından yakacak odun ve odunkömürü elde etmek için, ayrıca bina ve iskele yapımında kullanılmak üzere kesilmiştir.

Ana kara ile Adalar arasında ve adaların kendi aralarındaki yolcu ulaşımı vapurlar ve deniz otobüsleri ile sağlanmaktadır (Şekil.A.6). Yük taşımacılığı ise motorlar ile yapılmaktadır. Adalar'da sadece polis, ambulans, itfaiye ve çöp toplama gibi kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere motorlu araçlar bulunmaktadır. Bunun dışında iç ulaşım, atlı yolcu ya da yük arabaları ile sağlanmaktadır.

3. BURGAZ ADASI

3.1. Konumu ve Topoğrafik özellikleri

Marmara Takım Adaları arasında büyüklük olarak üçüncü sırada yer alan Burgaz Adası İstanbul Limanı'na 9 mil, Anadolu sahiline de 3 mil uzaklıktadır. Kuzeyindeki Kaşıkadası birkaç yüz metre mesafededir. Doğusundaki Heybeliada ile arasındaki sığ kanalın genişliği ise 600-700 m. dir. Böylece adanın önünde korunaklı bir liman oluşmuştur (Şekil A7). Adanın eni boyu 2 km. civarında olup yuvarlak biçimindedir (Gülen,1994:335). 170 m. yüksekliğinde tek bir tepe ve bu tepenin etekleri ile uzantılarından oluşmaktadır. Tepenin güneye bakan yamaçları bir insanın inemeyeceği kadar diktir.

Adada yer yer çamlık ve fundalıklar bulunmaktadır. 97 hektar orman, 48 hektar maki ve orman içi açıklık olmak üzere orman rejimindeki alan 145 hektardır (Tuğlacı, 1992:225). Zengin bir florası olduğu bilinen Burgaz Adası'nda 6 Ekim 2003 tarihinde meydana gelen orman yangınında, tepeden başlayarak yerleşim alanlarına kadar uzanan yeşil örtü büyük oranda yok olmuştur (Şekil B21).

Jeolojik yapısı Kocaeli Yarımadası'na benzeyen adada en çok üst silur devrine ait arkoz ve kuvarsitler, doğu kenarındaki daha alçak bölümde ise alüvyonlu yerler vardır (Anonim,1956:427). Yerleşmenin merkezi, iskele ve çarşı adanın doğu kıyısındaki bu alçak bölümde yer alır (Şekil A10- A13) .

3.2. Tarihsel Gelişimi

Burgaz Adası'nın ilkçağdaki adı hakkında bilinenler sınırlıdır. Bizans tarihçisi İoannes Zonaros (XII.yy.) tarafından küçük fakat tüm rüzgarlara karşı güvenli limanından ötürü «emin liman» anlamına gelen Panormos diye adlandırılmıştır (Pamukçıyan,2002:216). Bununla birlikte, ulaşılan kaynaklarda adanın genellikle Antigoni olarak adlandırıldığı görülmektedir. Antigoni adını, İskender'in eski generali ünlü Antigonos'tan almış olmalıdır³ (Schlumberger.1996:63). Fetih'ten sonra, Türkler buraya Rumca 'Kale Burcu' anlamına gelen "Pygos=Pirgos=Purgos"dan bozma olarak "Burgaz" adını vermişlerdir. Piri Reis'in

³ Bir başka görüşe göre, IX. yüzyılda İmparator Vardar'ın oğlu Antigonos bu adada mülk sahibi olduğundan adaya onun adı konulmuştur. (Tuğlacı, 1992:227).

"Kitabü'l-Bahriyye" sinde Burgazlu olarak geçmektedir (Anonim,1956:427). Burgaz Adası'na adını veren kalenin yeri tartışmalıdır. Eski gravürlerde sahilde bir kale görüldüğü gibi (Şekil A9), Hristos Tepesi'nde de manastırla beraber bir kale, belki de bir kule olduğu bilinmektedir (Şekil A9) (Gülen,1994:337). Bugün kaleye ait hiçbir iz yoktur.

Burgaz'ın tepesinde, Ada'nın çok eski bir tarihi olduğuna işaret oluşturan Romalılara ait M.Ö. 298 tarihli bir mezar taşı bulunmuştur. Yine Tepe'de 1860 yılına doğru bulunan ve şimdi kayıp olan, hellenistik devre ait bir dikili sin taşı (Stele) ile ilk Roma devrine ait bir mezar kitabesinin, buraya başka bir yerden getirilmiş olmayacakları düşünülürse, Burgaz'ın ilkçağda meskun olduğuna dair başka bir kanıt olarak kabul edilebilir (Anonim,1956:427).

Ada yerleşmesi Bizans döneminden beri, tarihi iki mendirek tarafından korunan ve geçen yüzyıllarda su ihtiyacının karşılandığı kuyuların bulunduğu tarihi çınar ağacına kadar devam eden, küçük liman ile buradaki Bizans kilisesi Aiyos İoannes (9.yy.) çevresinde kurulmuştur (Şekil A8).

3.2.1. Bizans Dönemi

I. Justinyanus'un yerine geçen İmparator II. Justinus (565-578) 569 yılında İstanbul'un hemen yanı başında bulunan Adaların en büyüğü olan ve antik dönemde adı *Megale* (=Büyük) olarak geçen Büyükada'nın doğu kıyılarında, bugün Maden semtindeki selvili yokuşun hemen altında bir saray ve manastır inşa ettirmiştir (Akpınar,S.,1984). Adaların Bizans tarihi içinde yerini almaya başlaması bundan sonraya rastlar. Saldırlara açık konumlarına rağmen, imparator ve maiyeti, senatörler ve soylular Adalar'da, yaz aylarını geçirmek üzere, saray ve villalar inşa etmişlerdir. Bazen manastırlar ya da balıkçı köyleri yakınında olan bu konutlar sonraki yerleşmenin çekirdeğini oluşturmuştur (Kuban,1996:109)

Bizans devrinde Burgaz, öteki adalar gibi sürgün yeri olmakla birlikte, onlar kadar ün kazanmamıştır. Buraya sürüldüğü bilinen en tanınmış kişi, 842-849 yılları arasındaki yedi yıllık zindan hayatından sonra, Ortodoks azizleri arasına giren Patrik Methodios Homologethis'tir (Anonim,1956:427).

8. ve 9. yüzyıllarda İsa, Meryem ve azizlerin birer sembol olarak ikonalarla (tasvir) temsil edilmesini savunan tasvir severler ile tasvir kırıcı denilen karşıtlarının çatışmaları şiddet hareketlerine dönüşmüş ve Patrik Fotios, İgnatios ve Methodios gibi ikona taraftarı din adamlarının Prens Adalarındaki Manastırlara sürülmelerinde etken olmuştur (Gülen,1994:337).

XIX. yüzyılın ortalarına kadar Burgaz'ın 170 metre yüksekliğindeki tek tepesinde eski ve büyük bir kilise ile manastır ve kulenin kalıntılarının görüldüğü bilinmektedir (Şekil A9). "Metamorfosis Khristos" adını taşıyan bu ibadet yerinin Makedonyalı Basileus (Vasil) tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır (867-887) (Kömürçiyan, 1988:289). Bu manastır önce 1453'te, sonra IV. Murat zamanında tahrip edilmiştir (Erdenen,1962:97). 1828 Yunan bağımsızlık savaşına katılmış olan Burgazadalı H. Chourmouzes, 1868'de manastırın kalıntıları ile, maliyeti Osmanlı Hükümeti, Rum topluluğu ve kendisi tarafından karşılanarak, burada bir ev ve küçük bir şapel yaptırdığını anlatmaktadır (Chourmouzes, He Nesos Antigone:63'ten aktaran: Ousterhout, Akyürek, 2001:94).

Burgaz Adası'nda Bizans döneminden beri süregelen diğer manastır ve kiliseler, Aya Yani (İoannes Prodromos) Kilisesi ile Aya Yorgi (Hagios Georgios) Manastırı ve Kilisesi olup, Aya Yani Kilisesinin Patrik Methodios'un yedi yılını geçirdiği hücrenin üzerinde inşa edildiği sanılmaktadır (Pargoire'den aktaran Tekkeden, 1974:66). Ayrıca adada su depolamak için Bizans devrinden kalma sarnıçların varlığı bilinmektedir. Bu sarnıçlardan birisi Aya Yani kilisesinin çevresindeki kuyunun yakınlarında yer almıştır (Poridis,1999:74).

Zaman içinde yerleşmenin ana geçim kaynağı denizcilik ve balıkçılık olmuştur (Poridis,1999:74).

3.2.2. Osmanlı Dönemi, (Şekil A7)

İstanbul'un kuşatılmasından kısa bir süre sonra emrindeki donanma ile adaları kuşatan Fatih'in amirallerinden Kaptan-ı Derya Baltaoğlu Süleyman Bey ilk hamlede zaten savunmasız olan ve kendiliklerinden teslim olan Kınalıada, Burgaz Adası ve Heybeliada'yı almış ve Büyükada Maden önlerine gelmiştir. Büyükada ise önünde kale olması nedeniyle bir süre direnmiş, İstanbul'un fethinden 42 gün önce 17 Nisan 1453'te alınmıştır (Akpınar,1984:12).

İstanbul'un fethinden sonra Adalardaki manastırlar boşaltılmış, adalıların çoğu da İstanbul'a, civar kasaba ve köylere göç etmişlerdir. Ulaşım zorluğundan İstanbul halkının adalara rağbet etmediği bilinmektedir (Akpınar,1984:12).

Osmanlı döneminde Adalar gibi Burgaz da 'Kaptanpaşa Hassı' idi (Anonim,1956:427). Gezgin Pierre Gilles, 16. yüzyılın ilk yarısında Burgaz'ın doğu kıyısında bir köy yer aldığını, köyün çevresinin bir bölümünün üzüm bağı geri kalan bölümlerinin de fundalık olduğunu, en tepede kilise ile sarnıç yanında kuyuların bulunduğunu anlatmaktadır (Gilles,2000:241). Evliya Çelebi, 1610 yılında Burgaz'a uğradığında adaya adını veren, deniz kıyısında kayalar üzerinde yer alan kalenin

henüz yok olmadığı anlaşılmaktadır (Anonim,1956:427). O tarihlerde Adalar'ın Bostancıbaşı idaresinde olduğu bilinmektedir (Gülen,1994:337). Üç yüz kadar evden oluşan köy ahalisinin hepsi Rum olup bunlar, Evliya Çelebi'ye göre zengin balıkçı reisleriydi. Bazı yabancı gezginlerin (Grelot, Le Byruyn) yazdıklarına göre Burgaz, XVII. Yüzyılın sonlarında yerli Rumlarla yabancıların tercih ettiği bir sayfiye yerlerinden biri durumundaydı (Tuğlacı,1992:230). Bu dönemde Burgaz Adası diğer komşu adalar gibi, Galata ve Beyoğlu'nda yaşayan batılı ve yerli Hristiyanların, yaz aylarında İstanbul'da ortaya çıkan veba salgınından korunmak için sığındıkları güvenli bir yerdir. Müslüman Türkler ise adaya içkili eğlenceler düzenlemek için gelmekteydi (Poridis,1999:73).

1763 tarihinde Sadrazam Muhammed Rıza Paşa'nın Burgaz Adası'nda bir hastane yaptırdığı bilinmektedir. Koca Ragıp Mehmet Paşa da Burgaz'da bir veba hastanesi yaptırmayı düşünmüş ise de 6 Ağustos 1763 yılında ölümü sebebiyle bu düşüncesini gerçekleştirememiştir (Constantinos, Constantiniade'den aktaran Tekkeden,1974:16).

Ada'nın arkasındaki Kalpazankaya adı verilen burunda (Şekil A10), Osmanlı döneminde burada gizlenen bir kalpazan grubu, çok sayıda sahte para imal etmişlerdir. Bu yüzden buranın adı da "Kalpazankaya" kalmıştır (Tuğlacı,1992:230). İstanbul'da ilk sahte paranın Burgaz Adası'nda Kalpazan Kayası'nda yapıldığı düşünülmektedir (Koçu,1958:3139)

18. yüzyılın ortalarında ada yerleşmesinin sınırları, küçük limanı koruyan mendirekleri oluşturan kayaların hizasını henüz aşmamıştır. Bu yıllarda ada yerleşmesi Çınar Caddesi ve çevresi ile sınırlı olup, organik dokulu dar yol ve sokaklar adanın sosyal ve ekonomik hayatının oluştuğu, kıyıdaki çarşı aksına açılmaktaydı (Poridis,1999:73).

Adalar'daki Türk nüfusu Tanzimat'tan sonra hızla artmıştır. Adaların giderek önem kazanması, yerleşme yoğunluğunun artması ile İstanbul-Kadıköy ve Adalar arasında vapur seferlerinin düzenlenmesi ihtiyacı belirlemiştir. XIX. yüzyılın ortalarına dayanan bilgilere göre kayıktan büyük mavnalar Adalar ve Boğaz köylerine seferler yapmaktaydı (Ertuğ,2001:186). Bunlar ince uzun, iyi inşa edilmiş teknelerdi ve her birinde iki üç kürekçi bulunurdu. Güzel havalarda yelkenlerini çözerek 11 mil uzaklıktaki adalara iki saatte varmaktaydılar (Olivier,1790 Voyage dans l'Empire Otoman:27'den aktaran Kuban,1996:334). İlk kez 1846'da hizmete giren küçük gemiler, bir süre sonra gereksinimi karşılayamaz duruma gelince, İngiltere'ye üç gemi ısmarlanmış ve Kadıköy-Adalar seferleri Şirket-i Hayriye'ye bırakılmıştır (Ertuğ,2001:259) (Şekil B1, B3). Burgaz Adası'nda da çarşı çevresindeki yoğun dokunun dışında görülen az sayıdaki köşklere, vapur seferlerinin düzenlenmeye başlaması ve ulaşımın kolaylaşması ile yenileri eklenmiştir (Şekil B4).

1867’de İstanbul’un bir kazası haline gelen Adalar’da 1876’da kaymakamlık makamı kurulmuştur. Bu dönemde Adalar, merkez Büyükkada, nahiyeler Heybeliada, Burgaz Adası ve Kınalıada olmak üzere idare edilmekteydi (Şekil A3) (Tuğlacı,1989:11). 1912’de yayımlanan bir yasa ile İstanbul Şehremaneti adı altında tek bir belediye dairesi kabul edilmiş ve bu daire 9 şubeye ayrılmıştır (Adala,1994:134). Burgaz Adası da bu şubelerden 7. olan Adalar Dairesi’ne bağlı olarak idari teşkilatta yerini almıştır.

Deprem bölgesinde yer alan İstanbul ve çevresi yüzyıllar boyunca pek çok kez sonucu yıkıcı olan sarsıntılara maruz kalmıştır. İstanbul’un tarihsel depremleri ile ilgili kaynaklarda, 1766’da meydana gelen depremin Adalar’a etkisi ile ilgili bir kayıt bulunamamıştır. Burgaz Adası’nın 1894 yılında meydana gelen deprem sonucu büyük hasar gördüğü, ayakta kalan sekiz ev dışında oturulacak konut kalmadığı bilinmektedir (Öztin,1984:85). Sahile paralel olarak kuzey-güney yönünde yarıklar oluşmuştur (Sakin,2002:63) Bu depremde anıtsal yapılar ile Ada’da kurulan ilk eğitim kurumu da büyük hasar görmüştür (Sakin,2002:58).

3.2.3. Cumhuriyet Dönemi

Burgaz’da yerleşimin başlamasından 19. yüzyılın sonlarına kadar nüfus yoğunluğunu daha çok Rumlar oluşturmıştır. 20. yüzyıl başlarında, yerleşik Türk nüfusunun çok az olduğu anlaşılmaktadır (Alus,1995:219). Kurtuluş savaşından sonra yapılan nüfus mübadelesinde, adadaki evlerden bir bölümü Rumeli göçmenlerine dağıtıldığından burada Türk nüfusu hızla artmıştır (Tuğlacı,1992:227).

İkinci dünya savaşına kadar geçen durgunluk döneminde Adalar İstanbullular için uzak, birkaç yılda bir vapur gezisi sırasında seyredilen yerler olarak kalmıştır (Cansever,1984:13). Ancak bu durumun, zaten adada yazlık konutları bulunan varlıklı aileler ve devlet adamları için geçerli olmadığı anlaşılmaktadır. II. Dünya savaşı sırasında ise yokluklara rağmen yazın adalara yazlığa gelenlerin çoğaldığı görülmüştür (Akpınar,1984:18)

Adalar sakin ortamı ve doğal güzellikleri ile özellikle 20. yüzyılda sanatçılar için bir çekim merkezi olmuştur (Şekil A11). 1940 sonrası Türk Edebiyatı’nın özgün bir öykü yazarı olarak tanınan Sait Faik Abasıyanık (Ünlü, Özcan,2003:338), 1934-1954 yılları arasında Burgaz Adası’ndaki evinde pek çok eser vermiştir (Ünlü, Özcan,2003:345). Ada’daki yaşam Sait Faik’in öykülerinin önemli bir kısmına konu olduğu için Burgaz ismi yazarın adıyla özdeşleşmiştir.

Bütünüyle bir değişimler dönemi olan Cumhuriyet yıllarında, yapı programının önceliklerinin, kentsel gelişimi yönlendirmek üzere belediye ve merkezi yönetim

düzeyinde bayındırlık yapımları olduğu anlaşılmaktadır (Batur,1984:1383). Kentlere çağdaş görünüm vermek amacıyla yapılan uygulamalarda elektrik sağlanması ve su getirilmesinden sonra en çok önem verilen çalışmalardan birisi de yol açma girişimleridir (Batur,1984:1384). Bu uygulamalar yerleşimlerin farklılıklarını ve özelliklerini yeteri kadar dikkate almadan yapılmış, pek çok yerde olduğu gibi Adalar'da da tarihi çevrenin özgün yol dokusunda değişikliklere sebep olmuştur. Bu dönemde de batı etkisinde gelişimini sürdüren imar faaliyetleri daha çok kent merkezlerinde yoğunlaşmış olduğundan, Adalar idaresine bağlı bir nahiye olarak yönetilen ve sayfiye amaçlı kullanılan Burgaz'da etkisinin altyapı uygulamalarından öteye gitmediğini söylemek mümkündür.

1950'li yıllarda sanayileşme ile başlayan göç hareketi çekim gücüne bağlı olarak yine en çok İstanbul'da yoğunlaşmıştır (Alada,1994.s:135) Özellikle İzmit Körfezi civarı ve İstanbul'a göçün etkileri Marmara Takım Adalarında da görülmüş, bu dönemde başlayan inşaat hareketleri ve Ada'ya rağbet eden kişi sayısının artmasıyla sınırlı sayıdaki konutlar ihtiyaca cevap vermemeye başlamıştır. Bunun sonucunda yerleşim güneye ve kuzeye doğru büyümüş, tarihi eser niteliğinde olan yapıların bir kısmı değiştirilerek, bir kısmı yok edilerek yerlerine yazlık kullanım amaçlı apartman dairelerinden oluşmuş binalar yapılmıştır (Şekil B14). Ayrıca adaya çalışmak üzere gelenler kendilerine gecekondular yapmışlar ve Ada'nın özgün yapıları çevresi değişmeye başlamıştır (Şekil A14).

3.3. Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı

Eskiden daha çok bağlık, bahçelik, zeytinlik olan Burgaz Adası, uzun yıllar küçük bir balıkçı köyü görünümünü korumuştur (Gülen,1994:337).

1857 yılında Kuzey mendireğinin vapur iskelesine dönüştürülmesi ile, iskele önünde (çıkışında) yer alan bölge hareketlenmiştir. Aynı yıllarda buraya konumundan dolayı adanın önemli bir toplanma yeri olmuş olan gazino inşa edilmiştir (Poridis,1999:74). Çarşı (Gezinti) Caddesi ile Yalı Caddesi'nin iskele meydanında birleştikleri noktada yer alan yapının, eski Burgaz Palas Oteli olduğu bilinmektedir (Şekil B1). İlk adı "Panteon" olan yapı, sonradan ad değiştirilerek önce "Otel Antigoni" adıyla sonra da 1942 yılına kadar "Burgaz Oteli" adıyla faaliyetini sürdürmüştür. Bu tarihten sonra tadilat geçirerek bölümler halinde kiraya verilen yapı, son olarak 1983'te restore edilerek kat mülkiyetine çevrilmiştir (Tuğlacı,1992:282) (Şekil B2, B11).

Vapur iskelesi ile denize dik olarak inen Çınar Caddesi arasındaki aksta çarşı yer almaktadır (Şekil A12). Bitişik nizamda konumlanmış olan dükkanların çoğu iki katlı olup üst katlar konut olarak değerlendirilmiştir. Bu dükkanlardan deniz tarafında olanların hepsi kahvehane ve lokanta olup, ana geçim kaynağı denizcilik ve

balıkçılık olan ada halkının günlük toplantı ve sosyal iletişim mekanı olmuşlardır (Şekil A12) (Şekil B3).

Kıyıdaki bütün dükkanların iki girişi bulunmaktaydı. Bunlardan ana giriş olan ilki çarşı aksına açılırken, ikincisi de terasın bulunduğu deniz tarafında yer almaktaydı. Bu teraslar denizin dibine çakılmış ahşap kazıklara oturan, ahşap kirişler üzerindeki aralıklı tahta bir döşemenin oluşturduğu platformlardı (Poridis,1999:77). Adanın küçük teknelerden oluşmuş balıkçı filosu bu kahvehanelerin önüne bağlanmaktaydı (Şekil B5).

20. yüzyıla gelindiğinde, diğer Adalar'da olduğu gibi iç limanda küçük kahve ve meyhanelerin önündeki deniz kıyısı doldurularak rıhtıma dönüştürülmüştür (1927) (Poridis,1999:80). Günümüzde bu dükkanların bir kısmı ikiye bölünmüş, kıyıdan ve çarşı tarafından girilen iki ayrı işletme olarak kullanılmaktadır (Şekil B10). Geçirdiği değişimlere rağmen bu bölge sosyal ve ticari merkez niteliğini taşımakta olup kış mevsiminde az sayıda dükkanın açıldığı, çarşının küçüldüğü görülmektedir.

1962'de Burgaz Adası'nın yerli nüfusu çoğunluğu balıkçı olmak üzere 500 kişi olarak tespit edilmiştir. Yaz aylarında dinlenmek üzere adaya gelen 2000-2500 kişi, 1000 haneden oluşan kasabadaki evlerde oda kiralayıp kalmışlardır. Pansiyonculuk bazı yerli aileler için önemli bir geçim kaynağı olmuştur (Koçu,1958:3137). Günümüzde de Adalar halkının en önemli geçim kaynakları, otelcilik, pansiyonculuk, lokantacılık ve gazinoculuk olarak sıralanabilir.

Rum nüfusunun çoğu 1925'te nüfus mübadelesi, 1942'de gayrimüslimler aleyhine uygulanan Varlık Vergisi Yasası, 1955-1974 yılları arasında Türk-Yunan ilişkilerinin krize girmesi nedeniyle Yunanistan'a göç etmiştir (Milas,2003:223,224). Bunun sonucunda Ada'da bulunan köşklere büyük bir kısmı el değiştirmiştir. 1955 ve sonrası aynı zamanda İstanbul'a göç hareketlerinin yoğunlaştığı döneme denk gelir.

Buraya çalışmak üzere göç eden ve Adalar'da hamallık, arabacılık gibi işleri üstlenen aileler akrabalarını da iş imkanlarından haberdar ederek, buraya yerleşmelerine aracı olmuştur. İnşaat işçiliği de ikinci sırada yer almaktadır. Bu hizmetlerde çalışanların eşleri de sayfiye evlerinin günlük temizlik işini yapmaya başlamışlardır (Kıray,1984:10). İlk göçen kuşağın en büyük kazancı, günümüz ekonomik koşulları içinde değeri giderek artan Adalar'da mülk edinmek olacaktır (Kıray,1984.:10). Başka bir açıdan değerlendirecek olursak, Adalar'da üst toplumsal-ekonomik kesimde insanlar yaşamaktadır. Bu insanların yukarıda bahsettiğimiz sektörlere giren hizmet gereksinimleri vardır (Kongar,1984:4). Ancak burada temel problem farklı kültürlerden gelen insanların, korunması gerekli bir dokuda oluşturdukları yasa dışı, düzensiz ve niteliksiz çevredir. Aynı şekilde spekülasyon girişimleri sonucu ortaya

çıkan apartmanlaşma da gerek mimari nitelikleri gerekse oranları ile tarihi dokuya uyumsuz bir görünüm sergilemektedir (Şekil B14).

3.4. Genel Yerleşim Düzeni ve Mimari Özellikleri

Marmara Takım Adaları'nda genel olarak iki çeşit yerleşimden bahsetmek mümkündür. Bunlardan birincisi iskele yakınında yer alan bir çarşı mekanı ile genellikle küçük parsellerden oluşan, bitişik nizam olarak inşa edilmiş konutlardan oluşmaktadır (Şekil A5) (Şekil B11). Diğeri ise bahçe içinde yer alan köşklere oluşmaktadır. Bugünkü konut dokusu daha çok 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılda oluşmuş olan adalarda, Bizans dönemine tarihlenen kilise ve manastırlar ile Osmanlı döneminden kalan bazı anıtsal yapılar da bulunmaktadır. Burgaz Adası da Adalar'daki genel yerleşim özellikleri ile aynı paralelde gelişmiştir (Şekil A8, A14) .

Burgaz Adası'ndaki mevcut yapı stokunun en eski ürünlerinin bir-iki yüzyıllık bir tarihten geriye gitmediğini söylemek mümkündür. Mevcut konut dokusunda yer alan yapılardan en eski mimarlık eserleri Osmanlı ampir, barok örneklerdir. Anıtsal nitelikteki yapıların da Bizans döneminden günümüze kadar, bazı değişikliklerle ya da deprem (1894), savaş gibi sebeplerle yıkılıp yeniden inşa edilerek ulaştığı bilinmektedir.

3.4.1. Anıtsal Yapılar (Şekil A13)

Burgaz Adası'nda Bizans döneminden başlıca üç manastır ve kilise bulunmaktadır.

Metamorphosis (Ioseus Khristos⁴) Manastırı ve Kilisesi: Transfigürasyon ya da Metamorfosis olarak bilinen kilisenin Teokoryphotos manastırının kilisesi olduğu bilinmektedir (Ousterhout-Akyürek,2001:93). Manastırın kuruluşu, o döneme tarihlendirilebilecek arkeolojik veri olmamasına ve yazılı kaynak bulunmamasına karşın I. Basileos'a bağlanmaktadır (9. yüzyıl) (Ousterhout-Akyürek,2001:94). Bu yapının 1063 yılındaki varlığı, manastırda kendisi için bir hücre inşa etmiş olan ve bu tarihte ölen bir rahibin mezar kitabesinden anlaşılmaktadır (Ousterhout-Akyürek,2001:93). Kilise ve Manastır İstanbul'un fethi sırasında hasar görmüştür (Erdenen,1962:97). IV. Murat zamanında (1623-1640), ayin sırasında bu tepede yakılan ateşlerin İstanbul'dan görülmesi, halkın yangın olduğunu düşünerek telaşlanması üzerine, padişah fermanı ile yıktırıldığı düşünülmektedir. Ancak bu dönemdeki yıkımın sebebi kesin olarak bilinmemektedir (Tekkeden,1974:27). Yıkıtılan manastırın olduğu tepede⁵ kilise kalıntıları ve sarnıçların 1862'de varlığını

⁴Ada'da yer alan kiliselerin isimleri için Zafer Karaca'nın "İstanbul'da Osmanlı Dönemi Rum Kiliseleri" adlı yayını referans alınmıştır .

⁵Bu manastır kalıntıları ve kilise, günümüzde Bayrak Tepesi adını taşıyan adanın tek tepesinin üstünde yer almaktadır.

sürdürmekte olduğu, bu tarihte Adalar'a gelen tarihçi-yazar Skarlatos Vizantios tarafından belirtilmiştir (Tuğlacı,1992:232). Kiliseyi 1868 yılında yeniden yaptıran, ada yerlilerinden M.Chourmouzes'in tanımlamalarından, Bizans yapısından o güne kadar ulaşmış olan yapının büyük bir kısmını, kiliseyi yeniden inşa etme sürecinde kendisinin yıktığı anlaşılmıştır (Ousterhout-Akyürek,2001:95). Günümüzde Vizantios'un anlattığı, 1889'da yeniden inşa edilmiş olan manastırın kalıntıları ile Bizans döneminden kalma mimari parçalar görülmektedir. Ayrıca aynı yerde M.Chourmouzes'in yaptığı, altında sarnıcı olan kilise bulunmaktadır (Şekil B6).

Aya Yani (İoannes Prodromos) Kilisesi: (Şekil B7) Adalar Metropolitliği'ne bağlı olan (Karaca,1995:63) Rum Ortodoks Kilisesi'nin ilk olarak 9. yüzyılda kraliçe Theodora tarafından yaptırıldığı bilinmektedir (Constantinos, Constantiniade'den aktaran Tekkeden,1974:20). 1509'da meydana gelen depremde kilisenin kubbesi ciddi şekilde hasar görmüştür (Ambraseys-Finkel,1995:41). Kubbeli bir bazilika olan bu kilise 1759-1817 yıllarında onarılmıştır. 1796 yılında kiliseyi görmüş olan gezgin Cosimo Comidias, kilisenin dört mermer kolon üzerinde duran bir kubbesi olup planının yunan haçı şeklinde olduğunu belirtmiştir. Kilise binası 1984 İstanbul depreminde yıkılmış, 1897 yılında mimar Nikola Dimadis⁶ tarafından kubbeli ve haç planlı olarak yeniden yapılmıştır (Millas'tan aktaran:Poridis,1999:74). Yüksek tamburlu kubbesi ile denizden görülen büyük kagir kilisenin avlusunda, kagir duvar üzerine camekan örtülü bir ayazma bulunmaktadır. Oldukça derin bir kuyu olan ayazma 1896'da kilise ile birlikte inşa edilmiştir (Tuğlacı,1992:234).

Aya Yorgi (Hagios Georgios) Manastırı ve Kilisesi: (Şekil B8) 1621'de yıktırılmış olan Teofilaktu Manastırı'ndan çıkan malzemeler kullanılarak 18. yüzyılda Hagios Georgios Karipi (Garibi) Manastırı yaptırılmıştır (Millas'tan aktaran: Poridis, 1999:74). Burgaz Adası'ndaki iki adet Rum Ortodoks Manastır Kilisesi'nden birisidir (Karaca,1995:61). Günümüzde Ada'nın batısına doğru giden Cennet Yolu'nun altında bir yamaçta, bahçe içinde yer alan yapı halk arasında 'Garip' diye anılmaktadır (Tuğlacı,1992:236). Bu bahçe içinde ilk inşa edilen kilisenin deniz kenarında olduğu, 1882'de yıkılıp yeniden yapıldığı bilinmektedir. Bu kilise de 1894 depreminde yıkılınca 1897'de şimdiki yerinde görülen kilise inşa edilmiştir (Gülen,1994:338). İki katlı, dikdörtgen planlı taş bir yapı olan manastır bodrum katla birlikte üç katlı olup, kiremit örtülü ve beşik çatılıdır. Yola daha yakın olarak konumlanan kilise ise haç planlı olup ortada dört sütuna oturan dört kemer üzerinde yüksek tamburlu bir kubbesi bulunmaktadır.

Mezarlıklar: Burgaz'da Rum Ortodoks ve Müslüman mezarlıkları bulunmaktadır.

⁶ Dimadis, 1881 ve 1890 yıllıklarında belirtilen, İstanbul'da mimarlık hizmeti verdiği bilinen Batılı ve Levanten mimarlar arasında sayılmaktadır (Can,1993:45).

Burgazada Camii: (Şekil B19) Adanın yerli halkının büyük çoğunluğunun Rum olması sebebiyle uzun süre burada cami yapılmasına yönelik bir talep oluşmamış, ancak İstanbul'un fethinin 500. yıldönümü sebebiyle 1953'te, belediyenin verdiği arsa üzerine, halk yardımı ile küçük bir cami yaptırılmıştır (Öz,1965:14). Adanın doğusunda yer alan bu cami 1954 yılında mimar Burhan Ongun tarafından inşa edilmiştir. Betonarme olarak yapılan camiye taşlık ve son cemaat yeri sonradan eklenmiştir.

Eğitim Yapıları: 1848'de Aya Yani Kilisesi'nin karşısındaki bir binada eğitime başlayan Rum ilkokulu Ada'nın ilk eğitim kurumu olarak bilinmektedir. Bu yapı 1894 depreminde yıkılınca yerine halen kilisenin yakınında yer alan okul binası yaptırılmıştır (Poridis,1999:74). Bu okul, Rum nüfusunun azalması sonucu 1969'da öğrencisizlikten kapanmıştır (Gülen,1994:338). Ayrıca adanın doğu yöresinde, tepeye yakın bir yerde büyük bir arsa üzerinde 1905'te kurulmuş olan site, Sankt George Avusturya Lisesi'ne ait olup lisenin yazları eğitim yaptığı bir kurum olarak 1950'ye kadar faaliyetini sürdürmüştür (Gülen,1994:337). Bu tarihten sonra okulun öğretmenleri ve personeli için yazlık lojman olarak kullanılmaya başlanan binada bir de şapel bulunmaktadır (Tuğlacı,1992:268). 1923'te açılan Burgaz İlkokulu günümüzde faal olup az sayıda öğrencisi bulunmaktadır.

3.4.2. Sivil Mimarlık Yapıları

19. yüzyılda İstanbul artık eski sınırlarının dışına taşmıştır. Bu dağılmada sarayın kontrolünden uzaklaşıp rahat bir batı yaşamını uygulama isteği etkili olmuştur (Günay,1984:4). Ayrıca 1840 ile 1900 arasında İstanbul'da nüfus çok hızlı artmıştır. Bunun bir sebebi de kente, kapitülasyonlar ve Avrupalı tüccar ve yatırımcılara tanınan diğer haklardan yararlanmak için gelen gayrimüslimlerin sayısındaki artış olmuştur (Çelik,1996,:33). İstanbul'da merkezi otoritenin kontrolü altında olan Hristiyan nüfus için Adalar tümüyle serbest, kontrolden uzak, rahat bir yazlık bölge olarak rağbet görmüştür. Ayrıca arsa fiyatları düşük olduğundan Adalar'da rahat ve görkemli binalar yaparak, İstanbul'da yaşadıklarından daha zengin ve gösterişli binalarda yaşama olanağına sahip olmuşlardır (Günay,1984:4-5). 19. yüzyılın sonlarında gayrimüslimlerin oturduğu mahallelerde kagir yapı ve yeni üsluplar yavaş yavaş ahşabın yerini almaya başlamıştı (Kuban,1996:368). İstanbul'da kagir olarak uyguladıkları yeni moda mimarlığı burada Osmanlı ahşap yapı geleneği ile çabuk, kolay ve ucuza, kısa sürede uyarlayabildikleri anlaşılmaktadır. Buradaki yapıların genellikle bu döneme tarihlenmesinin sebeplerinden birinin, 19. yüzyıldaki sosyal değişimler ve bunun mimarlık ürünlerinden beklentilere yansması olduğunu söylemek mümkündür.

Diğer adalarda olduğu gibi Burgaz Adası'nda da Batılılaşma döneminde İstanbul'da yaygın olarak kullanılan seçmeci (eklektik), Neo-Barok, Neo-Gotik, Neo-Grek, ampir ve Neo-Klasik üsluplar yanında, Gotik ve Anglo-Sakson karakteri yansıtan ahşap konak ve köşkler de yapılmıştır (Tuğlacı,1992:238). 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyıl başında, batı kaynaklı üslup ve örgeler gerek ahşap malzemenin kullanım özellikleri, gerek geleneksel yapı malzemesinin biçimlendirilişinde, ahşap konut bezemesinde yeniden yorumlamalara gidilmesine sebep olmuştur (Ciner,1982:29). Dönemin kagir yapılarında uygulanan bezemelerin, kolay işlenebilen bir malzeme olan ahşap ile çalışan ustalar tarafından uyarlanıp geliştirilmesi sonucunda çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Bu döneme tarihlenen yapıların büyük bir kısmında Art-Nouveau özellikler görülmektedir.

19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında yaklaşık 25 yıl süren (Batur,1994:327) Art-Nouveau üslubu Osmanlı İmparatorluğu'na İtalyan mimar D'Aranco ile gelmiştir (Günay,1984:4-5). Tanzimat ve II. Abdülhamit dönemleri yerli Hristiyan ve yabancı mimarların hep ön planda görüldüğü dönemdir (Cezar,1971:159). Bu mimarların gerçekleştirdiği anıtsal yapıların, batının seçmeci mimarlık anlayışını yansıtarak dönemin beğeni ve beklentilerini yönlendirdiği, sivil mimarlık örneklerinde de yaygınlaştığı anlaşılmaktadır.

Art-Nouveau mimarlığın ilk örnekleri Osmanlı İmparatorluğu'nun ticareti ve sanayisi gelişmiş merkezlerinde ve bazı kıyı kentlerinde 20. yy. başlarında görülmüştür (Batur,1994:329). İstanbul'da Art-Nouveau özellikler taşıyan binalar arasında en çok apartman, köşk veya konak türü büyük kentsel konutlar, sayfiye konutu ve ofis binaları bulunmaktadır (Batur,1994:330). Bu üslubun özelliğini gösteren yapıtların, diğer çağdaşı örneklerle oranla bir üslup birliği ve sayıca çoğunluk gösterdiği izlenmektedir (Ciner,1982:37).

Ahşap yapı tekniğinin sürekliliği, İstanbul'da Cumhuriyet'in ilanına kadar -daha sonra da tek tük örnekleri ile- yerel yapı geleneğindeki tipoloji ve morfolojilerin kalıcılığının nedeni olmuştur. Bu kalıcılık özellikle Boğaz köylerinde ve Marmara'daki adalarda kentsel peyzajın kendine özgü bazı özelliklerinin korunmasına katkıda bulunmuştur (Barillari,Godoli,1996:182) Özellikle geçen yüzyılın son çeyreğinde, Adalar'a zengin Levanten, Avrupalı ve Müslüman aileler rağbet etmişler, böylece ada tipolojik çeşitlilik ve üslupsal çoğulculuk açısından çok önemli ahşap yapı örneklerini bünyesinde toplamıştır.

19. yüzyıl batı mimarlık örneklerinin mekansal sorunlara fazlaca eğilmeksizin “dışsal biçimlendirme” özelliği, son dönem Osmanlı mimarlığına aynen yansımıştır (Ciner,1982:37). Diğer adalarda olduğu gibi Burgaz Adası'nda da, geleneksel Türk evi plan tiplerine bağlı kalınarak daha çok cephe süslemelerinde çeşitlilik

yaratılmıştır (Şekil B17). Plan kurgusunda, batılı yaşam tarzının etkisiyle geleneksel merkezci ev şemasının dışına çıkılarak balkonlar, verandalar, geniş camlı çıkmalar yapılmasını bir değişiklik olarak kabul etmek mümkündür. Bu durum da cephe bezemelerinin kullanımı açısından zenginlik getirmiştir.

Burgaz Adası'nda, iklim ve topografyanın etkisi de sokak dokusunun biçimlenmesi ile konutların arsa içinde konumlanışını etkilemiştir (Şekil B12, B13). Burada da diğer adalarda olduğu gibi iskele civarında, çarşı içerisinde yer alan yapılar genellikle küçük parseller üzerinde, bitişik nizam ve 2-3 katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil B15). Ada'nın en eski yerleşim dokusunu oluşturan ve yerli halkın da yaşadığı bu yapılar daha sadedir (Şekil B16). Tepeye doğru ve Gezinti Caddesi ile Gönüllü Caddesi boyunca sıralanan yapıların çoğu yazlık kullanım için yaptırılmış olup, büyük parsellerde, bahçe içerisinde yer almaktadır ve dönemin mimari özelliklerini yansıtmaktadırlar (Şekil B17, B18). Genellikle eğimli parsellerde bodrum katın da mevcut olduğu köşklerin zemin katları kagir, üst katları ahşap yapım tekniği ile inşa edilmiştir (Şekil B19). Kullanacak ailenin tercihin ve parsel durumuna göre ikiz yapı olarak tasarlanan köşkler de mevcuttur (Şekil B20).

Ada'da inşa edilmiş olan yapıların çoğu Rum ve Ermeni kökenli kalfaların eseridir (Tuğlacı,1992:238).

Ahşap yapıların yanı sıra, adanın güneyinde yer alan Altıncı Cadde üzerinde 1950'lerden günümüze kadar çeşitli tarihlerde yapılmış olan modern yazlık konaklar bulunmaktadır. Yıkılan köşkler ile yalıların yerine ve boş arsalarda yapılan apartmanlar, gecekondular günümüzde Burgaz Adası'nın yapıli çevresini oluşturmaktadır.

3.5. Bölgedeki Koruma Çalışmaları⁷

Marmara Takım Adaları ile ilgili ilk planlama çalışmaları,1949 yılında 1/500 ölçekli mevzi imar planı yapılması ile başlamıştır. Büyükada için 1957 yılında tasdik edilen 1/5000 ölçekli imar planını takiben Heybeliada için imar planı hazırlanarak 1958'de tasdik edilmiştir.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 13.05.1972 gün ve 6346 sayılı genel kararı ile, Doğal Sit ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları belirlenerek tescil kayıtları yapılmış, koruma amaçlı imar planı hazırlanana kadar uyulması üzere geçici yapılanma koşulları belirlenmiştir. Burgaz Adası'nda da 15.12.1973 tarihinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından

⁷ Bu bölümde yer alan bilgiler, T.C.Kültür Bakanlığı, İstanbul III. No'lu K.T.V.K.K ile Adalar İlçesi Belediye Başkanlığı'nda yer alan karar belgeleri incelenerek derlenmiştir.

alınan 7621 sayılı karar doğrultusunda Doğal Sit alanları ile korunması gerekli resmi, dini ve sivil mimarlık örnekleri ile sahaların tescil kaydı yapılmıştır (EkA).

Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 31.3.1984 tarih ve 234 sayılı kararı ile Sit Alanı bütünü olarak ilan edilen Marmara Takım Adaları'nın (Büyükada, Heybeliada, Burgaz, Kınalı ve Sedef Adaları) Koruma İmar Planı yapılıncaya kadar geçerli olmak üzere, belirlenen komisyon tarafından hazırlanan geçici yapılanma koşulları 16.05.1984'te Kurul tarafından kabul edilmiştir. 291 sayılı bu karara göre daha önce tescil edilmiş olan yapı ve sahalar ile ilgili koşulların geçerliliğini koruduğu anlaşılmaktadır.

234 sayılı karar ile ilan edilen sit alanlarının koruma planlaması için geliştirilmiş plan kararları; birer sit alanı olan her bir ada bünyesinde belirlenen kentsel sit bölgesi ve doğal sit bölgesi içinde geçerli olmak üzere kabul edilerek 1/5000 ölçekli Sit Koruma Planı hazırlanmıştır. Bu plan üzerinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin talebi doğrultusunda, Mimar Sinan Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Planlama Grubu tarafından bazı değişiklikler yapılmış, ancak Kültür ve Tabiat Varlıkları III. No.lu Koruma Kurulu bu planlar üzerinde yaptığı incelemede "yaşayarak koruma" ilkesinin gözetilmediğini vurgulamıştır. Bu sebeple, 1/1000 ölçekli planla birlikte 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda revizyon yapılması gerektiği belirtilmiştir. 1/5000 ölçekli plan Kurul tarafından 25 Haziran 1992 tarihinde onaylanarak İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin onayına sunulmuştur.

Mimar Sinan Üniversitesi Planlama grubu tarafından yapılan son revizyon 1/ 1000 ölçekli plan üzerinde 1993 tarihinde yapılmıştır. Bu plan, bugüne kadar oluşmuş olan Ada imajını bozmadan açık alanlar ile yapı yoğunluğu arasındaki dengenin korunması, gezme ve dinlenme amacıyla gelenlerin taleplerinin bu doğrultuda karşılanmasını hedeflemektedir. Buna yönelik yapılan donatılardan turizm yatırımcılarının da faydalanması ile yapılaşmaya fazla imkan tanımadan konaklama kapasitesi yaratılması, yatırımları teşvik etmek amacıyla da yerleşme içinde konut kullanımlı yapının konaklama yapısına dönüştürülmesine imkan sağlamıştır.

4. KEVENCİOĞLU KÖŞKÜ

4.1. Konumu

Kevencioğlu Köşkü, Burgaz Adası'nın kuzeydoğusunda vapur iskelesinden kuzeye doğru devam eden Gezinti Caddesi ile birleşen Gönüllü Caddesi üzerindeki 29 ada, 4 parselde yer almaktadır (Şekil A14). 1255m²'lik bir alanda konumlanan, 39 kapı numaralı ahşap köşk, çatı katı ile beraber dört katlı olup bodrum katı ve bahçesi bulunmaktadır (Şekil C1).

Köşkün ana giriş kapısı Gönüllü Caddesi tarafında olup, arkasında yer alan bahçe, güneyinde bulunan Mehtap Sokak ile sınırlanmıştır. Bahçe, kuzeye bakan giriş cephesinde yüksek duvarlar, doğu ve batı yanlarında ise bahçe duvarı üzerinde tel örgüler ile çevrelenmiştir (Şekil A15). Parselin güneyinde, Mehtap Sokak ile arasında da bir duvar yer almakta olup bahçeden merdivenler ile sokağa ulaşılmaktadır. Ancak bu girişte kapı bulunmamaktadır.

Demirden yapılan bahçe kapısının iki yanında tuğla ile örülmüş sütunlar bulunmaktadır. Kapıdan girildiğinde 18 basamaklı bir merdiven ile ulaşılan sahanlığın doğu ve batı taraflarında, yapının kuzeyinde bulunan bahçe terasına çıkan merdivenler yer almaktadır (Şekil C3). Bu merdiven kolları ve sahanlık, güneyden terasın önünde bulunan istinat duvarı ile sınırlanmaktadır. Duvar, iki yanda yer alan merdiven kollarının güneye doğru dönüş yapmasıyla, simetrik olarak kesintiye uğramaktadır (Şekil D1).

Yapının batı yönünde bulunan bahçede kot farkı sebebiyle iki kademedен oluşan bir teraslama yapılmıştır. Doğru yönünde ise sert zemin ile oluşturulan yaya yolu, köşkün güneydoğu köşesinden arka bahçeye çıkan merdivenlere kadar devam etmektedir.

Ön ve arka bahçeyi birleştiren merdivenlerin doğusunda kagir bir yapı bulunmaktadır. Bu mekanda, sıcak su temini amacıyla yapıldığı düşünülen, altında yakacak yeri bulunan kagir bir su deposu bulunmaktadır. Köşkün güneybatı köşesinde ahşap, ondülin çatılı bir müştemilat yer alır.

Yapıya su temin ettiği bilinen üç adet sarnıçtan ikisi güney bahçe terasının altında, bir tanesi de bu müştemilatın altında yer almaktadır. Ayrıca bahçe içinde bir adet kuyu bulunmaktadır. Parselin güneyinde bahçe içinde, güney ve batı duvarlarına

bitişik olarak konumlanmış, benzer özellikte bir müstemilat daha yer almaktadır (Şekil D1).

Adalar Kaymakamlığı Tapu Sicil Müdürlüğü'nde bulunan bir belgeye göre bu müstemilatın sonradan yapıldığı, yapıya yakın olarak konumlanan diğerlerinin ise özgün olduğu anlaşılmaktadır.

Kademelerle yükselen arka (güney) bahçe günümüzde oldukça bakımsızdır(Şekil D1). Yapının terk edilmiş olması ve dolayısıyla kontrolsüz kalması nedeniyle, ön ve arka bahçeyi birbirine bağlayan sirkülasyon hattı, özellikle çevrede yaşayan işçiler tarafından, Mehtap Sokak ve Gönüllü Caddesi arasında kestirme bir yola dönüştürülmüştür.

4.2. Tarihsel Gelişimi

Köşk, bilinen ilk sahipleri Konstantin ve Stefanos Kevencioğlu kardeşler adına kayıtlı iken (27 Eylül 1937), onların ölümünden sonra çocuklarına (21 Haziran 1950), onlardan da satış yoluyla önce Harambalos Bostancıoğlu'na (14 Temmuz 1959), sonra A.Enver Uzunoğlu ile kardeşi E. Hüsnü Uzunoğlu'ya (21 Mayıs 1973) geçmiştir⁸.

Yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından, Burgaz Adasında bulunan anıtsal ve sivil mimarlık örneklerine yönelik, 15.12.1973 tarih ve 7621 sayılı karar ile, korunması gerekli sivil mimarlık örneği olarak tescil edilmiştir.

Satın alındığı 1973 yılında çeşitli onarımlar gördüğü bilinen yapı bu tarihten itibaren plan özellikleri değiştirilerek kiraya verilmek üzere yeniden düzenlenmiştir. Yine aynı müdahale sırasında kuzey cephesinde yer alan giriş mekanlarında betonarme sistem ile güçlendirme yapılmıştır⁹ (Şekil D3-D9). 20.11.1981'de parselin ifrazı için başvuruda bulunulmuş ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 15.5.1982 tarih ve 13879 sayılı karar ile bu istemi uygun görmüştür. Ancak mal sahipleri arasında konu ile ilgili uzlaşma sağlanamaması sebebiyle ifraz tapuya işlenmemiştir. Bu tarihte Kurul'a sunulan belge ve fotoğraflardan, yapının kullanılmasına rağmen bakımsız durumda olduğu anlaşılmaktadır (Şekil C173, C179).

Bu tarihten üç yıl sonra, 1985'te çekilmiş olan fotoğrafında ise yapının gün geçtikçe yıprandığı gözlenmektedir. Köşkün sahiplerinden E.Hüsnü Uzunoğlu satın alındığı tarihten itibaren yapının zemin katını kullanmıştır. Üst katları uzunca bir süre farklı kullanıcılara kiraya verilmiş olan köşkte bakım yapılmaması, kullanıcıların burayı zamanla terk etmesine sebep olmuştur. 1991 yılından itibaren artık kullanılmayan

⁸ Bilgiler, Adalar Kaymakamlığı, Tapu Sicil Müdürlüğünden alınmıştır.

⁹ Yapıdaki son dönem değişikliklerine ilişkin, Köşk'ün sahibi Enver Uzunoğlu ile yapılan kişisel görüşme sırasında bilgi alınmıştır.

yapıda zaman zaman adada çalışmaya gelen işçiler barınmışlardır. Giderek daha fazla tahrip olan yapı artık kullanılamaz hale gelmişken, Burgaz Adası'nda 6 Ekim 2003 günü çıkan yangın sırasında, kagir olan zemin kat dışında tümüyle yok olmuştur.

4.3. 6 Ekim 2003-Burgaz Adası Yangını ve Yapıya Etkileri

Burgaz Adası'nda, 6 Ekim 2003'te Bayrak Tepesi'nden başlayan yangının çıkış nedeni konusunda çeşitli tartışmalar meydana gelmiştir (Şekil C145). Tepe'nin kuzey-batı tarafında yer alan çöplük alanında diğer adaların çöpleri de toplanmaktadır. Ada halkı, uzun yıllardır diğer adaların çöplerinin de buradaki çöplük alanında birikmesinden şikayet etmektedir. Görgü tanıkları, bu alanda oluşan gazların çok sayıda patlama meydana getirdiğini ve alanın orman yakınında olmasının sonucunda yangının ormana sıçrayarak başladığını ifade etmişlerdir. Yapılan soruşturma sonucunda yangının çıkış sebebinin çöplük olmadığına dair bilirkişi raporu Adalar Belediye Başkanlığı tarafından beyan edilmiştir. Ancak konu ile ilgili dava henüz sonuçlanmamıştır.

Şiddetli Lodos fırtınasının etkisi ile hızlı bir şekilde yayılan ve geç kontrol edilebilen yangın sırasında Ada'nın ormanlık alanı büyük ölçüde yok olmuştur. Yeşil alan içerisinde tepeye yakın konumlanmış olan tarihi eser niteliğinde bir köşk ile buradaki gecekondular yanmıştır. Yerleşim alanlarına yaklaştığı sırada söndürülen yangın sırasında Kevencioğlu Köşkü ile 29 ada 2 parselde yer alan konut ta yanmıştır (Şekil C146). Ormanlık alan ile köşk arasında yer alan, Mehtap Sokak Üzerinde konumlanan yapılar ile aynı yapı adası (29 ada) üzerinde yer alan diğer yapıların yangından hiçbir şekilde zarar görmemesi Kevencioğlu Köşkü'nün yanma sebebi ile ilgili şüphelere yol açmaktadır.

Terk edildiği 1991 yılından 2003 yılına kadar geçen 12 sene içerisinde yapıyı korumaya yönelik herhangi bir girişim olmaması, köşkün gittikçe hızlanarak hasar görmesine sebep olmuştur. 2000 yılından itibaren satışa çıkarılmış olan yapıya sahibinin duyarsız yaklaşımının yok olma sonucunu getirdiği düşünülmektedir.

Yangın sırasında Köşk'ün kagir zemin katı dışında tamamı yok olmuştur (Şekil C147, C151). Yangından sonra ahşap olarak inşa edilmiş üst bölümden herhangi bir özgün yapı elemanı kalıntısına rastlanmamıştır (Şekil C148, C149). Zemin kat mevcut olmakla birlikte önemli hasarlar meydana gelmiştir (Şekil C150). Zengin bir bitki örtüsüne sahip olan bahçedeki ağaçlar ise, Mehtap Sokak tarafında yer alan birkaç ağaç dışında tamamen yanmıştır.

5. MEKAN ÖZELLİKLERİ

5.1. Bodrum Kat, (Şekil D2)

Köşkün zemin kat giriş mekanının (Z01) ve kuzey doğu köşesinde yer alan odanın (Z03) altında, iki bölümden oluşan bir bodrum kat bulunmaktadır (B01, B02). Rölöve çalışması sırasında burada yer alan her iki oda çöp yığınları ile dolu olup, bu yığınlar tavan seviyesine yaklaşmış olduğundan, bodrum kata girilememiştir. Bu kattaki odalara, kuzey ve doğu cephelerinden olmak üzere iki adet kapı ile ulaşıldığı görülmekle birlikte, doğu cephesinde yer alan kapının sadece üst kısmı algılanabilmiştir.

6 Ekim 2003'te meydana gelen yangın sırasında bodrum kattaki çöpler de ortadan kalktığı için bu mekanları belgelemek mümkün olmuştur.

5.2.1. B01 Mekanı

11.10 m²'lik bir alana sahip olan mekanın kuzey duvarı 347cm., doğu ve batı duvarları 212cm., güney duvarı ise 344cm. uzunluğunda olup döşeme kotu -2.65'tir (Şekil D2). Kagir duvarlar sıvasız olup, tavanda volta döşeme putrelleri görülmektedir. Mekanın kuzey duvarında yer alan kapının önünde kuzey bahçe terasına çıkan basamaklar bulunmaktadır (Şekil C12).

5.2.2. B02 Mekanı

B02 mekanı 16.26 m²'lik bir alana sahiptir. Mekanın kuzey ve doğu duvarları 404cm., güney duvarı 400cm., batı duvarı ise 405cm. uzunluğunda olup döşeme kotu moloz yığınları sebebiyle tespit edilememiştir (Şekil D2). Bu mekanda da B01 mekanında olduğu gibi, kagir duvarlar sıvasız olup, tavanda volta döşeme putrelleri görülmektedir. Mekanın doğu duvarında yer alan kapı bahçe ile bağlantı sağlamaktadır (Şekil D10). Güney duvarında ise 84cm. bir boşluk olup burada merdiven basamakları bulunmaktadır.

5.2. Zemin Kat, (Şekil D2)

5.2.1. Z01 Mekanı (Giriş)

Bahçe kapısından başlayan merdivenler iki kola ayrılarak binanın önündeki terasa çıkar (Şekil D1). Binanın zemin katına, bu terasın batısında yer alan 6 basamaklı

merdiven ile ulaşılmaktadır. ± 0.00 kotundaki giriş mekanının önünde, sahanlık bulunmamaktadır (Şekil C10).

12.04 m².lik bir alana sahip olan mekanın kuzey duvarı 417cm., doğu duvarı 229cm., güney duvarı 373cm., batı duvarı 229cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 238cm. olup döşeme kotu ± 0.00 dır (Şekil D2). Mekan, kâğır, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar ve volta döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın kuzey ve güney duvarları üzerinde iki büyük pencere, batı duvarı üzerinde giriş kapısı yer almaktadır.

Kuzey duvarında bulunan P1 penceresi, +0.71 kotundan başlamakta olup doğu duvarından 124.5cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D7A). Kuzey duvarında bulunan diğer pencere tip olarak P1 penceresi ile aynı özellikleri taşımakta olup, doğu duvarından 11cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C34). Batı duvarı üzerinde bulunan giriş kapısının(K1) kasası ve kasanın üstündeki sabit, camlı kanat günümüze gelebilmiştir (Şekil C33).

Giriş (Z01) mekanının güney duvarında, zemin katın sofasına (Z02) açılan giriş kapısı (K2) bulunmaktadır (Şekil C36, 37). K2 kapısı batı duvarından 126cm. uzakta yer almaktadır. K2 kapısının iki yanında bulunan pencereler (P3) planda simetrik olarak yerleştirilmiş olup, kapının doğusunda bulunan pencere, +0.58 kotundan başlamakta, batı duvarından 282cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D2). Kapının diğer yanındaki pencere tip olarak P3 penceresi ile aynı özellikleri taşımakta olup 80.5cm. genişliğinde, 156cm. yüksekliğinde ve batı duvarından 11cm. uzakta bulunmaktadır. Her iki pencerenin de giriş mekanına bakan yönünde demir şebeke mevcuttur.

Mekanın tavanındaki volta putrelleri kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilmiştir (Şekil C35). Doğu duvarından 41cm., batı duvarından ise 72cm. uzaktan başlayan bu putrellerin aralarındaki mesafe ortalama 60cm.'dir. Taban ise 20x20 boyutundaki karo mozaik ile kaplıdır (Şekil D2).

5.2.2. Z02 Mekanı (Sofa)

Zemin katın ana dağılım holü olan sofanın kuzey duvarı bu katın ana giriş mekanına açılmaktadır. Toplam alanı 23.05m². olan mekanın güney duvarında birinci kata bağlantı sağlayan ahşap merdivenler bulunmaktadır. Bu merdivenler yine ahşap bir yüklük dolabının arkasında konumlanmıştır. Mekanın kuzey duvarı 375cm., doğu duvarı 733cm., güney duvarı 373cm., doğu duvarı 783cm. uzunluğundadır (Şekil D2). Yüksekliği 274cm. olup döşeme kotu -0.14 'dir (Şekil D7A). Mekan, tuğla kâğır, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, volta döşeme tavan ve karo mozaik döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın kuzey duvarı üzerinde ortada bir kapı ve iki büyük pencere, doğu ve batı duvarı üzerinde ikişer kapı, güney duvarında ise merdivenlere açılan bir kapı bulunmaktadır.

Kuzey duvarında bulunan P2 pencereleri bu yönde, +0.59 kotundan başlamaktadır (Şekil D8A) (Şekil C38, 39).

Doğu duvarında yer alan, basık kemerli K3 kapısı, kuzey duvarından 223cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C40). Duvardaki tuğlalar kapı boşluğunun her iki yanında ve üst kısmında görülebilmektedir (Şekil D8A). Sofanın doğusundaki Z03 mekanına geçiş sağlayan, K3 kapısından 111cm. uzakta bulunan K4 kapısı sofanın doğusunda yer alan mutfak (Z04) mekanına geçişi sağlar (Şekil D7A).

Sofanın güneyinden üst kata çıkan ahşap merdivenin ilk basamakları batı duvarına bitişik olup, merdiven hattı güneye doğru dönmektedir (Şekil D3). Merdivenin önünde bulunan ahşap yüklük ve buna bitişik kapı (K6) nedeniyle basamaklar sofadan görülmemektedir. Ahşap yüklük üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, batı yönünde olup, merdivene açılan kapı ve üzerindeki +2.05 kotundan başlayan camlı, yatayda bir, düşeyde iki bölümlü sabit kanattır (Şekil C42).

İkinci bölüm ortada, dolap olarak kullanmak üzere yapılmış olan üç kapaklı kısım ve üzerinde bulunan, +1.66 kotundan başlayan camlı, yatayda iki, düşeyde üç bölümlü sabit kanattır (Şekil C41). Üçüncü bölüm ise, doğu duvarına bitişik olup merdiven altına ulaşmayı sağlayan kapı ve kapı üst seviyesinden tavana kadar devam eden ahşap kısımdır (Şekil D8B).

Mekanın batı duvarında bulunan kapılardan bir tanesi (K5) ile Z06 mekanına (hol), diğeri (K3) ile Z09 (oda), mekanlarına girilmektedir (Şekil C43,44).

Sofanın zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır(Şekil D2). Ayrıca mekanın kuzey, doğu ve batı duvarlarının zemin kaplaması ile birleşiminde karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır. Mekan ile birinci kat arasındaki döşemeyi taşıyan putreller doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiştir (Şekil C43).

5.2.3. Z03 Mekanı (Oda)

Z03 mekanı, sofa girişinin solunda yer almaktadır. Toplam alanı 16.51m². olan mekanın, kuzey duvarı 414cm., doğu duvarı 413cm., güney duvarı 410.5cm., batı duvarı 415cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 254cm. olup döşeme kotu +0.06 dir. Mekan, tuğla kâgir, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, volta döşeme tavan ve ahşap döşeme zemin kaplaması ile sınırlandırılmıştır. Mekanın kuzey ve doğu duvarları üzerinde iki büyük pencere, girişe açılan batı duvarı üzerinde bir kapı yer almaktadır(Şekil D2).

Kuzey duvarında yer alan kemerli P3 penceresi, +0.58 kotundan başlamaktadır. 163.5cm. genişliğinde, 157cm. yüksekliğinde olan pencere batı duvarından 145cm. uzakta bulunmaktadır. Mekanın diğer penceresi (P3) doğu duvarında yer almakta

olup, +0.53 kotundan başlamakta, kuzey duvarından 112cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D7B).

Mekanın batı duvarında yer alan kapı (K3) sofaya açılmakta olup, kuzey duvarından 223 cm uzaktadır (Şekil C45).

Mekanın ahşap döşemesi muşamba ile kaplanmıştır. Odanın kuzey duvarından başlayarak güney-kuzey doğrultusunda, 13.5cm. eninde kaplanmış ahşap döşeme kısmen görülebilmektedir (Şekil D2). Döşeme ile duvar arasında ahşap süpürgelik bulunmaktadır. Mekanın tavanında güney-kuzey doğrultusunda yerleştirilen volta putrelleri arasındaki mesafe ortalama 54cm. dir.

5.2.4. Z04 Mekanı (Mutfak)

Mekan bahçe ve sofa (Z02) ile bağlantılıdır (Şekil C47,48). Kuzey duvarı 331cm., doğu duvarı 599cm., güney duvarı 332cm., batı duvarı 604.5cm. uzunluğunda olan mekanın toplam alanı 20 m² dir. Yüksekliği 256.5cm. olup döşeme kotu -0.07 dir (Şekil D2). Mekanı sınırlandıran yapı elemanları zemin katta yer alan diğer mekanlarla aynıdır. Doğru duvarı üzerinde bir kapı ve iki pencere, sofaya açılan batı duvarı üzerinde bir kapı, kuzey duvarı üzerinde ise kemerli bir niş yer almaktadır.

Doğu duvarında yer alan kemerli pencere (P2), +0.56 kotundan başlamaktadır. 97cm. genişliğinde, 161cm. yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 320cm. uzakta bulunmaktadır. Bahçeye açılan kapının (K4) yanından başlayarak, güney duvarında bulunan mutfak tezgahına kadar devam eden alçak duvar, aynı zamanda P2 penceresinin iç denizliğini oluşturmaktadır (Şekil C50). Bu duvarda yer alan diğer pencere (P4) +0.90 kotundan başlamaktadır. 67cm. genişliğinde, 152cm. yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 519cm. uzakta bulunmaktadır. Mekanın güney-doğu köşesinde yer alan davlumbaz, pencerenin üst kısmının içeriden görülmesini engellemektedir (Şekil D7B).

Mekanın doğu duvarında yan bahçe ile bağlantı sağlayan bir kapı (K4) bulunmaktadır. Biri kapının altında, diğeri dışında bulunan iki basamak ile +0.24 kotundaki bahçeye çıkılmaktadır (Şekil C49). Kuzey duvarından 118cm. uzakta bulunan K4 kapısı , 98 cm. genişliğinde, 198cm. yüksekliğindedir. Batı duvarında bulunan ve Z02 mekanına (sofa) açılan K4 kapısı ise, 100cm. genişliğinde, 200cm. yüksekliğinde olup güney duvarından 492cm. uzakta yer almaktadır.

Güney duvarının tamamı ile batı duvarında 587cm. uzunluğunda, L şeklinde konumlanan mutfak tezgahı +0.77 kotundadır (Şekil C51). Seramik kaplı tezgahın altında, bölücü tuğla duvarların arasında, ahşap dolap kasaları bulunmaktadır (Şekil C52). 70cm. enindeki tezgahın güney-doğu tarafında bir bölümü genişleyerek 80 cm.ye ulaşmaktadır (Şekil D2B). Ayrıca genişleyen kısmın üstünde +169 kotundan

başlayan bir davlumbaz ile güney duvarında bir baca çıkışı yer almaktadır (Şekil D8B). Güney duvarı, davlumbazın batısından itibaren, tezgahdan tavana kadar desenli fayanslarla kaplanmıştır. Batı duvarında ise aynı tip fayanslar, tezgahın üstünden başlayıp +1.50 kotuna kadar devam etmektedir.

Kuzey duvarında bulunan kemerli niş, batı duvarından 122cm. uzakta olup, 10cm. derinliğinde, 97cm. genişliğinde ve 193.5cm. yüksekliğindedir.

Mutfak mekanının zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil D2). Ayrıca mekanın kuzey, doğu ve batı duvarlarının zemin kaplaması ile birleşiminde karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır. Mekanın tavanındaki putreller doğu-batı doğrultusunda 55cm. aralıklarla yerleştirilmiştir.

5.2.5. Z05 Mekanı (Merdiven altı)

Sofanın güneyinde bulunan ahşap yüklük dolabının doğu duvarına bitişik kısmından merdiven altına ulaşılmaktadır. Toplam alanı 3.44m² olan mekan, L şeklindedir (Şekil D2). Giriş kısmındaki dikdörtgen kısmın batı duvarı 200cm.dir.

5.2.6. Z06 Mekanı (Hol)

Sofanın batı duvarında, güney tarafta bulunan kapıdan (K5) girilen hol, Z07 mekanı ile Z08 mekanına ulaşımı sağlamaktadır (Şekil C53). Toplam alanı 1.68m² olan mekanın, kuzey duvarı 97cm., doğu duvarı 173cm., güney duvarı 98cm., batı duvarı 170cm. uzunluğundadır (Şekil D2B). Mekanın doğu güney ve batı duvarları üzerinde birer kapı yer almaktadır (Şekil C54).

Doğu duvarında yer alan kapı (K5), kuzey duvarından 72 cm. uzakta olup, 77 cm. genişliğinde, 219cm. yüksekliğindedir. Güney duvarında yer alan K5 kapısı ise, 75 cm. genişliğinde olup bu kapının eşiği Z06 mekanının zemin kotundan daha yüksektir. Batı duvarında yer alan K5 kapısı güney duvarından 40 cm. uzakta olup, 78 cm. genişliğindedir. Bu kapının eşiği de Z06 mekanının zemin kotundan yüksekte yer alır (Şekil D8B).

Mekanın zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil D2). Ayrıca döşeme kaplaması ile duvar birleşiminde karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır. Mekanın tavanında, birinci katın döşemesini taşıyan putreller doğu-batı doğrultusunda 55cm. aralıklarla yerleştirilmiştir.

5.2.7. Z07 Mekanı (Hela)

Helaya KZ08 kapısından girilmektedir. 3.75 m².lik bir alana sahip olan helanın, kuzey duvarı 325 cm., doğu duvarı 117 cm., güney duvarı 286 cm., batı duvarı ise 117 cm.dir. Mekanın duvarları tuğla kâgir üzeri fayans kaplı olup, zemin karo

mozaik ile kaplanmıştır. Mekanın batı duvarı üzerinde bir pencere ve kuzey duvarı üzerinde giriş kapısı yer almaktadır (Şekil D3).

Batı duvarında yer alan pencere (P4), 107 cm. genişliğinde olup, kuzey duvarına bitişiktir. Pencerenin güneyinde mekanın içine doğru 10cm.x40cm.lik bir duvar köşesi uzanmaktadır (Şekil C56). Mekanın kuzey duvarında yer alan K5 kapısı batı duvarından 13 cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D3).

Helada, güney duvarına yerleştirilen bir klozet bulunmaktadır. Yine güney duvarında, klozetin solunda seramik bir etajer, üzerinde ayna ve altında lavabo ankastre izleri görülmektedir (Şekil C55).

Mekanın zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil D2). Mekanın tavanında yer alan iki adet putrel doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiştir.

5.2.8. Z08 Mekanı (Oda)

Holün batısında yer alan mekanın, toplam alanı 8.34 m² olup, kuzey duvarı 330cm., doğu duvarı 147cm.+160cm., güney duvarı 195cm.+136cm., batı duvarı 332cm. uzunluğundadır (Şekil D3). Mekan, kagir yapım sistemi elemanları ile sınırlandırılmıştır. Mekanın batı duvarı üzerinde iki pencere, girişe açılan doğu duvarı üzerinde bir kapı yer almaktadır.

Batı duvarında yer alan kemerli P2 penceresi 99cm. genişliğinde olup, güney duvarından 3 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil C58). Batı duvarında yer alan diğer pencere (P2) 94cm. genişliğinde olup güney duvarından 238cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C59).

Mekanın doğu duvarında yer alan K5 kapısı güney duvarından 26cm. uzaktadır. Kapının kuzey tarafında 330cm. devam eden doğu duvarına dik olarak konumlanan 147cm. uzunluğunda bir duvar, mekanın L şeklinde olmasını sağlar. Ayrıca bu kısımda güney, doğu ve kuzey duvarlarına bitişik olarak yer alan alçak duvarlar, mekanı sınırlandıran duvarlardan 10 ile 15 cm arasında düzensiz olarak taşma yapmaktadır (Şekil C57).

Mekanın zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil D2). Ayrıca döşeme kaplaması ile duvar birleşiminde karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır. Mekanın tavanındaki volta putrelleri 55cm. aralıklarla doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiştir.

5.3.9. Z09 Mekanı (Oda)

Z09 mekanı, sofa girişinin sağında yer almaktadır. Toplam alanı 21.5 m² olan mekanın, kuzey duvarı 415cm., doğu duvarı 546cm., güney duvarı 333cm., batı

duvarı 409.3cm.+137.5cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 277cm. olup döşeme kotu -0.17 dir (Şekil D3). Mekanın kuzey ve batı duvarları üzerinde iki büyük pencere, girişe açılan doğu duvarı üzerinde bir kapı yer almaktadır.

Batı duvarında yer alan kemerli pencere (P3), +0.60 kotundan başlamaktadır. 161 cm. genişliğinde, 153cm. yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 110cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A)(Şekil C61). Mekanın kuzey duvarında yer alan pencere, tip olarak P3 penceresi ile aynı özellikleri göstermektedir. +0.59 kotundan başlayan, 163.5cm. genişliğinde, 155cm. yüksekliğinde olan pencere batı duvarından 107cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C60).

Mekanın doğu duvarında yer alan ve sofaya açılan K3 kapısı kuzey duvarından 223.5 cm. uzakta olup, 119.5cm. genişliğinde, 226cm. yüksekliğindedir (Şekil C89)

Mekanın zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil D2). Ayrıca döşeme kaplaması ile duvar birleşiminde karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır. Döşeme ile duvar arasında karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır. Mekanın tavanında güney-kuzey doğrultusunda yerleştirilen volta putrelleri arasındaki mesafe yaklaşık 54cm. dir.

5.3. Birinci Kat, (Şekil D3A)

5.3.1. 101 Mekanı (Sofa)

Birinci katın orta sofası olan mekan ana giriş holü olarak kullanılmıştır. Gönüllü caddesine bakan bahçe kapısından başlayan merdivenler ile 101 mekanının kuzeyinde bulunan giriş sahanlığına ulaşılmaktadır (Şekil D1) (Şekil C6). Mekanın güney duvarında zemin kat ve ikinci kata bağlantı sağlayan ahşap merdivenler ve arka bahçeye açılan bir kapı bulunmaktadır. 37.15m²'lik bir alana sahip olan sofanın kuzey duvarı 377cm., doğu duvarı 981.5cm., güney duvarı 378cm., batı duvarı 985cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 372cm. olup döşeme kotu kuzey tarafında +2.69'dan, güneyde +2.74'e yükselmektedir (Şekil D7A). Mekan, ahşap bağdadi, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, profilli ve kalem işi bezemeli ahşap tavan (Şekil C121, C122, C123) ve karo mozaik döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın kuzey duvarı üzerinde ortada bir kapı ve iki büyük pencere, doğu duvarı üzerinde dört kapı, batı duvarı üzerinde üç kapı bulunmaktadır (Şekil D3B).

Kuzey duvarında bulunan P6 penceresi, +3.525 kotundan başlamakta olup batı duvarından 275cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A). Kuzey duvarında bulunan diğer pencere de tip olarak P6 penceresinin özelliklerini taşımakta olup 66.5cm. genişliğinde, 210cm. yüksekliğinde ve doğu duvarından 274cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C62).

Doğu duvarında yer alan ve bu yöndeki büyük odaya (103) açılan K9 kapısı, kuzey duvarından 108 cm uzakta bulunmaktadır. Profilli ahşap kasa sadece kuzey yönünde ve üst kısımda bulunmaktadır. Kuzey duvarından 265cm. uzakta bulunan K10 kapısı da aynı mekana açılmakta olup, 83.5cm. genişliğinde, 223cm. yüksekliğindedir. K10 kapısının kasasının olması gerektiği yerde bağdadi çıtaları açıkta bulunmaktadır. K10 kapısından 23.5cm. uzakta bulunan bir diğer kapı (K9) sofanın doğusunda yer alan 103 mekanına geçişi sağlar (Şekil C64). Sofanın doğusunda yer alan mutfak mekanına K12 kapısından ulaşılmaktadır (Şekil D7A) (Şekil C94).

Sofanın güneyinden, doğu duvarına bitişik olarak konumlandırılmış dört basamaklı mermer kaplamalı merdiven ile, güneyde yer alan bahçe terasına çıkılmaktadır (Şekil D18). Bahçeye ulaşımı sağlayan merdivenlerin batısında, zemin kata inen ahşap merdiven başlamaktadır. Üst kata çıkan ahşap merdivenin ilk basamakları batı duvarına bitişik olup, birinci basamak kuzey duvarından 761cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D3B) (Şekil C65).

Mekanın batı yönünde bulunan mekanlara (109, 110) geçişi sağlayan kapılar (K9), doğu duvarındaki (K9) kapılara simetrik olarak yerleştirilmiştir (Şekil D3B). Merdivenin birinci basamağının yanında bulunan ve bu kattaki diğer mutfak (108) ve tuvaletin (107) sirkülasyon alanı olan hole (106) giriş kapısı günümüze ulaşmamıştır (Şekil C65).

Sofanın zemini 20x20cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil D3A). Duvar kenarında bulunan karo mozaik modülleri 10x20cm. boyutlarında olup zeminde meydana getirilen desene çerçeve oluşturmaktadır. Ayrıca mekanın kuzey, doğu ve batı duvarlarının zemin kaplaması ile birleşiminde karo mozaik süpürgelik bulunmaktadır (Şekil D7A).

5.3.2. 102 Mekanı (Oda)

102 mekanı, yapının ana girişinin solunda yer almaktadır. Mekanın kuzey duvarı 460cm., doğu duvarı 460cm., güney duvarı 458cm., batı duvarı 462cm. uzunluğundadır. Toplam alanı 21,2 metrekare olan mekanın yüksekliği 374cm. olup döşeme kotu +2.74 dir. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup, mekan diğer yönlerden ahşap tavan ve volta üzeri ahşap döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın kuzey ve doğu duvarları üzerinde birer pencere, girişe açılan batı duvarı üzerinde iki kapı ve bir pencere, güney duvarı üzerinde 103 mekanı ile bağlantı sağlayan bir kapı ve bir küçük pencere yer almaktadır (Şekil D3B).

Kuzey duvarında yer alan pencere (P7), +3.54 kotundan başlamaktadır. 160.5cm. genişliğinde, 210cm. yüksekliğinde olan pencere batı duvarından 140cm. uzakta

bulunmaktadır (Şekil D8A). Doğu duvarında yer alan pencere, +3.53 kotundan başlamakta, kuzey duvarından 138cm. uzakta bulunmaktadır. Tip olarak P7 penceresi ile aynı özellikleri göstermektedir (Şekil C66). Pencerenin iki yanında yerden 85cm. yüksekliğinde yer alan 12.5cm. genişliğinde profilli ahşap bordür, kasa ile bitişik olarak konumlanmıştır (Şekil D7B). Batı duvarında yer alan P6 penceresi, güney duvarından 385 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil C67). Güney duvarında yer alan pencere, +3.53 kotundan başlamakta, Batı duvarından 393.5 cm uzakta bulunan (Şekil D3B) pencere tip olarak P6 penceresinin özelliklerindedir (Şekil C69).

Mekanın batı duvarında yer alan K9 kapısını 13.5cm. genişliğinde profilli ahşap kasa üç yönden çevrelemektedir. Batı duvarında, K9 kapısından 26 cm uzakta K10 kapısı bulunmaktadır (Şekil C68). Güney duvarında yer alan K11 kapısı ortada bulunan odaya (103) açılmakta olup, 128cm. genişliğinde, 243cm. yüksekliğindedir. 11.5cm. genişliğinde profilli ahşap kasa kapıyı üç yönden çevrelemektedir (Şekil D8A) (Şekil C69). Güney duvarında, K11 kapısının iki yanında yerden 85cm yüksekliğinde, 12.5cm. genişliğinde profilli ahşap bordür yer almaktadır.

Mekanın zemininde, Z03 mekanı ile arasında bulunan volta döşeme ve alt katın kâgir duvarları görülebilmektedir. Odanın güney duvarından başlayarak güney-kuzey doğrultusunda, 13.5cm. eninde kaplanmış ahşap döşeme kısmen mevcuttur (Şekil D3A). Mekanın tavanı güney-kuzey doğrultusunda ahşap kaplama ile oluşturulmuştur. Duvarlar ile tavan arasında profilli, ahşap tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında ahşap süpürgelik mevcuttur (Şekil D7B).

5.3.3. 103 Mekanı (Oda)

Mekan, 101 ve 102 mekanları ile bağlantılıdır. Mekanın kuzey duvarı 380.5cm., doğu duvarı 276.5cm., güney duvarı 378.5cm., batı duvarı 277cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 373.5cm. olup döşeme kotu +2.74'tir (Şekil D7B). Mekanın doğu duvarı üzerinde bir pencere, girişe açılan batı duvarı üzerinde bir kapı, kuzey duvarı üzerinde 102 mekanı ile bağlantı sağlayan bir kapı yer almaktadır (Şekil D3B).

Doğu duvarında yer alan P8 penceresi, +3.52 kotundan başlamakta, kuzey duvarından 71cm. uzakta bulunmaktadır. Düşeyde iki, yatayda iki bölümlü ahşap pencere özgün niteliklerini korumaktadır (Şekil C70).

Mekanın kuzey duvarında, 102 (oda) mekanı ile bağlantı sağlayan K11 kapısı bulunmaktadır. Batı duvarında bulunan ve 101 (sofa) mekanına açılan K9 kapısının kasa-duvar birleşiminde bağdadi çitaları açıktadır (Şekil C71).

Mekanın zemininde doğu-batı doğrultusunda, 13.5cm. eninde döşenmiş ahşap kaplama, bu kaplamanın altında volta döşemenin üstüne kuzey-güney doğrultusunda

yerleştirilen 5.5x5.5cm. kesitinde ahşap döşeme kirişi elemanları görülebilmektedir (Şekil D3A). Ahşap tavan kaplaması üzerinde doğu-batı doğrultusunda yerleştirilen ahşap pasalar yer almaktadır. Mekanın duvarları ve tavanı arasında profilli tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur (Şekil D7B).

5.3.4. 104 Mekanı (Mutfak)

Mutfak mekanına sofanın doğusunda yer alan K12 kapısından ulaşılmaktadır. Kapının sağında, mekanın batı ve güney duvarları ile birleşen helanın (105) kapısı yer almaktadır (Şekil C72). Mekanın kuzey duvarı 379cm., doğu duvarı 312cm., güney duvarı 248cm.+133cm., batı duvarı 184cm+130cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 374cm. olup döşeme kotu +2.74 dir (Şekil D7B). Mekanın doğu ve güney duvarları üzerinde birer pencere, batı duvarı üzerinde bir kapı, güney yönünde hela duvarında bir kapı yer almaktadır (Şekil D3B).

Doğu duvarında yer alan P8 penceresi, +3.52 kotundan başlamakta olup kuzey duvarından 88.5 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil D7B). Pencerenin cepheye bakan kısmında ahşap kepenk izlerine rastlanmıştır. Güney duvarında yer alan pencere (P8), +4.00 kotundan başlamakta, doğu duvarından 109.5cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C73). Pencerenin alt kotu duvardaki fayans kaplaması ile kısmen kesişmektedir. Bu sebeple iç denizlik bulunmamaktadır (Şekil D18).

Mutfak tezgahı, güney duvarında yer almakta olup, doğu duvarı ve batıda helanın duvarı ile sınırlandırılmıştır. Tezgah 88.5cm. yüksekliğinde, +3.64 kotundadır . Güney duvarı, seramik kaplı tezgahın üst hizasından başlayarak, +4.90 kotuna kadar seramikle kaplanmıştır. Mutfak tezgahının altındaki ahşap dolaplar kısmen görülmektedir (Şekil C74).

Mekanın batı duvarında yer alan K12 kapısının boşluğu 96.5cm. genişliğinde, 264cm. yüksekliğindedir. Kasa ve kanatlar günümüze ulaşmamıştır (Şekil D18). Güney duvarında yer alan tek kanatlı kapı (K13), 72 cm genişliğinde, 195cm. yüksekliğindedir. 5cm. genişliğinde ahşap kasa kapıyı üç yönden çevrelemektedir (Şekil C75).

Mutfak ,doğu-batı yönünde, 13.5cm. genişliğinde ahşap döşeme ile kaplanmıştır (Şekil D3A). Mekanın tavanı doğu-batı doğrultusunda yerleştirilen ahşap pasalarla oluşturulmuştur. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur.

5.3.5. 105 Mekanı (Hela)

Mutfak içerisinde yer alan helaya K13 kapısından girilmektedir (Şekil C76). 2.12 m2.lik bir alana sahip olan helanın, 122.5 cm. uzunluğundaki güney duvarında bir

adet pencere (P9) yer almaktadır (Şekil C77). Mekanın kuzey duvarı 123.5 cm., doğu duvarı 173.5 cm., batı duvarı ise 172.5 cm.dir (Şekil D3B). Kuzey ve doğu duvarları tuğladan yapılmış olup sıvalı ve boyalıdır. Döşemesi şap kaplı olan mekanın tavanı sıvalıdır.

Helada, güney-doğu köşesinde bir klozet, doğu duvarında lavabo bulunmaktadır (Şekil C76).

5.3.6. 106 Mekanı (Hol)

Islak hacimlerin sirkülasyon alanı olarak kullanılan hole, 104 (mutfak) mekanının giriş kapısı ile simetrik olduğu bilinen bir kapıdan girilmektedir. Bu kapı ve holün güneye doğru uzanan duvarının bir kısmı günümüze ulaşmamıştır (Şekil C65). Mekanın doğu duvarında giriş kapısı, batı duvarında ise 107 (hela) ve 108 (mutfak) mekanlarına açılan iki adet kapı (K12) bulunmaktadır. Ayrıca bu kapıların üst kotundan tavana kadar ahşap karkas sistemin dikmeleri ve bağdadi strüktürü açığa çıkmıştır (Şekil C130).

Zemini karo mozaik kaplı olan mekanın tavanında 5.5x19cm. kesitinde ahşap döşeme kirişi elemanları görülmektedir.

5.3.7. 107 Mekanı (Hela)

Doğu duvarında, hole açılan giriş kapısı (K12) bulunan mekanın, güney duvarında ise bir pencere (P9) bulunmaktadır. Mekanda ayrıca güney duvarının batı tarafında yerleştirilmiş bir klozet görülmektedir (Şekil C78).

5.3.8. 108 Mekanı (Mutfak)

Ahşap karkas üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, ahşap döşeme ve tavan ile sınırlandırılmış olan mekanın kuzey duvarı kısmen fayanslarla kaplıdır.

Mekanın batı duvarında bir pencere (P8), kuzey duvarında mutfak tezgahı ve doğu duvarında hol (106) mekanına açılan bir kapı (K12) yer almaktadır (Şekil D3A). Mutfak tezgahı betonarme olup üzeri fayans kaplıdır. Pencerenin cepheye bakan kısmında, çift kanatlı ahşap kepenk bulunmaktadır.

5.3.9. 109 Mekanı (Oda)

Sofanın batısında bulunan iki odanın küçüğü olan mekan 11.4 m².lik bir alana sahiptir. Mekanın kuzey duvarı 378 cm, doğu duvarı 301.5 cm, güney duvarı 378 cm., batı duvarı 298 cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 377 cm olup döşeme kotu +2.72 dir. Mekanın batı duvarı üzerinde bir pencere, sofaya açılan doğu duvarı üzerinde bir kapı yer almaktadır (Şekil D3B).

Batı duvarında yer alan pencere (P8), +3.51 kotundan başlamaktadır. 100 cm genişliğinde, 209 cm yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 115 cm uzakta bulunmaktadır. (Şekil C79). Ahşap giyotin sistemli pencerenin hareketli kanadı ve cepheye bakan kısmında, çift kanatlı ahşap kepenk bulunmaktadır.

Doğu duvarında bulunan ve sofaya açılan K9 kapısının boşluğu 139 cm genişliğindedir. Kasa-duvar birleşiminde bağdadi çıtaları açıkta bulunmaktadır (Şekil C80).

Mekanın zemininde doğu-batı doğrultusunda, 13.5cm. eninde döşenmiş ahşaplar, bu kaplamanın altında, volta döşemenin üstüne kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilen 5.5x5.5cm. kesitinde ahşap döşeme kirişi elemanları görülebilmektedir (Şekil D3A). Mekanın tavanı doğu-batı doğrultusunda yerleştirilen ahşap kaplama ile kaplama birleşimlerini kapatmak üzere aynı yönde uygulanan profili pasalarla oluşturulmuştur. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur.

5.3.10. 110 Mekanı (Oda)

Sofanın batısında yer alan mekanın kuzey duvarı 460cm., doğu duvarı 460cm., güney duvarı 458cm., batı duvarı 459.5cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 377cm. olup döşeme kotu +2.70' dir. Mekanın kuzey ve batı duvarları üzerinde iki büyük pencere, güney duvarı üzerinde bir küçük pencere, girişe açılan doğu duvarı üzerinde sahanlığa bakan bir küçük pencere yer almaktadır (Şekil D3B).

Kuzey duvarında yer alan P7 penceresi, +3.51 kotundan başlamakta, batı duvarından 138cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A). Düşeyde iki, yatayda üç bölümlü ahşap pencere özgün niteliklerini korumakta (Şekil C81) olup cepheye bakan kısmında ahşap kepenk izlerine rastlanmıştır. Batı duvarında yer alan pencere (P7), +3.51 kotundan başlamaktadır. 160cm. genişliğinde, 209cm. yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 142.5cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C82). Güney duvarında yer alan P6 penceresinin kasasının bir tarafı batı duvarına bitişik olup, diğer tarafı doğu duvarından 388.5cm. uzakta bulunmaktadır. Yatayda iki düşeyde tek bölümden oluşan pencere ahşap giyotin sistem ile çalışmaktadır. Pencerenin cepheye bakan kısmında ahşap kepenk bulunmaktadır (Şekil C83). Doğu duvarında yer alan pencere (P6), +3.52 kotundan başlamaktadır. 55cm. genişliğinde olan pencere güney duvarından 381cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C84) .

Mekanın doğu duvarında yer alan kapı (K9), 134 cm genişliğinde, 252cm. yüksekliğindedir (Şekil C85). Kasanın yerinde bağdadi çıtaları açığa çıkmıştır.

Mekanın zemininde Z09 mekanı ile arasında bulunan volta döşeme ve alt katın kagir duvarları görülebilmektedir. Odanın doğu duvarından başlayarak güney-kuzey

doğrultusunda, 13.5cm. eninde kaplanmış ahşap döşeme kısmen günümüze gelebilmiştir (Şekil D3A). Mekanın tavanı ve profilli tavan silmesi kalem işi bezemelidir (Şekil C125). Duvarlar ile döşeme arasında ahşap süpürgelik mevcuttur.

5.4. İkinci Kat, (Şekil D4B)

5.4.1. 201 Mekanı (Sofa)

Binanın güney duvarında, birinci katı ikinci kata bağlayan ahşap merdivenler ile, ikinci katın orta sofası olan ana dağılım holüne ulaşılmaktadır. 37m²'lik bir alana sahip olan sofanın kuzey duvarı 373cm., doğu duvarı 979cm., güney duvarı 378cm., batı duvarı 980cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 379cm. olup döşeme kotu +6.71' dir (Şekil D7A). Mekanın kuzey duvarı üzerinde ortada bir kapı ve iki büyük pencere, doğu duvarı üzerinde dört kapı, güney duvarına bitişik olarak yerleştirilen ahşap merdiven ile iki pencere, batı duvarı üzerinde üç kapı bulunmaktadır (Şekil D4B).

Kuzey duvarında bulunan P6 penceresi, +8.25 kotundan başlamakta, batı duvarından 273cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A). Kuzey duvarında bulunan diğer pencere tip olarak P6 ile aynı özellikleri taşımakta olup 61.5cm. genişliğinde, 210cm. yüksekliğinde ve doğu duvarından 273cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C86).

Doğu duvarında yer alan K9 kapısı, 202 mekanına açılmakta olup, kuzey duvarından 96cm. uzakta bulunmaktadır. Profilli ahşap kasa kapıyı üç yönden çevrelemektedir. Kuzey duvarından 264 cm uzakta bulunan K10 kapısı, 75cm. genişliğinde, 223cm. yüksekliğindedir. K10 kapısından 12.5 cm uzakta bulunan üçüncü kapı (K9) sofanın doğusunda yer alan 203 (oda) mekanına geçişi sağlar (Şekil C87). Sofanın doğusunda yer alan mutfak mekanına K12 kapısından ulaşılmaktadır (Şekil D4B).

Alt kata inen ahşap merdivenler, doğu duvarında bulunan ve mutfığa açılan kapının (K12) güney pervazının hemen yanından, doğu duvarına bitişik olarak başlamaktadır (Şekil C88). Üst kata çıkan ahşap merdivenin ilk basamakları batı duvarına bitişik olup, birinci basamak kuzey duvarından 756 cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D4B).

Mekanın batı yönünde bulunan mekanlara (206, 209, 210) geçişi sağlayan kapılar, doğu duvarındaki (sırasıyla K9, K9, K12) kapılara simetrik olarak yerleştirilmiştir (Şekil C89). Üst kata çıkan merdivenin birinci basamağının yanında bulunan ve bu kattaki diğer mutfak (208) ve tuvaletin (207) sirkülasyon alanı olan hole (206), K12 kapısından girilmektedir.

Sofanın zemininde, kuzey-güney doğrultusunda, 13.5cm. eninde kaplanmış ahşap döşeme ile ahşap kirişler görülebilmektedir (Şekil D4A). Mekanın tavanında kuzey ve güney yönlerinde doğu-batı doğrultusunda, orta bölümde ise güney-kuzey doğrultusunda yerleştirilen ahşap kaplama bulunmaktadır. Mekanın duvarları ve

tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur (Şekil D7A).

5.4.2. 202 Mekanı (Oda)

Sofanın doğusunda yer alan 202 mekanı, birinci kattan merdiven ile sofaya (201) çıkıldığında, sağ kolda yer almaktadır. 21 m²'lik bir alana sahip olan mekanın, kuzey duvarı 458cm., doğu duvarı 460cm., güney duvarı 457cm., batı duvarı 461cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 381cm. olup döşeme kotu +6.70'tir. Mekanın kuzey ve doğu duvarları üzerinde birer pencere, girişe açılan batı duvarı üzerinde iki kapı ve bir küçük pencere, güney duvarı üzerinde 203 mekanı ile bağlantı sağlayan bir kapı ve bir küçük pencere yer almaktadır (Şekil D4B).

Kuzey duvarında yer alan pencere (P7), +7.49 kotundan başlamaktadır, batı duvarından 134 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A). Pencerenin cepheye bakan kısmında ahşap kepenk izlerine rastlanmıştır (Şekil C90). Doğu duvarında yer alan P7 penceresi, +7.51 kotundan başlamaktadır. 162cm. genişliğinde, 210cm. yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 137cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C91). Batı duvarında yer alan P6 penceresi , +7.46 kotundan başlamakta olup kasasının bir tarafı kuzey duvarına bitişiktir. Bu pencerenin cepheye bakan kısmında ahşap kepenk mevcuttur. Güney duvarında yer alan pencere (P6) ise doğu duvarına bitişik olarak konumlanmıştır (Şekil C92).

Mekanın batı duvarında yer alan ve sofaya açılan kapı (K9), güney duvarından 104 cm uzakta olup, 130 cm genişliğinde, 246cm. yüksekliğindedir. Batı duvarında, K9 kapısından 13.5 cm uzakta K10 kapısı bulunmaktadır. Güney duvarında yer alan K11 kapısı, doğu duvarından 193 cm uzakta olup, 126.5 cm genişliğinde, 242cm. yüksekliğindedir (Şekil D7B). Çift kanatlı olan kapı, düşeyde iki bölüme ayrılmış olup, kanatları camlıdır (Şekil C93).

Odanın zemini, 13cm. eninde, kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilmiş ahşap döşeme ile kaplıdır (Şekil D4A). Mekanın tavanı kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilmiş olan ahşap kaplama ile tavan-duvar birleşimindeki silmeye paralel olarak yerleştirilen bir pasa çerçevesi ile oluşturulmuştur. Duvarlarla döşeme arasında ahşap süpürgelik mevcuttur.

5.4.3. 203 Mekanı (Oda)

Mekan, 201(sofa), 202 (oda) mekanları ve yapının doğu cephesinde yer alan balkon ile bağlantılıdır. 10.5 m²'lik bir alana sahip olan mekanın, kuzey duvarı 379cm., doğu duvarı 275cm., güney duvarı 378cm., batı duvarı 273cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 381cm. olup döşeme kotu +6.71'dir. Mekan, ahşap bağdadi, üzeri sıvalı

ve boyalı duvarlar, ahşap tavan ve ahşap döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın doğu duvarı üzerinde balkona açılan bir kapı (K14), sofaya açılan batı duvarı üzerinde bir kapı (K9), kuzey duvarı üzerinde 202 mekanı ile bağlantı sağlayan bir kapı (K11) yer almaktadır (Şekil D4B).

Doğu duvarında yer alan K14 kapısı, +684 kotundan başlamaktadır. 105.5cm. genişliğinde, 287cm. yüksekliğinde olan kapı kuzey duvarından 69cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil D7B). Düşeyde iki bölümlü ahşap kapının üst kısmı camlı sabit kanat olup, cepheye bakan yönünde ahşap kepenk mevcuttur (Şekil C95). Mekanın kuzey duvarında, 202 mekanı ile bağlantı sağlayan K11 kapısı bulunmaktadır. Batı duvarında bulunan ve 201 mekanına (sofa) açılan K9 kapısının boşluğu 129 cm genişliğinde, 245cm. yüksekliğindedir (Şekil C94).

Mekanın zemininde, doğu-batı doğrultusunda, 13.5cm. eninde döşenmiş ahşaplar, bu kaplamanın altında, kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilen 5.5x19cm. kesitinde ahşap döşeme kirişi elemanları görülebilmektedir (Şekil D4A). Mekanın tavanı doğu-batı doğrultusunda ahşap pasalarla oluşturulmuştur. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur (Şekil D7B).

5.4.4. 204 Mekanı (Mutfak)

Mutfak mekanına, sofanın doğusunda yer alan K12 kapısından ulaşılmaktadır. Kapının sağında, mekanın batı ve güney duvarları ile birleşen helanın (205 mekanı) kapısı yer almaktadır (Şekil C96). Toplam alanı 9.25 m² olan mekanın, kuzey duvarı 378 cm., doğu duvarı 310cm., güney duvarı 246cm.+132 cm., batı duvarı 185cm.+125 cm. uzunluğundadır (Şekil C98). Yüksekliği 378cm. olup döşeme kotu +6.70 dir. Mekanın güney duvarı üzerinde bir pencere (P8), doğu duvarı üzerinde balkona (doğu cephesinde yer alan balkon 2) açılan bir kapı (K14), batı duvarı üzerinde sofaya açılan bir kapı (K12), güney yönünde ise hela duvarında bir kapı (K13) yer almaktadır (Şekil D4B).

Güney duvarında yer alan P8 penceresi, +7.91 kotundan başlamaktadır. 101cm. genişliğinde, 168. yüksekliğinde olan pencere doğu duvarından 107cm. uzakta bulunmaktadır. Pencerenin alt kotu duvardaki fayans kaplaması ile kesişmektedir. Bu sebeple iç denizlik bulunmamaktadır (Şekil D18).

Mutfak tezgahı, güney duvarında yer almakta olup, doğu duvarı ve batıda helanın duvarı ile sınırlandırılmıştır. Tezgah 83.5cm. yüksekliğinde, +7.54 kotundadır (Şekil D18). Güney duvarı, seramik kaplı tezgahın üst hizasından başlayarak +8.01 kotuna kadar seramikle kaplanmıştır. Mutfak tezgahının altında ahşap dolaplar bulunmaktadır (Şekil C97).

Doğu duvarında yer alan K14 kapısı, +6.825 kotundan başlamakta, kuzey duvarından 85cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C128). Mekanın batı duvarında yer alan K12 kapısının kasası kuzey duvarına bitişik olup, 84 cm genişliğinde, 246cm. yüksekliğindedir. Güney duvarında yer alan tek kanatlı K13 kapısı, 75cm. genişliğinde, 196cm. yüksekliğindedir. 5.5cm. genişliğinde ahşap kasa kapıyı üç yönden çevrelemektedir (Şekil D18).

Mutfak, doğu-batı yönünde, 13.5cm. eninde ahşap döşeme ile kaplanmıştır (Şekil D4A). Mekanın tavanında yer alan ahşap kaplamanın birleşim yerlerinde doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiş ahşap pasalar bulunmaktadır. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur.

5.4.5. 205 Mekanı (Hela)

Mutfak içerisinde yer alan helaya K13 kapısından girilmektedir. 2 m² lik bir alana sahip olan helanın kuzey duvarı 119cm., doğu duvarı 173cm., güney duvarı 119cm., batı duvarı ise 172cm.dir (Şekil D4B). Kuzey ve doğu duvarları tuğladan yapılmış olup sıvalı ve boyalıdır (Şekil C130). Döşemesi şap kaplı olan mekanın tavanı sıvalıdır.

Güney duvarında yer alan P9 penceresi 59cm. genişliğinde olup, doğu duvarından 14cm. uzakta bulunmaktadır.

Helada, güney-doğu köşesine yerleştirilen bir klozet bulunmaktadır. Doğu duvarında lavabo ankastre izleri görülmektedir (Şekil C99).

5.4.6. 206 Mekanı (Hol)

Mekana, sofanın batı duvarında bulunan, üst kata çıkan merdiven kolunun birinci basamağının yanında yer alan K12 kapısından girilmektedir (Şekil C100). Mekan, ahşap bağdadi, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, ahşap tavan ve ahşap döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın güney duvarı üzerinde bir pencere (P9), doğu duvarı üzerinde sofaya açılan bir kapı (K12), batı duvarı üzerinde helaya açılan bir kapı (K12) ile mutfığa açılan bir kapı (K12) yer almaktadır (Şekil D4B).

Güney duvarında yer alan P9 penceresi, düşeyde de iki bölüme ayrılmış olup +8.35 kotundan başlamakta (Şekil D8B).

Mekanın zemininde, 5.5x18cm.lik ahşap döşeme kirişleri görülmekte olup, aralarında 37cm. mesafe bulunmaktadır (Şekil D4A). Tavanın ise ahşap pasalı olduğu görülmektedir.

5.4.7. 207 Mekanı (Hela)

Doğu duvarında, hole açılan giriş kapısı (K12) bulunan mekanın, güney duvarında ise bir pencere (P9) bulunmaktadır. Mekanda ayrıca güney duvarının batı tarafında yerleştirilmiş bir klozet görülmektedir (Şekil C101).

5.4.8. 208 Mekanı (Mutfak)

Ahşap karkas üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, ahşap döşeme ve tavan ile sınırlandırılmış olan mekanın kuzey duvarı kısmen fayanslarla kaplıdır.

Mekanın batı duvarında bir kapı (K14), kuzey duvarında mutfak tezgahı ve doğu duvarında hol (206) mekanına açılan bir kapı (K12) yer almaktadır (Şekil D3A)(Şekil C102).

5.4.9. 209 Mekanı (Oda)

Sofanın batısında, ortada bulunan kapıdan (K9) girilen mekan, 11.3 m².lik bir alana sahiptir. Mekanın kuzey duvarı 379 cm, doğu duvarı 298 cm, güney duvarı 378.5 cm, batı duvarı 298 cm uzunluğundadır. Yüksekliği 380cm. olup döşeme kotu +6.70 dir. Mekanın batı duvarı üzerinde balkona (batı cephesinde yer alan balkon 3), doğu duvarı üzerinde ise sofaya açılan bir kapı yer almaktadır (Şekil D4B).

Batı duvarında yer alan K14 kapısı, +6.84 kotundan başlamakta, güney duvarından 49cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C103). Doğu duvarında bulunan ve 201 (sofa) mekanına açılan K9 kapısının kasası kuzey duvarına bitişik olarak konumlanmıştır (Şekil C104).

Mekanın zemininde, doğu-batı doğrultusunda 13.5cm. eninde döşenmiş ahşaplar, bu kaplamanın altında, kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilen ahşap döşeme kirişi elemanları görülebilmektedir (Şekil D4A). Mekanın tavanı doğu-batı doğrultusunda ahşap pasalarla oluşturulmuştur. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur.

5.4.10. 210 Mekanı (Oda)

Sofanın solunda yer alan, toplam alanı 21 m² olan mekanın, kuzey duvarı 462 cm, doğu duvarı 462 cm, güney duvarı 457 cm, batı duvarı 460 cm uzunluğundadır. Yüksekliği 379.5cm. olup döşeme kotu +7.49 dir. Mekanın kuzey ve batı duvarları üzerinde birer pencere, güney duvarı üzerinde bir küçük pencere, doğu duvarı üzerinde balkona (kuzey cephesinde yer alan balkon 1) bakan bir küçük pencere ile sofaya açılan bir kapı (K9) yer almaktadır (Şekil D4B).

Kuzey duvarında yer alan P7 penceresi, +7.44 kotundan başlamakta, batı duvarından 135 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A). Düşeyde iki, yatayda üç bölümlü ahşap pencere özgün niteliklerini korumaktadır. Ortada geniş, iki yanda dar giyotin sistemli bölümlerden oluşan pencerenin cepheye bakan kısmında ahşap kepenk izlerine rastlanmıştır (Şekil C105). Batı duvarında yer alan pencere (P7), +7.45 kotundan başlamakta. 159 cm. genişliğinde, 209 cm yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarından 195cm. uzakta bulunmaktadır (Şekil C106). Güney duvarında yer alan P6 penceresi, +7.46 kotundan başlamakta. 42.5cm. genişliğinde, 210cm. yüksekliğinde olan pencere batı duvarına bitişiktir. Yatayda iki düşeyde tek bölümden oluşan pencere ahşap giyotin sistem ile çalışmaktadır (Şekil C107). Doğu duvarında yer alan P6 penceresi , +7.46 kotundan başlamakta. 51 cm genişliğinde, 210 cm yüksekliğinde olan pencere kuzey duvarına bitişiktir. (Şekil C108).

Mekanın doğu duvarında yer alan ve sofaya açılan K9 kapısı, kuzey duvarından 213 cm. uzakta olup, 128 cm. genişliğinde, 246 cm. yüksekliğindedir (Şekil D8A). 12 cm genişliğinde profilli ahşap kasa kapıyı üç yönden çevrelemektedir (Şekil C109).

Odanın doğu duvarından başlayarak güney-kuzey doğrultusunda, 13.5cm. eninde kaplanmış ahşap döşeme, üzeri yer yer muşamba kaplı olduğundan, kısmen görülebilmektedir (Şekil D4A). Tavan doğu-batı doğrultusunda , ahşaplarla oluşturulmuştur. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur (Şekil D8A).

5.5. Üçüncü Kat

5.5.1. 301 Mekanı (Hol)

İkinci katı üçüncü kata bağlayan ahşap merdivenlerden üçüncü kata çıkarken, merdivenin bittiği yerden batı duvarına uzanan ahşap korkuluklar görülmektedir. Korkulukların hemen kuzeyinde , korkuluğun üst hizasına kadar ahşap, daha sonra tavana kadar sıvalı olarak devam eden bir duvar bulunmaktadır (Şekil C110). Bu duvara bitişik ahşap duvar da doğu duvarına doğru uzanmakta olup, doğu duvarı ile birleştiği yerde açılmış olan kapı (K15) ile üçüncü katın ana dağılım holüne ulaşılmaktadır (Şekil C111).

Toplam alanı 4.7 m^2 olan holün, kuzey duvarı 201cm., doğu duvarı 235cm., güney duvarı 203cm., batı duvarı 232cm. uzunluğundadır. Yüksekliği 235cm. olup döşeme kotu +10.70'dir. Mekan, kuzey ve doğuda ahşap bağdadi, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, güneyde ahşap duvar, batıda tuğla üzeri sıvalı duvar, ahşap tavan ve ahşap döşemeye sınırlandırılmıştır. Mekanın, kuzey duvarı üzerinde bir kapı, doğu duvarı

üzerinde çatı arasına açılan bir kapı, güney duvarı üzerinde bir kapı ve bir pencere, batı duvarı üzerinde iki kapı bulunmaktadır (Şekil D5B).

Güney duvarında bulunan P10 penceresi, 36.5cm. genişliğinde, 58.5cm. yüksekliğindedir. Pencere +11.88 kotundan başlar ve doğu duvarından 147cm uzakta yer alır (Şekil D18).

Kuzey duvarında bulunan K17 kapısı, 82cm. genişliğinde, 190cm. yüksekliğinde olup, doğu duvarından 109cm. uzakta bulunmaktadır. Doğu duvarında yer alan ve çatı arasına açılan K16 kapısı, 73cm. genişliğinde, 189cm. yüksekliğinde olup, kasası kuzey duvarına bitişiktir. Ahşap kasa kapıyı üç yönden çevrelemektedir (Şekil D18). Holün batısında yer alan mutfak ve hela mekanlarına K13 kapılarından, ulaşılmaktadır (Şekil D5B).

Sofanın zemininde, doğu-batı doğrultusunda, 26.5 cm. eninde kaplanmış ahşap döşeme kısmen görülebilmektedir (Şekil D5A). Mekanın tavanında güney-kuzey doğrultusunda yerleştirilmiş ahşap pasalar bulunmaktadır. Mekanın duvarları ve tavanı arasında tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında süpürgelik mevcuttur .

5.5.2. 302 Mekanı (Mutfak)

Mutfağa, giriş holünün batısında yer alan K13 kapısından girilmektedir. 2 m²'lik bir alana sahip olan mekanın, kuzey duvarı 160cm., doğu duvarı 130cm., güney duvarı 160cm., batı duvarı 130cm. uzunluğundadır (Şekil D5B). Yüksekliği 221 cm olup döşeme kotu +10.77 dir. Batısı ahşap bağdadi, üzeri sıvalı ve boyalı duvar, kuzeyi, doğusu ve güneyi, tuğla üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, ahşap tavan ve şap kaplı döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın güney duvarı üzerinde bir pencere, giriş holüne açılan doğu duvarı üzerinde bir kapı yer almaktadır.

Güney duvarında yer alan P11 penceresi +11.74 kotundan başlar ve doğu duvarından 36cm. uzakta yer alır.

Doğu duvarında yer alan K13 kapısının kasası kuzey duvarına bitişiktir. Kapı, 64 cm. genişliğinde, 187 cm. yüksekliğindedir. K13'in üzerinde +12.71 kotundan başlayan sabit bir kanat bulunmaktadır (Şekil D7A).

Mutfak tezgahı, güney duvarında kısmen ve batı duvarı boyunca devam etmektedir (Şekil D5B). L şeklinde olan tezgahın genişliği 35cm. olup, 85cm. yüksekliğinde, +11.62 kotundadır (Şekil D7A). Güney ve batı duvarları, seramik kaplı tezgahın üst hizasından başlayarak seramikle kaplanmıştır. Mutfak tezgahının altında ahşap dolaplar bulunmaktadır (Şekil C112).

Zemini şap kaplı olan mekanın tavanında, güney-kuzey doğrultusunda yerleştirilmiş, ahşap pasalar bulunmaktadır. Mekanın batı duvarı ve tavanı arasında tavan silmesi mevcuttur.

5.5.2. 303 Mekanı (Hela)

Giriş holünün batısında, mutfağın kuzeyinde yer alan helaya K13 kapısından girilmektedir. 1.37 m² lik bir alana sahip olan helanın kuzey duvarı 160cm., doğu duvarı 87cm., güney duvarı 160cm., batı duvarı ise 84cm.dir (Şekil D5B). Güney ve doğu duvarları ile kuzey duvarının bir kısmı tuğladan yapılmış olup sıvalı ve boyalıdır. Döşemesi şap kaplı olan mekanın tavanı ahşaptır.

Mekanın güney-batı köşesinde bir klozet, güney duvarına ankastre bir lavabo bulunmaktadır. Batı duvarında yer alan K16 kapısı çatı arasına açılmakta olup, 63 cm genişliğinde, 188cm. yüksekliğindedir (Şekil D8B). Doğu duvarında yer alan K13 kapısı 61 cm genişliğinde, 187 cm yüksekliğindedir (Şekil C113).

5.5.3. 304 Mekanı (Oda)

Üçüncü katın tek odası, giriş holünün kuzeyinde yer alan 304 mekanıdır. 19 m²'lik bir alana sahip olan mekanın, kuzey duvarı 372cm., doğu duvarı 510cm., güney duvarı 372cm., batı duvarı 512cm. uzunluğundadır (Şekil D5B). Yüksekliği 235cm. olup döşeme kotu +10.70 dir. Mekan, ahşap bağdadi, üzeri sıvalı ve boyalı duvarlar, ahşap tavan ve ahşap döşemeyle sınırlandırılmıştır. Mekanın kuzey duvarı üzerinde ortada bir kapı ve iki pencere, doğu ve batı duvarları üzerinde simetrik olarak yerleştirilmiş iki pencere, güney duvarında ise bir kapı bulunmaktadır.

Kuzey duvarında bulunan P13 penceresi, +11.88 kotundan başlamaktadır. 59 cm. genişliğinde, 79 cm. yüksekliğinde olan pencere batı duvarından 273 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A). Pencerenin üst kısmı, yüksek noktası K18 tarafında olan yarım kemer şeklindedir (Şekil C114). Kuzey duvarında bulunan diğer pencere tip olarak P13 penceresi ile aynı özellikleri taşımakta olup 61cm. genişliğinde, 79cm. yüksekliğinde ve batı duvarından 10cm. uzakta bulunmaktadır .

Doğu duvarında bulunan P12 penceresi, +11.88 kotundan başlamakta, güney duvarından 445 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil D7A). Batı duvarında bulunan pencere, tip olarak P12 penceresi ile aynı özellikleri taşımakta olup, güney duvarından 445 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil D8A).

K18 kapısı, basık kemerli olup batı duvarından 107cm. uzakta bulunmaktadır. Kapı 130cm. genişliğinde, 194cm. yüksekliğindedir (Şekil D7A). Güney duvarında yer alan K17 kapısı, doğu duvarından 109 cm uzakta bulunmaktadır (Şekil C147).

Odanın zemini, 22cm. eninde, güney-kuzey doğrultusunda yerleştirilmiş ahşap döşeme ile kaplıdır. Ahşap kaplamanın altında, doğu-batı doğrultusunda yerleştirilen ahşap döşeme kirişi elemanları görülebilmektedir (Şekil D5A). Mekanın tavanı güney-kuzey doğrultusunda, ahşap pasalarla oluşturulmuştur. Duvarları ve tavanı arasında ahşap tavan silmesi ve duvarlarla döşeme arasında ahşap süpürgelik mevcuttur.

5.6. Cepheler

5.6.1. Kuzey Cephesi, (Şekil D9A)

Köşkün ana giriş cephesi olan kuzey cephesi 13.75 m. uzunluğunda olup, zemin katı yığma, üst katları ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir (Şekil C2).

Avlu girişinden binanın önündeki teras kotuna ulaşmak için çıkılan 32 basamaklı merdiven cepheye anıtsal bir görünüm kazandırmaktadır.

Kuzey cephesinin zemin katını oluşturan kâgir duvar, cephe boyunca devam eden profilli taş kornişe kadar devam etmektedir (Şekil C5). Bu kornişin alt seviyesinde yer alan kemerli pencereler, giriş mekanını oluşturan orta bölümün doğusunda ve batısında simetrik olarak yerleştirilmişlerdir (Şekil D9A). Pencere boşluğunun üstünde tamamen, iki yanında ise kısmen bulunan tuğla söveler bu pencereleri, görsel olarak, düşeyde iki bölüme ayırmaktadır. Doğu bölümünde yer alan pencerenin yanında, üstten taş kornişten başlayarak dizilen üç sıra tuğla, alttan ise sövenin bittiği hizadan başlayarak dizilen dört sıra tuğla, sola doğru uzanarak binanın köşesini oluşturan tuğla örgüsü ile birleşmektedir. Bu tuğla örgüleri ile sınırlanan dikdörtgen yüzeye doğal taş kaplama ile desen yapılmıştır (Şekil C5, C6). Batı bölümünde yer alan pencere de aynı sistem ile çerçevelenmiş olup, doğal taş kaplama yüzeyler bu pencerenin her iki yanında oluşturulmuştur (Şekil C14). Bu pencere boşluğunda demir şebeke mevcuttur. Yapının ana giriş sahanlığına çıkan mermer merdivenler, kuzey cephesinin doğu bölümünde yer aldığından, buradaki pencere boşluğu basamaklar sebebiyle kısmen kapanmıştır (Şekil C6). Cephenin batı tarafında zemin katın ana giriş holüne çıkan merdivenler yer almaktadır.

Orta bölümde, üstte giriş mekanının iki penceresi, altta ise bodrum kattaki odanın kapısı bulunmaktadır. Cephe yüzeyinden daha önde yer alan ve giriş mekanlarını tanımlayan orta bölümün sağ ve sol köşeleri de tuğla örgü ile sınırlandırılmıştır (Şekil C13). Pencereler ve parapetleri aynı yüzeyde olup, yanlardan tuğla örgüye, üstten ise taş kornişe kadar devam eden sıvalı duvar ile çevrelenmişlerdir.

Ahşap karkas olarak inşa edilen birinci ve ikinci katlarda bütün öğeler simetrik olarak yerleştirilmiştir. Sadece ortadaki bölüm üçüncü katta devam etmektedir (Şekil C8).

Cephede kullanılan kaplama tahtalarının her biri 13.5 cm. genişliğinde olup üstten ve alttan pahlıdır. Doğu tarafında birinci katın penceresi ahşap sövelidir. Pencerenin üstünde ve her iki yanında aynı olan söve, dışa doğru dönerek denizliğin altında yer alan söve ile birleşir ve küçük bir ahşap silme görünümünü alır (Şekil C7).

Pencerenin üstünde yer alan saçak, kısmen pencerenin sağında ve solundaki sövelerin üstünde yer alan, iki adet ahşap payanda ile taşınmaktadır. Üstteki söve ile saçak arasında, aralıklarla yerleştirilen dikdörtgen ahşap dilimlerin oluşturduğu bezeme hattı görülmektedir (Şekil D9A).

İkinci katın penceresi, yaklaşık olarak birinci kattaki pencere ile aynı hizada yer almakta olup, aynı özellikleri taşımaktadır. Ancak ikinci katta pencere üstünde saçak yoktur (Şekil C8). Birinci ve ikinci katlar profilli bir ahşap silme ile ayrılmıştır.

Çatı saçağının altında yer alan profilli ahşap silme ile ikinci kat cephe kaplaması arasında da dikdörtgen ahşap dilimlerle oluşturulan yatay bezeme hattı yer almaktadır. Kıрма çatı cephenin ortasına doğru yükselerek üçüncü katı oluşturan cihannümanın duvarına dayanmaktadır. (Şekil D9A).

Cephe simetrik olduğu için batı tarafında birinci ve ikinci katta görülen yapı elemanları, özellikleri ve oranları, doğu tarafı ile aynıdır (Şekil C13).

Ortada öne çıkan bölümün birinci katında, doğu ve batı köşelerde iki adet ahşap dikme bulunmaktadır. Birinci katın giriş holünü üç yönden çevreleyen geniş bir saçak bu dikmelere dayanan üçer adet payanda ile desteklenmiştir (Şekil C9). Geniş olan kuzey cephesinde ikişer, yanlarda ise birer adet payanda vardır. Saçağın altında, payanda, dikme birleşimine dayanan ahşap bir profil bulunmaktadır. Yatayda üç sıra dizilen ahşap kare pencereler, üstte ahşap profil, yanlarda ise payandalarla sınırlandırılmış olup, bu pencerelerde renkli camlar kullanılmıştır (Şekil C11).

Giriş mekanının üstü, ikinci katta balkon olarak düzenlenmiştir. Ortada yer alan balkon kapısı ve iki yanındaki pencereler, cephe yüzeyinden daha içerdedir (Şekil D9A). Kapı ve pencereler ahşap sövelidir. Kapının üstünde bulunan sabit bölümün önünde ahşap kepenk mevcuttur.

Üçüncü katta bulunan balkonun kuzeye doğru konsol şeklinde yaptığı çıkma, ikinci katın doğu ve batı taraflarının orta bölüm ile birleştiği köşelerde yer alan iki adet payanda ile desteklenmiştir (Şekil C10). Balkon kapısı basık kemerli ve ahşap sövelidir. Kapının iki yanında bulunan pencereler de ahşap söveli olup, yarım kemer şeklindeki üst söveler kapı tarafına doğru yükselmektedir.

Kırma çatının saçağı, balkon zemininden itibaren başlayan ahşap payanda ile desteklenmiştir. Çatılar marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır(Şekil D9A).

5.6.2. Doğu Cephesi, (Şekil D10B)

Zemin katı tuğla kâgir üzeri sıvalı olan doğu cephesinin üst katları ahşap karkas üzeri ahşap kaplama olarak inşa edilmiştir (Şekil C15) (Şekil D10B). Cephenin (kuzey) bölümü, zeminden itibaren doğuya doğru taşma yapmaktadır.

Cephenin en kuzeyinde yapının ana giriş mekanına çıkan merdivenler ile bu mekanın kapısı, üzerindeki pencereler, saçak ve balkon görülmektedir. Bu bölümdeki detaylar kuzey cephesi ile aynı özelliktedir (Şekil D9A, 20).

Zemin kat ile birinci kat arasında profilli taş silme bulunmaktadır. Kuzey tarafta öne çıkan bölümün köşeleri, bahçe zemininden taş silmeye kadar yükselen tuğla örgüler ile sınırlandırılmıştır. Bu bölümde bulunan kemerli pencere demir şebekeli olup zemin katta yer alan diğer P3 tipi pencereler gibi tuğla sövelidir (Şekil C16).

Daha geride olan güney bölümde, zemin kattaki mutfağın bahçe giriş kapısı ve iki adet kemerli, demir şebekeli pencere bulunmaktadır. Kapı boşluğunun güney tarafına bitişik, yapıya dik olarak konumlanan alçak bir duvar yer alır (Şekil C16). Cephenin güney köşesine bitişik, tuğla kâgir üzeri sıvalı bir istinat duvarı ve bu duvarın önünde güneyde bulunan bahçe terasına çıkan merdivenler bulunmaktadır (Şekil C17). Güney terasından başlayarak yükselen bacanın yan tarafı da doğu cephesine bitişik olarak görülmektedir (Şekil D10B) .

Cephenin kuzey bölümünde birinci ve ikinci katlarda, yaklaşık olarak aynı hizada konumlanan birer pencere bulunmaktadır. Pencereler ahşap söveli olup, söve biçimlenişleri kuzey cephesindeki ahşap pencereler ile aynı özelliklere sahiptir. İkinci kattaki pencerenin sağ ve sol yanlarında ahşap kepenkler bulunmaktadır. Pencere alt hizasında devam eden küçük ahşap silme kuzey köşede, kuzey cephesindeki silme ile birleşmektedir (Şekil D10B).

Birinci katın sol tarafında iki adet ahşap pencere bulunmaktadır(Şekil C19) Ahşap söve ile çevrelenen pencerelerin yan söveleri, dış denizliğin altında bulunan profilli ahşap söve ile birleşmektedir (Şekil C18).

Birinci kat ile ikinci katı ayıran ahşap silme, kuzey bölümden güneye doğru, buradaki balkona sınır oluşturacak Şekil De devam etmektedir. Balkon çıkması iki adet payanda ile desteklenmektedir. İkinci katta, balkonda yer alan üç adet ahşap dikme, üstten ahşap bir kiriş ile bağlanmakta ve balkonun üzerine doğru devam eden çatı saçağının taşınmasını sağlamaktadır (Şekil D10B). Balkona açılan iki adet ahşap söveli kapı, birinci kattaki pencerelerle aynı hizadadır.

Saçak altında bulunan ahşap profil ve altındaki ahşap bezeme hattı kuzey cephesindeki ile aynı özellikleri taşımakta olup, köşelerde kuzey ve güney cephelerinden gelen profillerle birleşmektedir (Şekil C20). Kıрма çatı geriye doğru yükselmektedir. Arkada üçüncü katın çatısı görülmektedir (Şekil D10B).

5.6.3. Güney Cephesi, (Şekil D10A)

Bütünüyle ahşap karkas üzeri ahşap kaplama olarak inşa edilen güney cephesi köşkün en sade cephesidir. Yapının yerleştiği arazinin eğimi sebebiyle bu cepheden zemin kat görülmemektedir.

Cephenin doğusunda ve batısında, daha geride doğuya ve batıya doğru olan çıkmalar ve ikinci kattaki balkonlar bulunmaktadır. Bu çıkmaların güneyinde yer alan tek kanatlı ahşap söveli pencereler de birinci ve ikinci katlarda görülmektedir (Şekil D10A).

Doğu tarafta, balkon ile bina köşesi birleşiminin solunda bir baca bulunmaktadır. Baca sol tarafta bulunan çatı saçağını keserek yükselmektedir. Çatı seviyesine kadar tuğla üzeri sıvalı olarak devam etmekte olup, bu seviyeden sonra sıvasız olarak yükselmektedir (Şekil C25).

Birinci katta , bacanın batısında yer alan iki adet ahşap söveli pencereden soldakinin oranları daha küçüktür. İkinci katta bulunan pencereler de aynı özellikleri göstermektedir (Şekil D10A). Çatı saçağı üçüncü kata yükselen orta bölüme kadar devam etmektedir. Saçak altı profil ve bezeme bandının diğer cephelerin devamı olduğu görülmektedir.

Cephenin iki köşesinden ortaya doğru devam eden ve katları ayıran ahşap silme, ortada yükselen bölüme kadar devam eden saçaklar ile aynı hizada bitmektedir(Şekil C21).

Orta bölümün doğusunda yer alan kapı boşluğundan yapının birinci katına girilir (Şekil C24). Bu bölümdeki dört adet pencere ikili gruplar halinde, iç kısımdaki merdivenlerin eğimine göre farklı kotlarda düzenlenmiştir (Şekil C22). Ortadaki çatı doğu ve batı yönlerine doğru eğimlidir. bu üçgen alın kurşun ile kaplı olup doğu ve batı saçaklar yere paralel olacak Şekil D10A'de dönerler. Saçak altında profil bulunmamaktadır (Şekil C36) .

Cephenin batı tarafının sınırları ve genel özellikleri doğu taraf ile simetrik olup, balkonun doğusunda kalan ana yüzeyde her katta ikişer adet küçük pencere bulunmaktadır (Şekil C23).

5.6.4. Batı Cephesi, (Şekil D9B)

Zemin katı tuğla kâgir üzeri sıvalı olan batı cephesinin üst katları ahşap karkas üzeri ahşap kaplama olarak inşa edilmiştir (Şekil D9B). Cephenin kuzey bölümü, zeminden itibaren batıya doğru çıkma yapmaktadır.

Zemin kat ile birinci kat arasında profilli taş silme bulunmaktadır. Cephenin kuzeyinde, geride bulunan ve zemin katın giriş kapısına çıkan merdivenler ile zeminden itibaren kuzey yönüne doğru çıkma yapan giriş mekanlarının olduğu bölüm görülmektedir. bu tarafta yer almaktadır. Birinci katta ise solda ahşap dikme, dikme ile duvar arasında sıvalı parapet, üstte kare pencereli bölüm ile kuzey cephesindeki özelliklerin aynısı mevcuttur (Şekil D9B).

Kuzey tarafta öne çıkan bölümün köşeleri, bahçe zemininden taş silmeye kadar yükselen tuğla örgüler ile sınırlandırılmıştır (Şekil C27). Bu bölümde bulunan kemerli pencere P3 tipindedir (Şekil C50). Bu cephenin önünde, bahçe kotu güneye doğru yükseldiği için yapıya dik olarak yapılan bir istinat duvarı bulunmaktadır.

Daha geride kalan güney tarafta üç adet kemerli pencere bulunmaktadır (Şekil C28). Bu bölümün önünde de aynı Şekil De bir istinat duvarı düzenlenmiştir. Cephenin güney köşesinde de güneyde yer alan bahçeye parapet oluşturacak kadar yükselen büyük bir istinat duvarı bulunmaktadır. Bu duvarın üstünde, güney bahçe terasından girilen küçük bir müştemilat yer alır (Şekil D9B).

Birinci katta güney penceresinde iki kanat, ikinci katta kuzey tarafta yer alan pencerede ise bir kanat kepenk bulunmaktadır (Şekil C29,30). Bunun dışında batı cephesinin birinci ve ikinci katları ile çatı detayları, doğu cephesindekilerle aynı özellikleri taşımakta olup tümüyle simetriktr (Şekil C31,32)(Şekil D9B).

5.7. Yapı Bileşenleri

5.7.1. Kapılar

Köşkün bahçesinden Gönüllü Caddesine açılan giriş kapısı demir olup, bunun dışında yapıda bulunan tüm kapılar ahşaptır. Bu kapılardan sadece bir tanesinin kanatları günümüze ulaşmıştır. Zemin katta 10, birinci katta 13, ikinci katta 16, üçüncü katta 7 olmak üzere toplam 46 adet kapı boşluğu tespit edilmiştir. Ayrıca birinci kattan arka bahçeye açılan bir kapı olduğu bilinmektedir. Köşkün girilemeyen bodrum katının, kuzey ve doğu cephelerinde giriş kapıları görülmektedir (Şekil D9A, D10B). Kapıların bir kısmı kasa ve boyutlarına göre, önemli bir kısmının kasalarının günümüze ulaşmaması sebebiyle fonksiyonlarına ve boyutlarına göre sınıflandırma yapılmış, 18 tip kapı olduğu belirlenmiştir.

Zemin katta kuzey terasından merdivenlerle ulaşılan giriş mekanının kapısı (K1) 123 cm genişliğinde bir boşluğa oturmaktadır (şekil D2). Ahşap kapının uştünde sabit bir kanat bulunmaktadır (şekil C33). Bahęe ile bağlantı sağlayan diğer kapı boşluğu (K4), Z04 mutfak mekanından sofaya (Z02) giriş kapısı ile benzer oranlardadır (şekil D2,D3B). Bu kapıların boyutları detaylı olarak bۆlüm 5.2.4'te anlatılmıştır. Giriş mekanından sofaya açılan K2 kapısı, 121cm. genişliğinde, 212cm. yۆkseklięinde olup basık kemerlidir. Sofa (Z02) mekanından doğu ve batı yۆnlerindeki odalara açılan (K3) kapı boşlukları da yaklaşık 119cm. genişliğinde, 210cm. yۆkseklięindedir. Zemin katın gۆney batı tarafında konumlanan uę mekanda farklı duvar kalınlıkları olmasına rağmen aynı tip kapı (K5) kullanılmıştır (şekil D2). Sofanın gۆneyinde yer alan K6 kapısı merdivenler ile bağlantı sağlamakta olup, burada yer alan yۆklۆk ile bۆtۆnlۆk sağlamaktadır (şekil D2A).

Birinci katın giriş mekanına açılan (K7) kapı ile sofa (101) mekanına açılan kapının (K8) uştünde camlı sabit kanatlar bulunmaktadır (şekil C62). Bu kapılar kasa profilleri ve boyutsal ۆzellikleri açısından farklılık gۆstermektedir (şekil D3). K8 kapısının boşluğu 131cm. genişliğinde 298cm. yۆkseklięinde olup, hareketli kanatlar 253cm. yۆkseklięinde bir boşluğa oturmaktadır. İkinci katta yer alan K8 kapısında sabit, camlı uşt kanadın dış tarafında sabit ahşap kepenk bulunmaktadır (şekil D7A) (şekil C86).

Sofadan (101) odalara açılan kapılar (K9) ortalama 128cm. genişliğinde, 245cm. yۆkseklięindedir. Boyutsal ve fonksiyonel benzerliğin yanı sıra, kasası gۆnۆmۆze gelebilmiş olan K9 kapılarının kasa profillerinin de aynı olduğu gۆzlemlenmiřtir (şekil D3B). 104 mutfak mekanına açılan K12 kapısının boşluğu K9 kapısından daha dar (96cm.) olmakla beraber, yaklaşık olarak aynı yۆksekliktedir. ikinci kat için de aynı oransal farklılık gۆzlemlenmektedir (şekil D3).

102 ve 103 mekanlarını birbirine bağlayan K11 kapısının kasa profili farklılık gۆstermektedir. İkinci katta yer alan K11 kapısının kanatları gۆnۆmۆze gelebilmiştir. Kanatlar camlı olup yatayda iki bۆlۆme ayrılmaktadır.

Birinci, ikinci ve uęۆncۆ katlarda yapının ilk yapımına ait ۆzgۆn kapıların yanı sıra yapıya sonradan eklenmiş kapılar da bulunmaktadır (K10, K13, K15). K10 kapısının boşluğu 69cm. eninde, 219cm. yۆkseklięinde olup, bu kapıların yapının ۆzgۆn duvarı ۆzerine sonradan açılmış olduğu bilinmektedir (şekil D3, D4,D7A). K13 kapıları ise yapıya sonradan eklenen duvarlar ۆzerinde açılmış kapılardır. Birinci ve ikinci katta yer alan K13 kapılarının boşlukları ortalama 71cm. eninde, 207cm. yۆkseklięindedir. Uęۆncۆ katta yer alan K13 kapılarının uşt kısımlarında camlı, sabit kanat bulunmaktadır (şekil D5, D7A).

İkinci katta yer alan, doğu ve batı cephelerinde simetrik olarak yerleştirilmiş olan balkonlara K14 kapılarından ulaşılmaktadır. Ortalama kapı boşluğu 104cm. genişliğinde, 298cm. yüksekliğindedir (Şekil D4A, D7A). K14 kapısının üzerinde yer alan camlı sabit kanat yatayda üç bölümden oluşmaktadır (Şekil D7B). Sabit kanadın cepheye bakan tarafında ahşap kepenk mevcuttur. Kasaların profilleri, pencere kasa profillerine benzemektedir.

Üçüncü kata giriş K15 kapısından olup bu kapının üzerinde camlı, sabit kanat yer almaktadır (Şekil C111). Kapı boşluğu 82cm. genişliğinde 230 cm yüksekliğindedir. Cihannüma olarak tasarlanmış olan üçüncü kattan, doğu ve batı yönlerinde bulunan çatı aralarına K16 kapıları ile ulaşılmaktadır. K17 kapısı, üçüncü kata eklenen bölüm nedeniyle özgün oranlarını kaybetmiştir (Şekil D5) (Şekil C115). 83cm. genişliğinde olan kapı boşluğunun özgün kullanımda 130cm olduğu bilinmektedir. Balkona açılan K18 kapısı detaylı olarak bölüm 5.5.3.'te anlatılmıştır.

5.7.2. Pencereleler

Yapıda yer alan pencereler 13 ayrı tip olarak değerlendirilmiştir. Aynı tip pencerelerde aynı tip detaylar uygulanmış olmakla birlikte, pencere açıklıklarının boyutlarında bazı farklılıklar görülebilmektedir. Zemin katta, kagir duvar üzerinde, geniş parapet yüzeyli, dış tarafında demir şebeke bulunan pencereler yer alır(P2, P3, P4). Üst katlarda ise ahşap karkas duvarlar üzerinde söveli, ahşap giyotin pencereler (P6, P7, P8) bulunmakla birlikte ıslak hacimlerde çift kanatlı pencereler (P9) bulunmaktadır.

P1 penceresi, 155cm. genişliğinde,125cm. yüksekliğinde olan pencere, biri sabit olmak üzere, çift kanatlıdır (Şekil C34). Basık kemerli P2 penceresi, yatayda, en üstteki sabit olmak üzere üç, düşeyde ise iki bölümlüdür (Şekil D8A) (Şekil C35). Alt kısım çift kanatlıdır. 81cm. genişliğinde, 158.5cm. yüksekliğinde olan pencerenin dış cepheye bakan tarafında demir şebeke bulunmaktadır. P3 penceresi, ortalama 156.5cm. genişliğinde, 159cm. yüksekliğindedir (Şekil D15). Kemerli pencere düşeyde dört, yatayda üç bölümden oluşmaktadır. Ortada açılabilen çift kanat, iki yanda sabit kanatlar, üstte ise düşeyde iki bölüme ayrılmış olan sabit kanat bulunmaktadır (Şekil C46).

P6 penceresi tek kanatlı ahşap giyotin pencere sistemine sahip olup 66.5cm. genişliğinde 211cm. yüksekliğindedir (Şekil D3, D8A). P7 penceresi düşeyde iki, yatayda üç bölümden oluşmaktadır. Ortada geniş ve iki yanda dar giyotin sistemli bölümlerden oluşan pencerenin cepheye bakan kısmında ahşap kepenk izleri bulunmaktadır (Şekil D4A, D4B) (Şekil C.66). P8 penceresi 103cm. genişliğinde, 211.5cm. yüksekliğinde olup düşeyde iki yatayda iki bölümden oluşan ahşap giyotin

pencere sistemi ile çalışmaktadır (Şekil C72). P6, P7 ve P8 pencerelerinin iç hacimlere bakan tarafında, profilli ahşap söve pencereyi üç yönden çevreleyerek ahşap iç denizliğin üzerinde son bulur (Şekil D3B). Bu üç tip pencerenin de cepheye bakan kısımlarında ahşap söve mevcut olup P6 ve P7 pencerelerinin söveleri, dış denizliğin altından geçen profil ile birleşerek, denizlik kotunda küçük bir silme oluşturmaktadır. P8 penceresinin sövesi de denizlik altında yer alan profil ile birleşmektedir ancak bu profil yalnızca pencere boyunca devam eder (Şekil D4A,D4B).

Islak hacimlerin pencereleri P9 tipinde olup yapının doğu kanadında yer alan P9 pencereleri 53cm genişliğinde, batı kanadında yer alanlar ise 63 cm genişliğindedir (Şekil D4B).

P10 penceresi detaylı olarak 5.5.1. bölümünde anlatılmıştır. P11 penceresi 86cm. genişliğinde, 98cm. yüksekliğindedir. Bu iki pencere yapıya sonradan eklenen duvarlar üzerinde yer almaktadır. P12 penceresi 48 cm. genişliğinde, 80 cm. yüksekliğinde olan pencerenin kasa profili diğer pencerelere kıyasla daha sadedir. Giyotin sistemli P13 penceresi düşeyde üç bölüme ayrılmakta olup, üstteki kanat yatayda iki, alttaki kanat ise üç bölümden oluşmaktadır (Şekil C.114).

5.7.3. Merdivenler

Yapıda sirkülasyonu sağlayan merdivenleri, kagir sistem üzeri mermer basamak kaplı, ve ahşap merdivenler olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Mermer basamaklarla oluşturulan merdivenler kuzey cephesine bitişik olarak konumlanmıştır. Bir tanesi zemin katın giriş kapısının önünde yer almakta olup, diğeri kuzey bahçe terasını birinci kattaki ana giriş mekanına bağlamaktadır. Birinci kata bağlanan merdivenlerin bükme demirden korkulukları bulunmaktadır.

Sofanın güney duvarına bitişik olarak konumlanan merdivenler, rıhtlı oturtma basamaklı ahşap merdiven tanımına uymaktadır (Sarı,1996:123). Zemin katı birinci kata bağlayan merdivenlerin altı, kuzeyinde yer alan yüklük sebebiyle sofadan görülmemektedir. Z05 mekanından ulaşılan merdivenlerin altında taşıyıcı ahşap kirişler görülmektedir. Üst yapıyı oluşturan katlar arasında bağlantı sağlayan iki adet ahşap basamaklı merdiven kolu bulunmaktadır. Bu merdivenler sofaların bir parçası olarak planlandığı için altlarında ve kuzey kenarlarında ahşap kaplama görülmektedir.

5.8. Strüktürel Özellikler

Köşkün taşıyıcı sistemi alt ve üst yapıda farklılıklar göstermektedir. Cephe, bodrumdan başlayan kagir altyapı sistemi tuğla duvarlar ve volta döşemenin

oluşmakta olup, birinci kata kadar devam etmektedir. Birinci, ikinci ve üçüncü katları içeren kesim ise ahşap karkas üzeri bağdadi sıvalı olarak inşa edilmiştir. Ayrıca üstyapıda dış duvarların cephe yüzeyleri ahşap kaplanmıştır (Şekil D9,D10).

5.8.1. Temeller

Çalışma kapsamında gerek yapının zemininde gerekse teras ve bahçe mekanlarında sondaj ve kazı çalışmaları yapılamadığı için temeller ile ilgili bilgi elde edilememiştir.

5.8.2. Duvarlar

5.8.2.1. Sürekli Taşıyıcı Duvarlar

Altyapı sistemini oluşturan kagir taşıyıcı dış duvarlar 52-58 arasında değişen kalınlıklarda, iç duvarlar 27 cm kalınlığında olup, ahşap karkas sistemle inşa edilmiş olan üstyapıdan gelen düşey yükleri yapı temellerine aktaran en önemli strüktürel elemanlardır (Şekil D2). Sistemde düşey yükler volta döşeme yardımıyla duvarlara ve duvarlar aracılığıyla temellere iletilmektedir. Zemin katta kapı kasalarının bir kısmı yok olduğu ve bazı kısımlarda duvarlar üzerindeki sıvalar döküldüğü için duvarları oluşturan tuğla örgüsü kısmen görülebilmektedir (Şekil D3B). 7x10x21 boyutundaki tuğlalar 2cm.ile 3,5cm. arasında değişen derz aralıkları ile yerleştirilerek üzerleri sıvanmıştır.

Alt yapıda yer alan taşıyıcı duvarlar üzerinde açılan kapı ve pencere boşlukları duvar dayanımını azaltmaktadır. Bu nedenle, açıklık boyunca duvara gelen kuvvetlerin boşluk kenarlarına aktarılabilmesi için bu boşluklar kemerle geçilmiştir (Şekil D3B). İç mekanda yok olan kapı kasalarının yerinde bu kemerler algılanabilse de, kapılar bu kemerlere düz lento ile yerleştirilmiştir (Şekil C39). Pencere kasaları ise kemere uygun olarak yapılmıştır (Şekil D11B) (Şekil C61). Duvar kalınlığından dolayı pencere boşluklarının bulunduğu yerlerde geniş iç parapet yüzeyleri elde edilmiştir. Bu yüzeylerin bazılarının ahşap kaplandığı göze çarpmaktadır.

Kuzey cephesinde, doğu ve batı yönlerinde yer alan odalar (Z03, Z09) ve pencereleri diğer bölümlere göre daha geniş olduğu için yapının dış köşelerinde tuğla duvarlar ve pencere kemerlerinde daha kalın bir duvar örgüsü görülmektedir (Şekil D11B). Kagir alt yapının bittiği taş silme kotunun altında, dört sıra tuğla ile yapılan yatay hat ise, köşeden ve pencere kenarından dışa doğru taşan tuğla hattını birleştirmektedir. Bu durum hem cepheye görsel zenginlik kazandırmakta hem de yapının taşıyıcılığını takviye etmektedir (Şekil D9A) (Şekil C5).

Yapının duvarlarından bağımsız olarak, doğu yönünde bahçeye inşa edilmiş olan tek katlı mutfak mekanı da tuğla kagir olarak inşa edilmiştir. Ancak bu mekanın üstü betonarme döşeme ile kaplıdır (Şekil C17).

5.8.2.2.Ahşap Taşıyıcı Öğeler

Üst yapının taşıyıcı sistemi ahşap dikme ve kirişler ile oluşturulmuştur. Ortalama 120cm.-150cm. aralıklarla yerleştirilen ana taşıyıcı ahşap dikmeler alt yapıyı oluşturan yığma duvarlar üzerine oturmaktadır. 10cm.x12cm. kesitindeki bu dikmelerin arası, sistemin bir bütün olarak hareket etmesi için, 8cm.x10cm. kesitinde payandalar ile 4cm.x8cm. kesitindeki ara dikmeler ve kuşaklar ile desteklenmiştir (Şekil D4B). Bu strüktürün üzeri bağdadi çıtalarla kapatılmıştır. 2cm. yüksekliğinde ve 0.5cm. kalınlığında olan bağdadi çıtaları ana ve ara ahşap dikmelere 1'er cm. aralıklarla ve yatay olarak çivilerle sabitlenmiş olup çıtaların araları ve üzerleri sıva ile kapatılmıştır (Şekil D11B). Dış cephe ahşap kaplaması da dikmelerin üzerine çivilerle sabitlenmiştir.

Yapının doğu ve batı yönlerinde yer alan balkonlar, ana dikme hizalarında yerleştirilen ikişer adet ahşap furuşla desteklenmiştir (Şekil C.116). Bu furuşların üst hizasından devam eden iki adet ahşap dikme +9.91 kotunda kiriş ile birleşerek çatı saçağını destekler (Şekil D4A.D9). Üçüncü katta yer alan balkon da, ikinci katın üst kotunda yer alan iki adet ahşap furuşla desteklenmiştir. Ayrıca yapıda yer alan bütün saçaklar ahşap taşıyıcı sisteme ek olarak furuşlarla taşınmaktadır.

5.8.3. Döşemeler

Yapıda zemin kat ile Z01 ile Z03 mekanları altında yer alan kısmi bodrum katın volta döşeme sistemi ile ayrıldığı görülmektedir. Zemin katta diğer mekanların döşeme kaplamalarında herhangi bir açılma olmadığından sistem ile ilgili veri elde edilememiştir. Z03 mekanının zemini ahşap kaplı olup diğer mekanlar karo mozaik kaplanmıştır.

Zemin kat ile birinci kat arasında, doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiş putrellerle oluşturulan volta döşeme bulunmaktadır. Birinci kata çıkan merdivenin basamakları mermer kaplı olup, birinci katın giriş mekanında da bu kaplama kısmen devam eder (Şekil D3). Giriş sahanlığı ve 101 (sofa) mekanının zemini karo mozaik kaplı olup, odaların döşemeleri ahşap kaplıdır.

Üst katlarda döşemeler 5cm.x19cm. kesitinde ve ortalama 30-40cm. aralıklarla, ahşap dikmeler arasında yer alan kuşakların üzerine oturan kirişlerle taşınmaktadır. Bu kirişlerin altında ahşap tavan kaplaması, üstünde ise ahşap döşeme kaplaması çivilerle sabitlenmiştir (Şekil C117). Odalarda kullanılan ahşap döşemenin üzerinin

muşamba kaplı olduğu görülmekte olup bu kaplamanın sadece kalıntıları mevcuttur. 105, 205, 302, ve 303 mekanlarının zemini şap ile kaplı olup diğer ıslak hacimler olan 107 ve 207 mekanlarının zemini seramik kaplanmıştır.

5.8.4. Tavanlar

Zemin katın tavanında volta döşemenin putrelleri algılanmakta olup, tavan sıvalı ve boyalıdır (Şekil D12A).

Üst yapının tavanları ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplanarak inşa edilmiştir (Şekil C118). Sıvalı duvar yüzeyinden tavana geçiş iki kademede gerçekleşmektedir. Alt kademede 3-5 cm. enindeki dışbükey ahşap profil yatay olarak duvar etrafında dönmektedir (Şekil D3B). Bu profilin üstünde duvar yüzeyi sıvasız ahşap kaplama olarak ortalama 12-25cm. yüksekliğinde devam eder. Duvar-tavan birleşiminde ise profilli ahşap silmeler yer alır.

Birinci katta 101, 102 ve 110 mekanlarında uygulanan silmeler diğer odalara kıyasla daha büyük ve detaylıdır. 102 mekanının tavanında içbükey ve dışbükey elemanlarla oluşturulan silmenin arasında diyagonal yerleştirilmiş kare parçalar dizi halinde duvar boyunca devam eder (Şekil D2). 101 mekanının merdivenin kuzeyinde kalan iki giriş arasındaki bölümü sadece detaylı silme profili açısından diğer odaların tavanları ile farklılık göstermektedir.

101 (sofa) mekanında ahşap silme tavanda kot farkı yapılarak oluşturulmuştur. 101 (sofa) ve 110 (oda)'da ahşap silme üzerinde renkli kalem işi bezeme yer alır. Bu mekanlarda ahşap tavan kaplaması, bez üzeri alçı malzeme ile hazırlanan bir zemin üzerinde yapılmış olan kalem işi bezeme ile kapatılmıştır (Şekil D12A).

102 (oda), 202 (oda) ve 210 (oda) mekanlarında tavan kaplaması sadedir. Tavan kaplamasının üzerinde duvara paralel olarak yerleştirilen pasalar ile bir çerçeve oluşturulmuştur (Şekil D5A). Çerçevenin köşelerinde, pasaların birleştiği noktalarda biri düz diğeri diyagonal iki kare parçanın üst üste bindirilmesi ile yapılmış olan ahşap modüller bulunmaktadır.

Diğer odaların tavanlarında daha geniş ahşap kaplamalar kullanılmıştır. Bu kaplamaların birleşim yerlerini kapatmak amacıyla kaplama doğrultusunda pasalar çakılmıştır (Şekil C119). Sonradan yapılmış olan mekanların tavanları genelde sıvanmıştır (Şekil D12A, D6A).

5.8.5. Örtü Sistemi

Yapıda üç bölümden oluşan örtü sistemi, ahşap oturtma çatı olarak uygulanmıştır. Üçüncü katta yer alan, yapının doğu ve batı kanatlarını örten çatı arasına açılan kapılar, çatı sisteminin rahatça görülebilmesine olanak sağlamaktadır. Çatı dikmeleri kalın döşeme kirişleri ile duvar üzerindeki kirişlere taşınmaktadır (Şekil C120). Merteklerin üzerinde kiremit altı kaplama tahtası olup, bu ahşap sistem marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır (Şekil D5, D6).

Tavan kirişlerinin dış duvarlardan taşırılması ile, düz saçaklar oluşturulmuştur. Kiriş altları ahşap kaplama ile kapatılmış, kaplamaların birleşim noktaları ahşap pasalar ile kapatılmıştır (Şekil D11, D12). Bu ahşap pasalar geometrik kompozisyonlarla bir araya gelerek saçak altı bezemesini oluşturmaktadır. Saçak etrafını çevreleyen çinko oluk bazı kısımlarda saçak altına doğru kıvrılarak buradaki pasaları kapatmaktadır.

5.9. Yapım Tekniği ve Malzeme

Yapıda kullanılan malzeme ve uygulanan yapım teknikleri alt yapı ve üst yapıda farklılık göstermektedir. Alt yapı mekanları kagir yapı malzemeleriyle, üst yapı ise ahşap karkas sistemle oluşturulmuştur. Yapıda kullanılan malzeme ve yapım tekniğine ilişkin araştırmalar, cephelerde, bahçe ve iç mekanların sıvası dökülmüş duvarlarında yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, yapıda, taş, tuğla, ahşap, sıva ve harç, demir, kiremit, çinko, karo mozaik ve mermer malzemelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Taş: Yapının bahçesinde yer alan ve eğimi düzenlemek için yapılan istinat duvarlarında taş-tuğla örgüye rastlanmaktadır. Güney bahçede yer alan teras ile doğu cephesini ayıran istinat duvarında bu sistem açıkça görülebilmektedir.(...) ayrıca zemin kat ile birinci kat arasında yer alan taş silme yapıyı üç yönden çevrelemektedir.

Tuğla: Zemin katı oluşturan duvarların tamamında, bacada, yapının doğu bahçesinde yer alan tek katlı mekanda, bahçe duvarları ve teraslamalarda, ayrıca cephelerde taşıyıcı sistemin dışa yansıtılması ile kurgulanan bezeme hatlarında tuğla kullanılmıştır. Döşemede yer alan volta putrelleri arası tuğla ile kapatılmıştır.

Ahşap: Üst katları oluşturan karkas sistemde, duvarların dikmeleri, ara dikmeler, kuşaklamalar ve bağdadi çıtaları ahşap malzemeden oluşmaktadır. Kat döşemelerini oluşturan mesnetler, kirişler ve kaplamalarda, kapı kasa ve kanatlarında, pencere kasaları ve kepenklerde ahşap kullanılmıştır. Ayrıca yapının içinde yer alan ve katları birbirine bağlayan merdivenler de ahşap malzemeden yapılmıştır. Zemin katta yer alan kapı ve pencerelerin kanatları ve kasaları da ahşaptır.

Demir: Bahçe giriş kapısı, kuzey terasında ve ana giriş merdivenlerinde yer alan korkuluklar demir elemanlarla oluşturulmuştur. Zemin katta yer alan pencerelerin cepheye bakan kısımlarında demir şebekeler bulunmaktadır. Zemin kat ile birinci kat arasında yer alan volta döşeme putrelleri de demirdendir. Kapı, pencere ve kepenk kanatlarının açma kapama, kilit sistemlerinde demir elemanlar kullanılmıştır.

5.10. Bezeme Öğeleri

Yapıda yer alan bezeme öğeleri iç mekanda tavan-duvar birleşimindeki profiller, ahşap tavan pasaları, tavan ve silmeler üzerindeki kalem işleri, kapı ve pencere söveleri, cephede ise kat birleşimlerinde ve saçak altlarında yer alan silmeler, pencere söveleri ve zemin katta tuğla örgü hatları sayılabilir. Ayrıca saçakları desteklemek için kullanılan ahşap fûruşlar da farklı kıvrım ve motifleriyle cephenin görselliğine zenginlik kazandırmaktadır (Şekil D4A,D4B).

Üst yapıda yer alan odaların ve sofaların tavanları, çeşitli motifler ve profilli çıtalardan oluşan ahşap pasalı tavanlardır. Birinci katta yer alan sofa ve 110 (oda) mekanının tavan-duvar birleşimleri ile tavanlarında kalem işi motifler yer almaktadır.

Sofa (101) mekanının tavan-duvar birleşiminde oluşturulan silme ile daha alt kotta yer alan ahşap profil arasında yer alan motif, duvarlar boyunca, beyaz zemin üzerine mavi olarak çalışılmıştır (Şekil C121). Ahşap silmenin profillerinde farklı renk ve desenler ile oluşturulan motif dizileri ile dekoratif bir görünüm sağlanmıştır. Tavana paralel olarak devam eden ve kot farkı ile oluşturulan silme yüzeyinde, köşelerde ve duvar boyunca orta kısımlarda yer alan aynı tip kıvrık dal ve çiçek motifi, konumuna göre yönlendirilerek uygulanmıştır (Şekil D12A). Açık mavi zemin üzerine altın sarısı, pembe ve mavi renklerle oluşturulan bu motiflerin kenarlarında ince hatlarla koyu renkli çerçeveler yapıldığı da görülmektedir. Benzer motifler tavanda, silmenin bittiği noktadan itibaren, aynı kompozisyonla dizilmişlerdir. Tavan kotunda yapılan bezemede, kısa kenarlara denk gelen motiflerden orta kısma doğru, tavan göbek motifinin yarım modülü işlenmiştir (Şekil C122). Tavan göbek motifinin dış çerçevesi kareye yakın bir geometrik şekil oluşturmakta olup, duvarlara göre asimetrik olarak yerleştirilmiştir. Ortada yer alan bir ayçiçeği deseni etrafında, dört motif modülünün simetrik olarak yerleştirilmesi ile tavan göbeği oluşturulmuştur (Şekil D12A) (Şekil C123).

110 (oda) mekanının tavanında yer alan kalem işi bezeme de, sofa mekanı ile benzer bir düzenleme ile oluşturulmuştur. Ancak bu tavanda kullanılan motiflerin kurgusu farklılık göstermekte olup, silme üzerinde motiflerle çerçeve oluşturacak, tavana paralel bir yüzey bulunmamaktadır (Şekil C124). Bu sebeple sadece silme bitiminde, tavan yüzeyinde iki adet çerçeve yer alır. Bu motif çerçeveleri ahşap pasa ile

birbirinden ayrılmaktadır. Kenar motiflerinden ortaya doğru, dıştaki daha kalın ve rölyefli, içteki ise ince ve düz olan iki adet altın varaklı çerçeve bulunmaktadır (Şekil C125) . Bu mekanın tavanında yer alan göbek motifi dairesel forma daha yakın olarak şekillenmiştir (Şekil C126).

Cephede yer alan dekoratif öğeler bölüm 5.6.' da detaylı olarak anlatılmıştır.

5.11. Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri

Yapıda kullanıcı ve fonksiyon değişikliklerinin sebep olduğu bozulmaların yanı sıra, 1990'da terk edilmiş olması ve geçen yıllar boyunca herhangi bir koruma sağlanmaması sonucu oluşan hasarlar yapının harap hale gelmesinde en önemli etkenlerdir.

1973 tarihinde Uzunoğlu ailesi tarafından satın alınmış olan köşk, kiraya verilmek üzere düzenlenmiş ve birden fazla kullanıcının yararlanması için de bazı mekanlar bölünerek, bir kısmının içerisinde yeni mekanlar oluşturularak yapının özgün plan şemasında değişiklikler yapılmıştır.

Yapının sahiplerinden birisi zemin katı kullandığı sırada sürekli bakım yapılan köşk içinde yaşanabilen bir yer iken, ölümünden sonra diğer sahibinin ilgisizliği sebebiyle tahribat ve olumsuzluklar gün geçtikçe artmıştır. Bunun sonucunda, bakımsız ve optimum konfor koşullarını sağlamakta yetersiz kaldığı için kiracılar yapıyı terk etmişlerdir.

Ada ikliminde, kontrolsüz bir şekilde dış etkilere maruz kalan yapıda şiddetli rüzgar ve rutubetin etkisiyle meydana gelen bozulmalar, yapının gün geçtikçe bu koşullardan daha fazla etkilenmesine sebep olmuştur. Kepenkleri yok olan yapının pencere camları kırılmış ve hava akımı ve ısı değişiklikleri, rutubet, yağmur suyu konstrüksiyonu zayıflatmış ve yapıda önemli çatlaklar meydana gelmiştir.

Köşkün içinde yer aldığı bahçe kapısının sürekli açık olması ve giriş kapılarının yok olması, adada yaşayan işçilerin yapıyı başlangıçta barınma amaçlı, daha sonra da yapının ahşap elemanlarını yakacak malzemesi olarak kullanmalarına sebep olmuştur. Bu durum yapıdaki hasarları arttıran en önemli faktörlerden biridir.

Tez konusu olarak değerlendirmeye alındığı, Kasım 2001'den, Eylül 2003 tarihine kadar geçen sürede yapı elemanlarındaki kayıplar, strüktürel bozulmalar ve malzeme bozulmaları gittikçe hızlanarak devam etmiştir. Ekim 2003'te Ada'da meydana gelen yangında ise, yapının ahşap üst kesimi yanarak tamamen yok olmuştur.

5.11.1. Mekansal Bozulmalar

Köşk, 1973'te Uzunoğlu kardeşler tarafından satın alındıktan sonra (bkz. Bölüm 4.2), Hüsnü Uzunoğlu yapının zemin katında yaşamıştır. Üst yapıyı oluşturan ahşap karkas bölüm ise Enver Uzunoğlu tarafından kiraya verilmek üzere değiştirilmiştir. Birinci ve ikinci katta yer alan sofa mekanlarına(101, 201) ahşap bölücü duvarlar eklenerek, bu katların her birinin iki farklı daireye dönüştürülmesi amaçlanmıştır (Şekil D3,D11A). Bu dairelerin sirkülasyonu için sofa mekanlarının doğu duvarlarında yer alan K9 kapılarının hemen yanında, K10 kapıları açılmıştır. K10 kapıları, gerek boyutsal gerekse biçimsel olarak yapının özgün kapılarından daha farklı olup niteliksizdir.

Birinci ve ikinci katlarda yer alan mutfak mekanlarında (104, 204) yapılmış olan tuvaletler de yapıya bu kullanım değişikliği amacıyla eklenmişlerdir. Ayrıca mutfak mekanlarında, tezgahların güney duvarında yer alan pencereler ile bir araya gelişleri, özgün yapıda bu mekanların daha farklı biçimlenmiş olduğunu göstermektedir. Özgün pencere açıklıkları cepheden algılanabilmekte olup, tezgah önünde yer alan fayans sırası yüksekliğinde duvar eklendiği görülmektedir (Şekil D3B,D11B) (Şekil C73, C97).

İkinci kat ile üçüncü katı birbirine bağlayan merdiven kolunun üçüncü kata ulaştığı döşeme hizasında, döşemenin merdiven boşluğuna bakan tarafında ahşap korkuluklar yer almaktadır. Merdiven kollarında yer alan ahşap korkuluklar büyük ölçüde yok olmuşsa da, bazı basamaklarda yer alan korkuluk kalıntıları incelendiğinde, bu elemanların üçüncü katta yer alan korkuluklarla aynı olduğu görülmüştür (Şekil D3B) (Şekil C110).

Üçüncü katın girişinde yer alan ahşap bölme duvar ve kapı ile, bu duvarın batısına doğru, korkuluklara bitişik olarak yapılmış olan ve mutfak (302) mekanını güney yönünden tanımlayan sıvalı duvarın özgün yapı elemanları ve kurgusu ile bağlantısı bulunmamaktadır. 303 (tuvalet) mekanının kuzey duvarı, K17 kapı boşluğunun yaklaşık olarak yarısını kapatmıştır. Bütün bu veriler değerlendirildiğinde, üçüncü katta yer alan mutfak ve tuvalet mekanlarının da yapıya sonradan eklendiği anlaşılmaktadır.

5.11.2. Strüktürel Bozulmalar

Yapının kagir alt yapı duvarları taşıyıcı özelliğini yitirmemiştir. Ahşap karkas bölümünde ise, özellikle güney-batı tarafında önemli hasarlar meydana gelmiştir.

Köşkün terk edilmesinin önemli bir sebebi, çatının 206 (hol) mekanının üzerini örten kısmında meydana gelen hasar sonucu iç mekana yağmur sularının girmesidir. Bu hasar küçük çaplı bir tadilatla onarılabilecek iken, gün geçtikçe büyümüş ve holün tavanı neredeyse tamamen yok olmuş, güney duvarı ve döşemesinde de çürümeler başlamıştır (Şekil C129, C130). Yapı terk edildikten sonra güney cephede yer alan ahşap malzemeler sırasıyla, kaplamadan başlayarak ara dikmeler, kuşaklama kirişleri ve bağdadi çitaları sökülerek yakacak malzemesi olarak kullanılmıştır. Bunun sonucunda birinci kat hol (106) mekanının güney duvarı tamamen ortadan kalkmıştır (Şekil D4B). Birinci kat ile ikinci katı ayıran döşemenin tavan ve döşeme kaplamaları yok olmuş ve bu kısımda sadece bozulmuş ahşap kirişler kalmıştır (Şekil D11B). Yapı uzun yıllar boyunca bu bölümden su aldığı için çürüme ve kopmalar gün geçtikçe hızlanmıştır (Şekil C65, C131, C132).

Yapı konumu ve yönlenmesi itibarıyla rüzgar etkisine çok açık durumdadır. Adalarda yer alan yapılarda düzenli olarak çatı bakımı yapılması gereklidir. Şiddetli rüzgarlar ve hava değişimi çatı kiremitlerinin hareket etmesine ve saçaklarda da hasara yol açmaktadır. Yapıda yer alan çatı saçakları bozulmuş ve çatı mertekleri büyük oranda açığa çıkmıştır. Özellikle saçakların hasarlı olduğu bölümlerde kiremitler de kısmen yok olmuştur. Kiremitlerin hareket ederek düşmesine sebep olan bir diğer etken de martıların bu kotta yuva yapmasıdır. Açığa çıkan kiremit altı kaplama tahtaları zamanla çürüyerek yok olmuştur (Şekil C135, C136). Çok sayıda farklı noktada meydana gelen bu açılmalar sebebiyle yapının çatı strüktürü büyük ölçüde bozulmuştur.

Balkonlar ve saçakları, ahşap kat silmeleri, birinci kat pencere üstü saçakları ile giriş mekanının saçağı da dış etkilerden dolayı malzeme kaybına uğrayarak bozulmuştur (Şekil C139, C140).

Sayfiye mekanlarında kışın dış etkilere karşı korunmak için yapılan kepenkler bu yapıda da mevcuttur. Ancak sadece bazı pencerelerde ahşap kepenkler bulunmaktadır (202 mekanı doğu ve batı yönündeki pencereler, 108 mekanı batı cephesi, ikinci kat balkon kapılarının sabit ahşap kepenkleri) (Şekil D4A,D4B). P6, P7 ve P8 tipi pencerelerin hepsinde ahşap kepenk izine rastlanmaktadır. Bu durum diğer kepenklerin hepsinin yok olduğunu göstermektedir. Kepenklerin yok olması camların kırılmasına ve rüzgarın iç mekanda sirkülasyonuna sebep olmuştur. İç mekanlarda sıvanmış olan duvar yüzeylerinde, gerek hava akımı gerekse yok olan

elemanlar ile yapının strüktürel dayanımının azalması sebebiyle çatlaklar meydana gelmiştir (Şekil D3B,D11B).

Terk edildiği günden itibaren ana giriş kapıları açık kalan yapının tamamlayıcı elemanları sırasıyla yok olmuştur. Yapıyı malzeme ve yakacak deposu olarak kullanan bazı kişiler, gecekondularda kullanmak üzere kapı ve pencere elemanlarını sökmüş, yapı elemanı olarak kullanamayacakları profilleri (kasa ve kanat profilleri) yakmak üzere götürmüşlerdir. Tez konusu araştırmaları kapsamında tespit edildiği sırada giriş kapıları ve iç kapılarının büyük bir kısmı varlığını sürdürmekte iken, günümüzde sadece ikinci katta yer alan ve 202 (oda) ile 203 (oda mekanlarını bağlayan K11 kapısının kanatları mevcuttur (Şekil C93). Zemin kat ve birinci katta ise kapı kasalarının da büyük bir kısmı yok olmuştur (Şekil D2, D3). Birinci katta yer alan sofanın doğusundaki küçük odaya açılan K9 kapısının kanadı ve profilli ahşap kasanın yan çerçeveleri yok olmuştur. Kasa-duvar birleşiminde bağdadi çıtaları açıkta bulunmaktadır (Şekil C.80).Kasaların yok olması sebebiyle açığa çıkan ahşap karkas yapı elemanları bu noktalardan da dış etkilere açık hale gelmiştir. Sıva dökülmeleriyle birlikte bağdadi çıtaları ve dikmeler hava ile temas etmeye ve bozulmaya başlamıştır.

Pencerelerde bozulmalar kasa profillerinin yok olması ile başlamış, arkasından önce hareketli, daha sonra da sabit kanatların sökülmesi ile devam etmiştir. Pencere elemanlarının sökülmesinden kaynaklanan önemli hasarlardan birisi de birinci kat giriş mekanının kuzey ve batı duvarlarını oluşturan pencerelerin ve aynı zamanda kasa görevi gören ara dikmelerin yok olmasıdır. Giriş mekanının duvarlarının üst kotunda yer alan kare bölmeli ahşap pencere bandı sadece köşelerden destek alabilecek duruma gelmiştir. Kuzey yönünde yer alan kare bölmeli pencere bandının alt kasası sehim yapmış, burada yer alan camların bir kısmı da düşmüştür. Ayrıca ikinci katta kuzeye bakan balkon döşemesinin taşınma dayanımı da azalmıştır (Şekil C11).

Mutfaklarda yer alan ve duvara ankastre olarak kullanılan dolapların asıldıkları yerdeki izleri kalmış, dolaplar yok olmuştur. Tezgah altlarındaki dolapların kanatları da büyük ölçüde yok olmuştur (Şekil D11B).

Yapının ahşap elemanlarının kaybında, yangından önceki son aşama döşeme kaplamalarının, merdiven basamaklarının ve birinci kattaki dikmelerin yok olmasıdır (Şekil C133, C134). Rölöve ölçümleri yapıldığı sırada, 102, 103, 109, 110, 201, 203, 209, 301, 304 mekanları ile balkonlarda yer alan döşeme kaplamaları kısmen yok olmuş durumdadır (Şekil D3,D11A,D3A). Daha sonra 102, 103, 109 ve 110 mekanlarının ahşap döşeme kaplamaları tamamen yok olmuştur. Döşeme kaplamalarının yok olmasıyla açığa çıkan taşıyıcı kirişler, bütün kapı ve pencere

boşluklarının bozulmalarla açık kalması sonucunda, yapı içinde oluşan hava akımlarından etkilenmeye başlamıştır (Şekil C137, 138). Tavan kaplama tahtalarının da bu açıklıklardan etkilenerek bozulmaya başladığı görülmektedir. Yapının taşıyıcı sistemi gün geçtikçe dış etkilere daha açık hale gelmiş ve dayanımı azalmış, son olarak yangında yok olan üst katlar dışında kagir zemin katın tavan ve döşeme sisteminde ciddi hasarlar meydana gelmiştir.

5.11.3. Malzeme Bozulmaları

Yapının terk edilmesinden günümüze kadar geçen sürede bozulmalar hızlanmış, yapı elemanlarının hasarlı hale gelen her katmanı, bir alttaki katmanın da bozulma sürecini hızlandırmıştır. Bu süreç yapıda kullanılan tüm malzemelerin bünyesinde fiziksel ve kimyasal bozulmaların meydana gelmesine sebep olmuştur.

Dış etkilere en çok maruz kalan ikinci ve üçüncü katlarda yoğun olarak rutubet izleri görülmektedir. Alt yapıyı oluşturan zemin katta ise kapilarite ile zeminden yükselen suyun yarattığı yüksek nem oranı, burada yer alan yapı malzemelerine zarar vermektedir. Özellikle güney duvarı boyunca görülen rutubet izlerinde, güney bahçe terasının altında yer alan sarnıçların da etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Suyun içinde yer alabilecek asit ve kimyasal maddelerin yapı malzemesiyle tepkimeye girmesi sonucu oluşan tuzlar kristalleşerek iç gerilmeleri arttırmış ve yüzeye yakın bölgelerde çatlaklar ve yüzey kayıplarına sebep olmuştur. Yapının tüm duvarlarında yağmur suları ve nem, harçların dayanımını azaltmakta ve çözünmelerine sebep olmaktadır. Bu etkilere maruz kalan sıva ve harçlar, vandalizm sonucu yok olan yapı elemanlarının duvarlar ile birleştiği yerlerde hızla dökülmeye başlamıştır. Ayrıca zemin katın sıvalı olan cephe yüzeyinde görülen rutubet izleri, bu kısımların da nem etkisiyle bozulduğunu göstermektedir.

Alt yapıyı örten volta döşemenin demir putrellerinden bazıları, su ve oksijen ile temas ederek korozyona uğramış ve hacim artışı sonucu sıva dökülmelerine yol açmıştır. Zemin katın tavanında görülen bir diğer yaygın hasar da sıvalı yüzeylerde meydana gelen rutubet izleridir. Bu izlerin yoğunluğu döşemede yer alan tuğla ve bağlayıcı harçların da bu sebeple bozulmuş olabileceğine işaret eder.

Zemin katın pencerelerinde yer alan demir şebekeler, pencere kilit sistemleri, kepenk kilit sisteminin demir elemanları, kuzey terasta yer alan korkuluklar ve bahçenin demir giriş kapısı da korozyona uğramıştır. Giriş kapısının doğu kanadı bu sebeple açılmaz durumdadır. Demir şebekeler ise yerleştikleri pencere boşluklarında, hacim artışı sonucu hasara yol açmışlardır. Ahşap bölümde kullanılan demir elemanlar ise, ahşap malzemelerle birleşim noktalarında bozulmaya sebep olmaktadır(Şekil C144).

Bahçe içinde yer alan kkn zemin katının cephelerinde, çevresindeki bitkilerden taşınan tohumlar sebebiyle bitki oluşumu meydana gelmiştir. Bahçede yer alan istinat duvarlarında da özellikle bozulmuş olan ve sıva dökülmesi gerçekleşen kısımlarında bitki oluşumuna rastlanır. Ayrıca yoğun olarak su etkisine maruz kalan ve yapısı bozulan sıvalı yüzeylerde, iç mekanda ve cephede yosunlanma meydana gelmiştir (şekil D7, D8).

Sıvalı yüzeylerde meydana gelen yosunlanma, çatı örtüsünü oluşturan marsilya tipi kiremitlerde de gerçekleşmiştir. Özellikle farklı yönlere doğru eğimli olan çatı yüzeylerinin birleşim noktalarını kapatan mahya kiremitleri için kullanılan harç ve çevresinde yaygın olarak yosunlanma görülmektedir.

Cephede kullanılmış olan ahşap malzemelerde oluşan hasarlar, rüzgardan dolayı ve çürüme sonucu kopma, yağmur ve hava etkisi sonucu ise rutubetlenme, çürüme, mantar oluşumu olarak sınıflandırılabilir (şekil C141, C142). Bütün bu hasarlar bakımsızlıktan dolayı oluşmuş ve hızla ilerlemiştir. Birinci kat giriş mekanında ahşap cephe kaplamasının boyanmış olduğu görülmektedir. Bu bölüm dışında cephede sadece yer yer kararmış boya kalıntıları görülebilir. Korumasız kalan ahşap kaplama tahtalarında, özellikle nemden kaynaklanan çürüme ve mantar oluşumu başlamıştır (şekil C143).

Çatıdaki hasarlı bölümlerden su alan yapının iç duvarlarında açığa çıkan bağdadi ıtalarında çürüme ve bir kısmında da kopma gerçekleşmiştir. Bağdadi ıtalarını ana dikmelere sabitleyen demir çivilerde de paslanma görülmektedir.

Güney cephesinde, kaplama tahtalarının sökülmesi sonucu açığa çıkan dikmelerde böceklenme görülmektedir. Ahşap karkas sistem kot farkından dolayı bu cephede güney bahçe terasının zemini ile temas halindedir. Diğer ahşap yapı elemanlarında gözlemlenemeyen bceklenmenin bu kısımda olması bahçeye yakınlığıyla açıklanabilir.

Yapı elemanlarının önemli bir kısmı gerek iklim koşulları gerekse vandalizm sonucu yok olmuştur. Bununla birlikte, yapının varlığını sürdüren özgün elemanları sağlamlaştırmaya yönelik bir çalışma öngörülmüştür. Ancak 6 Ekim 2003'te meydana gelen yangın sırasında ahşap olan st yapı tamamen yok olmuştur (şekil C147, C149). Kagit zemin katta ise ahşap pencereler ile merdivenler yok olmuş, duvarlarda isten dolayı kararma ve sıva dökülmeleri gözlenmiştir (şekil C150). Yangın sonrası, zemin katın kagit yapı elemanları önce yüksek ısıya sonra da yoğun olarak suya maruz kalmışlardır. Bu durum sıva, harç ve tuğla malzemelerinde bozulmalara sebep olmuştur. Bodrum kat ile zemin kat arasındaki döşeme kısmen kmş, mermer merdiven basamakları kırılmıştır (şekil C148).

6. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

Tez konusu yapının rölöve aşamasında tespit edilen elemanlarının büyük oranda özgünlüğünü koruduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, restitüsyon önerisi geliştirebilmek için rölövenin yapıldığı tarihe kadar gelememiş yapı elemanlarının tespit edilmesi gerekmiştir. 20. yüzyılın başında inşa edilmiş olan yapı 90 yıl boyunca konut olarak kullanılmıştır. Kullanıcı ihtiyaçlarının değişmesi, bazı yapı elemanlarının fonksiyonlarını yerine getirememesi, bozulmalar veya yenilik arayışı sonucunda değiştirilmiş olması ihtimali üzerinde durulmuştur. Bu süre içerisinde yapıda meydana gelen değişikliklerin tespit edilmesi ve bazı yapı elemanlarının özgün yapıya ait olup olmadığının anlaşılabilmesi için, aynı dönemde inşa edilmiş ve benzer nitelikleri taşıyan yapılarla karşılaştırma yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Mekansal olarak en temel restitüsyon problemi ıslak hacimlerde ortaya çıkmıştır. Zemin katta yer aldığı düşünülen ana mutfak mekanının üst katlarda bulunması (108 ve 208 mekanları), bu bölümün yapının özgün kullanımında mutfak olmayacağı, yapıda banyo olarak işlev verilmiş mekanlarının yapının geneline hizmet edebilecek nitelikleri taşımadığı düşünüldüğünden servis hacimleri ve ıslak hacimler ile ilgili plan bazında tipolojik karşılaştırma yapılmıştır.

Tipolojik karşılaştırma sonuçları, yapıdan elde edilen verilerle birlikte değerlendirilerek yapının özgün durumuna ilişkin bir restitüsyon önerisi getirilmiştir.

6.1. Tipolojik karşılaştırma

Kevencioğlu Köşkü, yapıldığı dönem ve konumu itibarıyla yapılan karşılaştırmada, Prens Adaları ve İstanbul ilinin sayfiye mekanları olarak gelişmiş olan kıyı semtlerinde yer alan bazı yapılarla benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte Adalar ilçesi, şehir merkezine mesafesinin de etkisiyle, farklı mimari özellikler içeren yapı ve bezeme öğelerinin değişik biçimlerde kullanılması açısından daha bağımsız örnekler içermektedir. Bu nedenle karşılaştırma yapmak üzere seçilen örnekler çalışma konusu olarak seçilen köşkle karşılaştırılan örnekler plan tipolojisi, cephe düzeni, mekan elemanlarının düzeni, yapı elemanları ile bezeme özellikleri açısından bazı benzerlikler göstermektedir.

Yapı plan tipi açısından, Türk şehirlerinde en çok karşılaşılan ev tiplerinden biri olan iç sofalı, veya karnı-yarık, yani iki taraflı ev tipinde inşa edilmiştir (Eldem,1954:91). İç sofalı plan tipleri 18. yy.dan itibaren belirginleşmiş, ancak 19. yy.da yaygınlaşmıştır. Bu değişimin bir sebebinin nüfus artışı olduğunu söylemek mümkündür. Kentlerin kalabalıklaşması ile daha içe dönük, korunaklı ve az yer kaplayan planlamalar tercih edilmiştir (Günay,1999:62).

Köşkün planlarında ıslak hacimlerin konumuna yönelik restitüsyon önerisi geliştirebilmek için literatürde yer alan iç sofalı plan tipindeki yapılar değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda tespit edilen örneklerden bir tanesi Burgaz Adası Lombardo Yalısı'dır. (Şekil C.152) Yalı'nın planında merdivenler sofanın kısa kenarlarından birine bitişik konumlanmış, bir yanında hol ve tuvalet, diğer yanında kiler niteliğinde küçük bir oda bulunmaktadır. 19. yüzyıla tarihlenen Kandilli, Kont Ostrogog Yalısı (Şekil C.153) (Eldem,1954:107), Kandilli Karmanizade Murat Evi (Şekil C.155), Beşiktaş'ta konut (Eldem,1954:125) örneklerinde de, kent içinde farklı konumda olmalarına rağmen plan özellikleri ve ıslak hacimlerin planda konumlanışlarında benzerlikler görülmüştür.(Şekil C.154).

Cephe özellikleri açısından, Adalar'da yer alan pek çok yapı gibi birden fazla üslubun etkilerini taşıyan yapı, cephe düzeni ve oranları ile neo-klasik, bezemeleri ile art-nouveau öğeler barındırmaktadır. Klasik üsluplarda korkuluklar balkonlarda oyma süslü ahşaptan, teras ve bahçelerde dövmeler, bükme demirdendir (Tuğlacı,1989:33). Art-Nouveau üslubun ahşap uygulamalarında standart pencereler yan yana eklenerek genişler, üstleri küçük karelere bölünerek renkli camlarla süslenir (Günay,1999:44) Bu uygulama adalarda pek çok yapının pencerelerinde görülebilir ancak giriş mekanının vurgulanması açısından kullanıldığı yapı sayısı diğerlerine kıyasla azdır. Burgazada, Dimitrakopulo (II) Köşkü'nün giriş kapısı ve üstündeki kare pencereler de, tez konusu olan yapıdaki kullanım ile benzerlik göstermektedir (Şekil C.156). Pencerelere ilişkin başka bir konu da kepenklerdir. Burgazada, Mehmed Nazif Bey Köşkü'nün (Şekil C.157) ahşap kepenk sisteminin tez konusu olan yapı ile aynı oran ve bölümlerle yapıldığı anlaşılmıştır (Şekil C.158). Ayrıca bu köşkün çatı saçağının altında yer alan ahşap geometrik bezeme, Kevencioğlu Köşkü'nün çatı saçağında yer alan ve yapının rölöve çalışmaları sırasında kısmen tespit edilebilen bezeme ile benzerlik taşımaktadır (Şekil C.159).

Adalarda yer alan yapıların çoğunda yer alan balkon korkulukları ahşap oymalıdır. Süslemede tercih edilen çeşitlilik ve korkuluklara uygulanmasının kolaylığı, bu konuda tipolojik analiz yapılmasını zorlaştıran bir etkidir. Benzer bir durum çatı ve saçak altlarında kullanılan furuşlar için de geçerlidir. Burgazada, ahşap konut örneğinde balkon korkulukları, tez konusu yapıda yer alan balkon korkuluklarının

geometrisi ile benzerlik gösterir (Şekil C.160). Büyükkada, ahşap konut örneğinde yer alan balkon çıkmaları ve çatı saçağını desteklemek üzere değişik tiplerde ahşap furuş kullanılmıştır. Bu furuşların geometrisi, yatay ve düşey kollardaki iç içe geçmiş dairesel formda süslemeler tez konusu olan yapıdaki kullanım gibi olmakla beraber çeşitlilik burada da göze çarpmaktadır (Şekil C.161).

Tez konusu yapıda iç ve dış kapılar ile balkon kapıları ve kepenklerine yönelik bir araştırma yapılması gerekmiş, restitüsyon önerisi için tespit edilen örneklerden yararlanılmıştır. Büyükkada'da yer alan örneklerden ikiz köşkün ana giriş kapısı Kevencioğlu Köşkü'nün birinci katında yer alan ve giriş sahanlığından sofaya açılan kapı ile aynı özellikleri taşımaktadır. Bu kapı tez çalışmasının başlamasından önce fotoğrafla tarafımdan belgelenmiş olup, çalışma başladığı sırada yapıda yer alan diğer bir çok eleman gibi yok olmuştur (Şekil C.162). Kapıdan geriye kalan tek öge olan demir şebeke bahçenin bir kenarına atılmıştır (Şekil C.163). Büyükkada'da yer alan köşkün giriş kapısının üstünde yer alan üç bölmeli, camlı sabit kanat da tez konusu yapıda yaygın olarak kullanılmıştır (Şekil C.164).

Özellikle iç mekandaki elemanların restitüsyonu için oldukça veri içeren bir yapı da Büyükkada, Çankaya Caddesi No:98'de yer ahşap köşktür. Bu yapıda yer alan tamamlayıcı öğelerin (kapılar, pencereler, korkuluklar vs..) büyük bir kısmı tez konusu olan yapıdakilere benzemekte olup, aynı kalfa tarafından yapılmış olma ihtimalini dahi düşündürmektedir. Diğer yapılarda da karşılaşılan giriş kapısı örneklerinden, bu kapı tipinin 19. yüzyıl sonu-20. yüzyıl başına tarihlenen ahşap konutlarda yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir (Şekil C.165). Pencere oranları, kasa ve kanat detayları ile ahşap kepenklerin biçimlenişi de aynı şekilde tez konusu yapıdakiler ile benzerlik göstermektedir. Cephede pencere üzerinde yer alan, takit olarak dizi halinde yerleştirilmiş ahşap geometrik modüllerden oluşan bezeme bandı, furuşlarla desteklenmiş olan saçak ile çatı saçağını destekleyen furuşlar da iki yapının aynı tarihlerde yapılmış olabileceğine işaret eder (Şekil C.166). İç mekanlarda yer alan kapıların kasa detaylarının Kevencioğlu Köşkü'nde K12 olarak sınıflandırılan kapının kasa detayı ile aynı olduğu görülmektedir (Şekil C.167). Ayrıca bu yapıda üst katta yer alan balkona açılan kapının (Şekil C.161), tez çalışması öncesinde mevcut olan ve üçüncü katın kuzeyinde yer alan balkona açılan kapı ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır (Şekil C.168).

6.2. Yapısal veriler

6.2.1. Plan ve iç mekanlar

Rölöve çalışması sırasında, yapının kuzey ve doğu cephelerinden girildiği anlaşılan bodrum kata, çöp yığınları ile dolu olması sebebiyle girilememiştir. Ancak 6 Ekim

2003'te Burgaz Adası'nda çıkan yangın sırasında yapının yanması sonucu zemin kat ile bodrum katı ayıran döşemede kısmen çökme oluşmuş, bodrum kattaki çöpler de yok olmuştur. Bu durum bodrum katın rölöve kapsamına alınmasını sağlamış ve restitüsyona yönelik bazı veriler ortaya çıkmıştır. B02 mekanının güney duvarında, Z04 (mutfak) mekanına ulaşan bir merdiven kolu tespit edilmiştir (Şekil C186). Zemin kata yönelik özgün kullanım önerisi bu doğrultuda geliştirilmiştir.

Tez konusu olan köşkte mülkiyet değişikliği ve bunun sonucunda ahşap üst katların birden fazla kullanıcıya kiraya verilmek üzere bölümlere ayrılmış olması, yapının plan organizasyonunda ve mekanların algılanmasında önemli değişikliklere sebep olmuştur.

Orta sofalı plan tipinde inşa edilmiş olan yapının birinci ve ikinci katlarındaki sofa mekanları (101, 201) ahşap bölme duvarlar ile bölünmüştür. Böylece geleneksel plan şemasında ortada yer alan sofa, iki tarafında odalar ve hizmet mekanları (merdiven, wc) tanımına uyumsuz hale gelmiştir. Ek duvarlar sofanın duvar ve tavanlarına bitişik olarak yapıldığından, özellikle 101 mekanının tavan-duvar birleşiminde yer alan profilli ahşap silme üzerinde ve tavan göbeğinde yer alan kalem işi bezeme motiflerinin bölünmesine ve kısmen görülememesine sebep olmaktadır (Şekil D11, D12). Yapının terk edilmesi ile başlayan bozulma sürecinde bu ahşap bölmenin elemanları da kısmen yok olmakla beraber, tavan kotunda yer alan camlı kısım yangına kadar varlığını sürdürmüştür (Şekil D7A).

Ek olarak yapılan ahşap duvarın getirdiği kullanım farklılığı, sofalardan odalara geçiş amacıyla duvarlarda yeni kapılar açılmasına sebep olmuştur. K10 tipindeki bu kapılar yapının odalarının kapı boşluğu oranları ve kasa tipolojisi ile tamamen farklıdır (Şekil D7A).

Birinci kattan yapının güneyinde yer alan bahçe terasına açılan kapının önünde, bahçe kotuna ulaşmak için yapılmış olan 4 basamaklı ve şap kaplı merdivenin de kullanıma bağlı olarak eklendiği düşünülmektedir. Bu merdivenler zemin kattan birinci kata çıkan ahşap merdiven kolunun birinci katta yer alan en üst basamağının üzerine binmektedir. Bütün yapı elemanları ve birbirleri ile ilişkileri göz önüne alındığında, merdivenlerin bu şekilde düzensiz olarak bir araya gelmeleri yapının özgün tasarımı açısından mümkün görülmemektedir. Ayrıca güney duvarında yer alan ve bahçeye açılan kapının üst kasası merdiven kolunun çıkış hattına uygun şekilde yapılmıştır (Şekil D3). Bu da kapı tipolojisinin dışında bir örnektir.

Köşkün bugünkü sahibi Enver Uzunoğlu ile yapılan görüşmede, birinci ve ikinci katlarda yer alan mutfak mekanları (104, 204) ve tuvaletler (105, 205), üçüncü katta yer alan mutfak ve tuvalet (302, 303) mekanlarının yapıya 1973 yılında eklendiği belirtilmiştir. Ancak o tarihte yapının güney batı köşesinde yer alan tuvalet ve mutfak

mekanlarının varlığı bilinmektedir. Köşkün 1980 yılında çekilmiş olan fotoğraflarında batıda yer alan çatı kanadının güney bölümünde bir su deposu olduğu görülmektedir. Bu depo ve 107, 108, 207, 208 mekanları ile bağlantılı olan su borularının konumu ve dolaşımı, su deposunun şehir şebekesinin devreye girmesinden sonra eklendiğini göstermektedir (Şekil C171, C172). Mutfak ile tuvaleti birbirinden ayıran duvarda meydana gelen sıva dökülmeleri bağdadi strüktürü ortaya çıkarmış ve burada kullanılan çitelerin yapının diğer duvarlarından daha farklı olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum arada yer alan duvarın farklı bir dönemde yapılmış olma ihtimalini düşündürse de, plan bazında yapılan tipolojik karşılaştırmada ıslak hacimlerin biçimlenişi bu bölümün özgün olabileceğine işaret eder.

104 ve 204 mekanlarında, güney duvarı ve bu duvardaki pencereler dikkate alındığında bu mekanlarda yer alan mutfak tezgahlarının sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Fonksiyon değişikliği sonucu yapılan bu ek, yapının güney cephesinde pencerelere de yansımakta olup, pencere boşlukları daraltılmıştır. Ayrıca ıslak hacim olarak tanımlanan mutfak mekanlarının döşeme kaplamasının ahşap olması da bu mekanların özgün yapıda oda olarak kullanıldığı izlenimini güçlendirmektedir. Bu durumda yapının ana mutfak mekanının zemin katta yer alan mutfak mekanı olduğu, üst katlarda ise böyle bir kullanım olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Giriş kapısının kanatları ile üçüncü kat K17 kapısı, Ekim 2001 tarihinde tarafımdan fotoğraflanmıştır (Şekil C162, C169). Çalışmanın başlamasına kadar geçen sürede kapı kanatları yok olmuştur. Ancak 1982 yılında yapılmış olan rölöve çizimleri (Şekil C173, C174) ve tipolojik analiz sonucunda kapıların biçimleri konusunda fikir edinmek mümkün olmuştur (Şekil C.166-C.167). Yok olmuş kasa ve kanatlar pencere tipolojisine uygun olarak tamamlanmış, cephede yer alan kepenk izleri ve kasa biçimlenişleri göz önünde bulundurularak kepenk çizilmiştir (Şekil D27, D28).

Üçüncü katın güney tarafında merdiven boşluğuna bakan bölümde yer alan ahşap korkulukların merdiven kollarında devam ettiği düşünülmektedir. İstanbul III. nolu K.T.V.K.K’ da yer alan 1982 tarihinde çekilmiş olan fotoğraflarda görülen ahşap korkuluk elemanları da bu düşünceyi doğrular niteliktedir (Şekil C.175)

6.2.2. Cephe özellikleri

Kuzey cephesinde yer alan ve yapının ana giriş merdivenlerinin birinci kata ulaştığı giriş mekanını tanımlayan bölümde pencereler olduğu anlaşılmaktadır (Şekil C176). Betonarme parapet ile üst kotta yer alan kare bölmeli pencere arasında üç modülden oluşan pencerelerin her birinde üstte sabit altta ise hareketli kanatlar yer almaktadır

(Şekil C178). Pencerelerin doğu ve batısında bulunan ahşap dikmeler ile birinci kattan itibaren ahşap karkas olarak inşa edilmiş olan duvarlar göz önünde bulundurulduğunda betonarme olan parapetlerin de 18 cm kalınlığında ahşap karkas duvar sistemi ile yapılarak ahşap cephe kaplaması ile kaplandığına karar verilmiştir (Şekil D26).

Ahşap karkas olan üst yapıda yer alan P6, P7 ve P8 tipi pencerelerde kepenk izi mevcuttur. Ayrıca ikinci ve üçüncü katlarda yer alan balkonlara açılan kapıların dış taraflarında da kepenk izlerine rastlanmıştır, K8 ve K14 kapılarında yer alan sabit kanatlar tespit edilerek yok olmuş olan hareketli kanatlar tamamlanmıştır.

Üçüncü katın kuzeyinde yer alan balkonun saçağı 1982 ve 1990 yıllarında çekilmiş olan fotoğraflarda görülmektedir (Şekil C177, C.181). Aynı fotoğraflarda balkonun ön tarafında, zeminden çatıyı destekleyen kirişe kadar devam ettiği görülen camlı kapının yapıya 1973 yılında yapılan müdahale sırasında eklendiği belirtilmiştir.

Balkon korkulukları büyük oranda yok olmuştur. Kısmen varlığını sürdüren korkuluk elemanları tespit edilerek ve 1982 yılında yapılan tespitler incelenerek korkuluklar tamamlanmıştır (Şekil C179).

6.3. Restitüsyon Önerisi

Dönem araştırması, tipolojik karşılaştırma, önceki tarihlerde yapılan fotoğraf ve çizim tespitleri ile yapıdan elde edile veriler doğrultusunda Kevencioğlu Köşkü'ne dair bir restitüsyon önerisi geliştirilmiştir.

Zemin kata yönelik değerlendirme sonucunda iki farklı kullanım dönemi olduğuna karar verilmiştir. İlk yapım sırasında, Z08 ve Z09 mekanları arasındaki duvarın günümüzdeki konumundan daha kuzeyde, yapının batıya doğru çıkma yaptığı duvar doğrultusunda inşa edildiği düşünülmüştür (Şekil D22A). Bu sonuç, strüktürel açıdan sürekli duvarların konumu ve plan kompozisyonuna göre ortaya çıkmıştır. Z09 mekanının zemin kaplamasındaki süreklilik, bu mekandaki kaplamanın da değiştirilmiş olduğuna işaret etmektedir. Bu sebeple Z09 mekanının döşemesi, yapıda yaygın olarak kullanılmış, sofa mekanlarının zeminindeki desen ile bezeli olan karo mozaiklerle kaplanmıştır (Şekil D19A). Z02 (sofa) mekanının batı duvarında, doğu duvarındaki K4 kapısına simetrik olarak yerleştirilen bir kapı olduğu ve buradan hol ile tuvalet mekanlarına girildiği anlaşılmaktadır. Merdivenlere yakın olan K5 kapısının ise buradaki banyoya açılmıştır (Şekil D26B). Z07 ve Z04 mekanlarında açılan P2 pencerelerinin, konum ve oranları itibarıyla havalandırma amacıyla sonradan açıldığı anlaşılmış, birinci kullanım önerisinde bu pencereler kaldırılmıştır.

Bodrum kat ve zemin kata yönelik ikinci kullanım döneminin, yapının ilk yapımına yakın bir tarihte yapılan değişikliklerle başladığı düşünülmektedir (Şekil D21, D22). Z09 mekanının güney duvarının yeri değiştirilerek Z06, Z07 ve Z08 mekanlarının günümüzdeki konumlarına getirildiği anlaşılmaktadır. Z07 mekanının batı duvarındaki P4 penceresinin de bu mekanı havalandırmak amacıyla açıldığı düşünülmektedir. Ayrıca B02 mekanından Z04 mutfak mekanına ulaşımı sağlayan merdiven kolunun malzemesi ve konumu, bu bağlantının ikinci kullanım döneminde açıldığına işaret etmektedir. Daha sonra kullanılmayan merdivenler kapatılmıştır (Şekil D2).

Geleneksel anonim mimari örneklerinde çok kullanılmış olan, orta sofalı ve karnı yarık plan tipinde inşa edilmiş olan yapının ahşap üst katlarında, sofalarda yer alan ahşap bölmeler kaldırılarak sofanın özgün fonksiyonu ortaya çıkartılmıştır (Şekil D23). Ahşap bölmelerin eklenmesi ile getirilen fonksiyon farklılığı sonucunda yapıya eklenen kapılar kaldırılmıştır (Şekil D25A). Birinci katta sofanın güneyinden bahçeye açılan kapı, başka örneği bulunmadığı ve kapı boşluğu tipolojisi ile farklılık gösterdiği için, sonradan eklendiği düşünülerek kaldırılmıştır (Şekil D28A).

105 ve 205 (wc) mekanları kaldırılmış, 104 (mutfak) mekanının ise oda olarak kullanıldığına karar verilmiştir (Şekil D25B, D26B). Katlarda ıslak hacimlerin dağılımı, plan bazında yapılan tipolojik karşılaştırma sonucunda önerilmiştir. İncelenen örneklerde merdivene yakın planlanmış, iki küçük mekandan birisi hol ve tuvalet, diğeri de kiler olarak kurgulanmıştır. Bunun sonucunda, yapının güney-batı köşesinde konumlanmış olan ıslak hacimlerden birisi tuvalet, diğeri ise kiler olmalıdır (Şekil D23). Üçüncü katta yer alan ıslak hacimler kaldırıldığında, bu katta galeri niteliğinde bir giriş mekanı ile bir odanın yer aldığı anlaşılmaktadır (Şekil D24).

Tipolojik değerlendirme için seçilen yapılarda yer alan, Kevencioğlu Köşkü'ndeki kullanım ile benzerlik gösteren yapılar incelenerek, yapının hasarlı ya da yok olmuş elemanları tamamlanmıştır (Şekil D25, D26). Bu bütünleme kararlarında yapıdan elde edilen veriler de değerlendirilmiş, furuş, kepenk, saçak altı bezemeleri (Şekil D29, D30), pencereler ile kapıların bir bölümünün özgün yapıdaki durumuna ulaşılmıştır (Şekil D27, D28).

İç mekanlarda yer alan tamamlayıcı elemanların bir kısmı (kapı, pencere, korkuluk vs..) önceki tarihlerde çekilmiş olan fotoğraflar yardımıyla tamamlanmıştır. Ayrıca yapıyı 1980-1990 tarihleri arasında yazlık olarak kullanmış olan, Halit Refiğ'in arşivinde yer alan fotoğraflar da yapının kaybolan elemanlarının tamamlanmasında referans olmuştur. İkinci kat sofa mekanından kuzeyde yer alan balkona açılan K8

kapısının kanadı, balkon korkulukları, yapının dış cephe rengi, ve balkonda yer alan pencerelerin kepenkleri bunlardan bir kısmıdır (Şekil C.180, C181, C182, C183).

Mekanların tamamen ya da kısmen yok olan ahşap döşemeleri için yapıdaki verilere göre döşeme önerisi getirilmiştir. Ayrıca içerde yer alan merdivenlerin korkuluklarını, K.T.V.K.K arşivinde yer alan belgeler ve yapıda tespit edilen korkuluk örneği kullanılarak tamamlamak mümkün olmuştur.

Birinci katın kuzeyinde yer alan giriş mekanını çevreleyen pencereler K.T.V.K.K' dan alınan fotoğraflar yardımı ile tamamlanmış, bu bölümün üstündeki saçağı taşıyan furuşların özgün olduğu da gerek arşiv fotolarından gerek incelenen diğer örneklerden anlaşılmıştır (Şekil C184). Yapının cephesinde varlığını sürdüren kepenklerin detayları kullanılarak belirlenen modüller pencere boşluklarına göre ve tipolojik analiz sırasında incelenen örneklerle göre düzenlenmiştir (Şekil D27A) .

Güney cephesinde yer alan P8 pencereleri özgün pencere tipolojisine uygun olarak önerilmiştir. Mutfak mekanı içerisine sonradan yapıldığı düşünülen tuvalet (105, 205) mekanlarının kaldırılması önerildiğinden bu mekanların pencerelerinin de kapatılarak ahşap duvar örgüsü ve kaplamanın bu kısımda da devam etmesi önerilmiştir (Şekil D28A).

Üçüncü katta yer alan balkonun kuzeyindeki camlı bölümün özgün olmadığı bilinmektedir. Günümüzde sadece kasası mevcut olan bu kısmın kaldırılması önerilmiştir. Ayrıca bu balkonun yarı açık bir mekan olarak tasarlandığı düşünüldük, doğu ve batı duvarları kaldırılmış ve balkon korkulukları tamamlanmıştır (Şekil D27, D28B).

Yapının konumlandığı parselde yer alan, bahçenin güney duvarına bitişik olan müstemilatın sonradan yapıldığı, tapu sicil dosyasındaki belgelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca Gönüllü Caddesi'nden girişte yer alan merdivenlerin kotunun değiştirilmiş olduğu, merdivenin bitişik olarak konumlandığı duvarlardaki izlerden anlaşılmaktadır. Merdivenin kollara ayrıldığı sahanlıkta yer alan mermer çeşme aynasının üzerinde, sıvaya 1955 tarihi kazınmıştır. Burgaz Adası'nda yapılan alt yapı düzenleme çalışmaları sırasında, değişen yol kotu sebebiyle böyle bir değişiklik yapıldığı tahmin edilmektedir. Yapının parsel içerisindeki konumu ile ilgili restitüsyonu bu bilgiler doğrultusunda önerilmiştir (Şekil D20).

7. RESTORASYON

Tez konusu olan yapının Burgaz Adası'nda meydana gelen yangın sırasında, talihsiz bir şekilde büyük oranda yanması, mevcut yapıyı aynen koruyarak sağlamlaştırmaya yönelik geliştirilen restorasyon önerisinin, yeniden yapım kapsamında değerlendirilmesine neden olmuştur. Dolayısıyla, restorasyon önerisinde yapının varlığını sürdüren bölümlerine onarıma yönelik müdahaleler yapılması, yok olan kısımların ise özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak ayağa kaldırılması öngörülmüştür. Yeniden yapım sonrası yapının sürekli bakımının sağlanması hedeflenerek, yapının kullanımına yönelik bir işlev önerisi getirilmiştir.

7.1. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler

Kevencioğlu Köşkü, yazlık kullanım amaçlı yaptırılmış bir konut olarak 100 yıldır Burgaz Adası'nın özgün yerleşim dokusunda ve silüetinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle yangından sonra silüette oluşan boşluğu özgün görünümü ile tamamlamak ve halen yazlık olarak kullanılan Ada'da, bir yapıyı daha özgün fonksiyonu ile yaşatmak gerektiği düşünülmüştür. Yapının mülkiyet durumu ve halen yeni sahibini bekliyor olması sebebiyle yapı sahibinin kullanıma yönelik beklentileri belirsizdir. Bununla birlikte, gerekli konfor koşulları sağlandığı takdirde keyifle yaşanacak bir yapı olduğu bilinciyle yapıyı yeniden kazandırmak hedeflenmiştir.

Burgaz Adası'nda mevsimlik konutlar dışında konaklamaya amacıyla düzenlenmiş olan sadece iki adet yapı bulunmaktadır. Bunlardan çarşı merkezine daha yakın olan yapı yakın bir tarihte inşa edilmiştir. Diğeri ise Gönüllü Caddesi'nde yer alan ve halen Öğretmen Evi olarak kullanılan restore edilmiş bir tarihi yapıdır. Ancak bu yapı betonarme karkas olarak yeniden inşa edilmiş olup iç mekanları özgün yapıyı hiçbir şekilde yansıtmamaktadır. Ancak Ada'daki geçici konaklama ihtiyacını karşılamak için daha fazla tesise ihtiyaç vardır. Tez konusu olan köşkün mekanlarının özellikleri ile sayısı göz önüne alındığında bu yapının günümüz kullanıcı profili için konut olarak büyük olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama dört kişiden oluşan bir çekirdek ailenin, yaz aylarında konukları ile birlikte dahi yapıyı tamamen kullanması mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple Köşk'ün konaklama amacıyla yeniden düzenlenmesi ve böylece çok sayıda insana burada yaşama imkanı

verilmesi, yapının toplum gözünde hak ettiği değeri yeniden kazanması için en uygun çözüm olarak düşünülmüştür.

Restorasyon önerisinde, yapının özgün plan şeması aynen korunarak, sonradan yapıldığı anlaşılan niteliksiz ekler olmadan yapının ayağa kaldırılması öngörülmüştür. Bununla birlikte, günümüz konfor koşullarını karşılamak üzere gerekli donatıların getirilmesi planlanmıştır. Yapıya verilen fonksiyon doğrultusunda bodrum kat ve zemin kat servis mekanlarına, birinci, ikinci ve üçüncü katlar ise konaklama mekanlarına ayrılmıştır.

Bodrum katta B01 mekanı genel depo, B02 mekanı ise bahçede kullanılması öngörülen mobilyalar için depo olarak önerilmiştir (Şekil D34). Z02 mekanı oturma salonu olarak düzenlenmiştir. Zemin katta yer alan mutfak (Z04) mekanının, tezgahı yeniden düzenlenerek ve dolaplar eklenerek, kahvaltı mutfağı olarak işlevini sürdürmesine karar verilmiştir (Şekil D34B, D37B). Z09 mekanı yemek salonu, Z03 mekanı ise yönetim odası olarak düzenlenmiş, ıslak hacimler restitüsyon doğrultusunda planlanmıştır. Özgün kullanımı banyo olduğu düşünülen Z06 mekanı bir hol ve iki tuvalet olarak planlanmıştır. Sofanın batı yönünde ortada yer alan mekana ise çamaşırhane olarak işlev verilmiştir. Bunu sağlamak için ve üst katlardan gelen yüklerin karşılanması açısından, Z09 mekanının güney duvarının, restitüsyona yönelik birinci kullanım önerisine göre konumlanması uygun görülmüştür (Şekil D22A, D34).

Birinci katta, giriş mekanına danışma, 101 (sofa) mekanına oturma donatıları konularak bu bölüm ortak kullanıma açılmıştır (Şekil D35A). Bu katta geriye kalan beş odanın (102, 103, 104, 109, 110) konaklama amacıyla kullanılması uygun görülmektedir. Ayrıca 102 ve 103 odalarının arasında bulunan kapı, talep olduğu ve birlikte kalacak kullanıcı sayısı arttığı takdirde bu mekanların birlikte kullanılması esnekliğini de kazandırmaktadır. Bu kullanım ile 102 ve 110 mekanlarının büyüklükleri göz önünde bulundurularak, bu mekanlara optimum konfor ve fonksiyonellik koşullarını sağlamak üzere ıslak hacim eklenmiştir (Şekil D35A, D37B). Diğer odalar için 107 ve 108 mekanlarında düzenlenen ıslak hacimlerin ortak kullanıma açılmasına karar verilmiş, bu doğrultuda her iki mekan da banyo ve tuvalet ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiştir (Şekil D38).

İkinci katta, sofa (201) ortak kullanım alanı olarak bırakılmış, 102, 203, 204, 209 ve 210 oda mekanlarının konaklamaya ayrılmasına, ıslak hacimlerin ise birinci katta önerildiği gibi kullanılmasına karar verilmiştir (Şekil D35B). Üçüncü katın giriş holünden çatıya da ulaşılması sebebiyle burada sirkülasyonu engellemeyecek şekilde oturmaya ayrılmış, 304 oda mekanı da oturma odası olarak düzenlenmiştir (Şekil D36, D37A).

Yapının doğusunda yer alan ve güney bahçe terasına çıkan merdivenlerin alt kotunda bulunan kagir yapının özgün kullanımda da, yapıya sıcak su temin eden bir teknik hizmet mekanı olduğu düşünülerek bu mekana benzer bir işlev getirilmiştir (Şekil C187, C188) (Şekil D33). Ada'da yapılara su temini için yapılan sarnıçların halen su depolamak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Bu yapının sarnıçların alt kotunda olması, verimli bir su akışını sağlamak üzere bir hidrofor ve su ısıtma sisteminin buraya kurulması durumunda kullanım kolaylığı sağlayacaktır. Yapıya önerilen ısıtma sisteminin merkezinin de burada olması önerilmiştir. Güney bahçe terasında, yapıya yakın konumda bulunan diğer müştemilat yapısının daha küçük yapılmasına, yardımcı bir mekan olarak işlev verilmesine karar verilmiştir.

7.2. Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler ve Rekonstrüksiyon

Çalışma süresince oldukça hasarlı durumda olan yapı için onarıma yönelik müdahaleler hedeflenirken, yangında kagir olan zemin kat dışında yapının tamamının yok olması sebebiyle, Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 tarih, 660 sayılı ilke kararında koşulları tanımlanan “yeniden yapma (rekonstrüksiyon)” kapsamında rekonstrüksiyon önerisi getirilmiştir.

Yapının çok yakın bir tarihte yok olmasından önce kapsamlı bir çalışma ile belgelenmiş olması, çok sayıda korunması gerekli taşınmaz kültür varlığında, belge eksikliği sonucu özgün yapıyı gerektiği gibi yansıtmayan yeniden yapımlara gidilmesi gibi bir yanılgıyı ortadan kaldırmaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen ayrıntılı verilerin değerlendirilmesiyle, yapıda kullanılacak müdahale yöntemlerini belirleyen bir restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Yapının kagir olan ve halen varlığını sürdüren bodrum ve zemin katlarının onarılması ve güçlendirilmesine, tümüyle ahşap sistemle inşa edilen ve yangında yok olan üst katların ise yeniden yapılmasına yönelik bazı müdahaleler önerilmiştir. Bu müdahaleler temizleme, sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme ve yeniden yapma başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Temizleme: Bodrum katta yer alan mekanların duvarlarında meydana gelen yosunlanma, zemin kat duvar ve cephelerinde meydana gelen tuzlanmanın giderilmesi için yüzeylere uygun bir kimyasal karışım uygulanacaktır.

Ön (kuzey) terasta ve merdivenlerde yer alan korkuluklar ile döşemeyi oluşturan volta putrellerinden korozyona uğramış olanlara yönelik bir inceleme yapılarak, kullanılabilecek durumda olanlar pas sökücü ile temizlendikten sonra üzerlerine koruyucu sürülecektir.

Sağlamlaştırma: Yangından sonra zemin katın duvarlarında is ve renk değişimi gözlenmiştir. Yüksek ısıya ve sonrasında yoğun olarak suya maruz kalan bu duvarların sıvalarının sökülerek tuğla ve harçların incelenmesi gerekmektedir (Şekil C149, C150). Harçların bağlayıcılık, tuğlaların ise taşıyıcılık özelliğini kısmen yitirdiği gözlenen bölgeler tespit edilerek sağlamlaştırılacaktır.

Bütünleme: Z03 mekanı ile B02 mekanı arasında yer alan volta döşemenin önemli bir kısmı yangın sonrasında çökmüştür (Şekil C185). Burada kullanılan putrel ve tuğlalardan dökülmüş olanlar incelenerek kullanılabilecek durumda olanlar yeni döşeme stüktürüne dahil edilecek, geri kalan kısımda ise özgün malzemeye aynı nitelikte yeni yapılan tuğla ve putreller kullanılarak döşeme tamamlanacaktır.

Zemin katın kasa-duvar birleşimlerinin uzun süredir açıkta olması sebebiyle buradaki tuğlalarda meydana gelen hasar ve kayıplar tespit edilecek, eksik olan tuğlalar değiştirilerek kapı boşlukları özgün oranlarına getirilecektir.

Yenileme: Yapının kagir bölümünde kullanılan malzemelerin analizi sonucunda, kullanılmayacak durumda olanlar aslına uygun olarak imal edilen malzemelerle değiştirilecektir. Ayrıca dış etkilere maruz kalan ve yangın sırasında bozulmaya uğrayan tüm iç ve dış sıvalar yenilenecektir. Merdivenlerin, kırılan ve kopan mermer basamak kaplamaları yenilenecektir (Şekil C148). Z04 mutfak mekanı ile B02 mekanını bağlayan merdivenler açığa çıkarılarak, mutfağın döşeme kaplaması yenilenecektir. Karo mozaik kaplamanın kırılan, çöken ve yok olan kısımları özgün motifinde yapılan yeni kaplama ile değiştirilecektir.

Zemin kat ile birinci kat arasında yer alan döşemenin üzerindeki molozlar kaldırılarak döşemelerin sağlamlığı test edilecek (Şekil C151), gerekli görülen kısımlarda döşeme sistemi elemanları yenilenecektir.

Yeniden Yapma: Bu bölümün ahşap yapı elemanlarının hepsi rölövede belirtilen detaylar doğrultusunda yeniden yapılacaktır. Bodrum kata giriş kapıları ile pencerelerde bulunan şebekelerin de yeniden yapılarak bu kısmın onarımının tamamlanacaktır.

Yok olan ahşap kısmın rekonstrüksiyonu için bütün yapı elemanları, rölövede tespit edilen özgün detaylar esas alınarak yeniden yapılacaktır (Şekil D43, D44). Taşıyıcı sistemin sağlamlığı ve sürekliliği düşünülerek, sistemi oluşturan dikme, kiriş, payanda, kuşaklama elemanları ve bunların birleşim noktalarındaki mevcut detaylar gözden geçirilecek gerekli görülürse detayları iyileştirmeye yönelik önlemler alınacaktır.

Ahşap taşıyıcı sistemin uzun ömürlü olması amacıyla, yeniden yapımda kullanılan tüm ahşap elemanlarda çürümeye, mantar ve böceklenmeye karşı ön koruma önlemi

alınması gerekmektedir. Bu sebeple elemanların, boyutlarını koruyan, ahşabın çalışmasını azaltan, metal bağlantı elemanları üzerinde korozyona neden olmayacak nitelikte, organik solvent bazlı bir malzeme ile emprenye edilerek kullanılmasına karar verilmiştir.

Bağdadi çıtalarının ve ahşap kaplamaların taşıyıcı sisteme tespit edilmesi için paslanmaz çiviler kullanılarak, korozyona bağlı olabilecek hasarlar önlenecektir. Dış cephede su geçirimsiz ve ahşabın nefes almasını sağlayacak nitelikte boya kullanılacaktır. Ahşap merdiven, kapı, pencere, kepenk (Şekil D39, D40), döşeme, tavan kaplamaları ile birinci katın tavanlarında yer alan bezemeler, rölöve ve restitüsyon projelerine uygun olarak yeniden yapılacaktır (Şekil D41, D42). Ayrıca iç mekanda kullanılan ahşap elemanlar ile tüm ahşap yüzeylerde yangın geciktirici cila kullanılarak ahşabın yanma potansiyeli azaltılacaktır. Böylece köşkün bir kez daha yangın sebebiyle yok olma tehlikesinin mümkün olduğu kadar azalması sağlanacaktır.

8. SONUÇ

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının, özellikle ahşap konutların, zaman içerisinde korumaya yönelik adımlar atılmadıkça, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya oldukları bir gerçektir. Bu bağlamda Marmara Takım Adaları'ndaki doku da, günümüz Türkiye'sinde pek çok kent merkezinde gerçekleşen sosyal ve kültürel dönüşüm sürecini yansıtmakta, koruma bilincinin yeteri kadar gelişmemesi ile yeni yapıların tarihi çevreye etkileri konularında olumsuz bir görüntü sergilemektedir.

Bu kendine özgü dokuda özellikle 1950 sonrasında başlayan apartmanlaşma, tarihi çevreyi ve burada yaşamayı tercih etmiş olan insanların beklentilerinin aksine bir görsel kirlilik yaratmaktadır. Buna rağmen Adalar'ın yüzyıllardır rağbet görmesine sebep olan konum, doğal çevre, iklim koşulları ve günümüzde korunmuş olan çevrenin de çekim gücüyle, özellikle İstanbul halkının burada vakit geçirme ve yaşama talebi sürmektedir. Bu talebi, özgün dokuyu bozmadan karşılayabilmek ve var olan kültürel mirasımızı yaşatmak için tek seçenek mevcut stoku koruyarak değerlendirmektir. Ayrıca tez konusu bu köşk, yapım tarihinden günümüze kadar geçirdiği değişimlerle, ülkemizdeki ahşap konut dokusunun yok olma süreci, sebepleri ve bu değerlere yönelik tehditler konusunda bir örnek oluşturmaktadır. Günümüzde pek çok insan, hangi sosyal statüye sahip olursa olsun, tarihi eser niteliğindeki yapıları değerlendirmek bir yana, görmezden gelerek, kar edilecek bir arsa veya gerektiği zaman satılacak bir gayrimenkul yatırımı olarak algılamaktadır. Bu kanıyı değiştirebilmek, ancak duyarlı kesimlerin ve tarihi doku konusunda uzmanlaşmış kişilerin ortak çalışmalarıyla olanaklı gözükmektedir.

Bugün sadece kagir zemin katı mevcut olan Kevencioğlu Köşkü'nün belgelenmesi bu tür bir duyarlılık ile başlamış, yapı ile ilgisi olan kişiler bilgi ve belgeleri ile çalışmaya destek olmuşlardır. Çalışma boyunca süren bu durum yapının doğru bir şekilde belgelenmesini, yok olmaya yüz tutmuş ve yok olan yapı elemanlarının özgün halinin tespitini olanaklı kılmıştır. Şanssız bir şekilde kaybedilen köşkün yeniden yapımı için rölöve ve restitüsyon projelerindeki özgün detaylar değerlendirilmiştir. Bütün bu değerlendirmeler sonucunda özgün yapı malzemeleri ve yapım teknikleri esas alınarak, yapının özgün plan şeması ve elemanlarıyla yeniden ayağa kaldırılması ve kullanılması için uygun çözümler aranmış, bu doğrultuda restorasyon önerisi getirilmiştir. Çalışmanın başında ayakta olan ve sonra

istenmeyen bir şekilde yok olan yapının yeniden inşa edilerek ayağa kaldırılması ve tekrar bulunduğu çevreye kazandırılması öngörülmüştür. Böylece ahşap yapım geleneğinin yaşatılması yolunda önemli bir adım daha atılmış olacaktır.

Yapılan çalışma ile Burgaz Adası'ndaki sivil mimarlık örneklerinden önemli bir tanesi, yok edilmeye çalışılsa da varlığını özgün öğeleriyle sürdürme şansına sahip olacaktır. Böylece önceki nesillerden devraldığımız kültürel mirasımızın bir değeri daha gelecek nesillere aktarılabilir.

KAYNAKLAR

- Adala, A.**, 1994, Cumhuriyet Döneminde İstanbul'un Yönetimi, İstanbul (8) 133-138.
- Akpınar, S.**, 1984, Adaların Tarihi ve Arkeolojisi, *Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri*, A.K.M. (çoğaltma), Burgazada Lioness Kulübü Derneği, İstanbul, 3 Mayıs 1984.
- Alus, S.M.**, 1995, İstanbul Kazan Ben Kepçe, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ambraseys, N.N., Finkel, C.F.**, 1995, The Seismicity of Turkey and Adjacent Areas, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Anonim**, 1956, "Burgazadası" maddesi, Türk Ansiklopedisi, c.8, s:426-428, Maarif Basımevi, Ankara.
- Anonim**, 1979, Bir Konak restorasyonu ve Konut İşleviyle Donatılması, Heybeliada, *Çevre Dergisi*, 3, Mayıs-Haziran, 31-33.
- Arseven, C.E.**, 1989, Eski İstanbul, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi Yayınları, İstanbul.
- Batur, A.**, 1984, "Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı", Tanzimattan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Ayrı basım, İstanbul.
- Batur, A.**, 1994, "Art Nouveau" maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, c.1, s:327-333.
- Barillari, D., Godoli, E.**, 1996, İstanbul 1900, Art-Nouveau Mimarisi ve İç Mekanları, Y.E.M. Yayınları, İstanbul.
- Belge, M.**, 1994, İstanbul Gezi Rehberi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 3. Basım, İstanbul.
- Can, C.**, 1994, İstanbul'da 19. Yüzyıl Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Cansever, T.**, 1984, Adalar'da Mimari Çevrenin Tarihi ve Geleceği, *Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri*, A.K.M. (çoğaltma), Burgazada Lioness Kulübü Derneği, İstanbul, 3 Mayıs 1984.
- Carbognano, C.,C.**, 1793, 18. Yüzyılın Sonunda İstanbul, Eren Yayıncılık, 1993, İstanbul.
- Cezar, M.**, 1971, Sanatta Batı'ya açılış ve Osman Hamdi, Türkiye İş Bankası A.Ş. Kültür Yayınları, İstanbul.
- Ciner, S.**, 1982, Son Osmanlı Dönemi İstanbul Ahşap Konutlarında Cephe Bezemeleri, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Çelik, Z.**, 1996, 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti-Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Deleon, J.**, 2000, 100 İstanbul, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Denel, S.**, 1982, Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim Nedenleri, *O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Aralıklı Yayınlar Dizisi*, Ankara.
- Eken, A.**, 1992, Kartpostallarda İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı, İstanbul.
- Eldem, S. H.**, 1955, Türk Evi Plan Tipleri, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Pulhan Matbaası, İstanbul.
- Eldem, S. H.**, 1987a. Türk Evi - Osmanlı Dönemi I, Türkiye Anıt, Çevre, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Güzel Sanatlar Matbaası.
- Eldem, S. H.**, 1987b. Türk Evi - Osmanlı Dönemi II, Türkiye Anıt, Çevre, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Güzel Sanatlar Matbaası.
- Erdenen, O.**, 1962, İstanbul Adaları, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul.
- Ertuğ, N.**, 2001, Osmanlı Döneminde Deniz Ulaşımı ve Kayıkçılar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gilles, P.**, 2000, İstanbul Boğazı, Eren Yayıncılık, İstanbul.

- Gülen, N.**, 1994, ‘‘Burgazadası’’ maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi,c.2, s:335-339.
- Gülen, N.**, 1985, Heybeliada, Tekin Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Günay, R.**, 1984, *Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri*, A.K.M. (çoğaltma), Burgazada Lioness Kulübü Derneği, İstanbul, 3 Mayıs 1984.
- Günay, R.**, 1999, Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri, YEM Yayınları, İstanbul.
- Karaca, Z.**, 1995, İstanbul’da Osmanlı Dönemi Rum Kiliseleri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Kıray, M.**, 1984, Göç ve Gecekondu Adalarda da Var, *Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri*, A.K.M. (çoğaltma), Burgazada Lioness Kulübü Derneği, İstanbul, 3 Mayıs 1984.
- Koçu, R.E.**, 1958, ‘‘Burgaz Adası’’ maddesi, İstanbul Ansiklopedisi,c.6, s:3137-3140.
- Kongar, E.**, 1984, Gecekondu ve Adalar Üzerine Bazı Düşünceler , *Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri*, A.K.M. (çoğaltma), Burgazada Lioness Kulübü Derneği, İstanbul, 3 Mayıs 1984.
- Kömürciyan, E.Ç.**, 1988, İstanbul Tarihi VII. Asırda İstanbul, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Kuban, D.**, 1996, İstanbul Bir Kent Tarihi-Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Mamboury, E.**, 1943, Les îles des Princes, Maarif Matbaası, İstanbul.
- Mamboury, E.**, 1951, İstanbul Touristique, Çituri Biraderler Basımevi, İstanbul.
- Melling, M.**, 1969, İstanbul’da ve Boğaziçi’nde Resimlerle Bir Gezinti, Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayi A.Ş., İstanbul.
- Milas, H.**, 2003, Geçmişten Bugüne Yunanlılar-Dil, Din ve Kimlikleri, İletişim Yayınları, İstanbul.

- Necib Bey**, 1924, Guide de Constantinople, Ahmet İhsan&Cie, İstanbul.
- Ousterhout, R., Akyürek, E.**, 2001, “Burgazada’daki Metamorphosis Kilisesi”, Yıldız Demiriz’e Armağan, s:93-106, Simurg Yayıncılık, İstanbul.
- Öz, T.**, 1965, İstanbul Camileri, c:2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Öztin, F.**, 1994, 10 Temmuz 1994 İstanbul Depremi Raporu, Özyurt Matbaacılık, Ankara.
- Pamukçıyan, K.**, 2002, İstanbul Yazıları, Aras Yayıncılık, İstanbul.
- Poridis, A.**, 1999, İstanbul Adaları’nın Sosyal ve Fiziksel Gelişiminin Analizi ile Fiziksel Çevrenin Değerlendirilmesine İlişkin Sistematiik Bir Yaklaşım, yayımlanmamış Doktora Tezi, Y.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Sakin, O.**, 2002, Tarihsel Kaynaklarıyla İstanbul Depremleri, Kitabevi, İstanbul.
- Sarı, A.**, 1996, Düşey Sirkülasyon Araçları Merdivenler, Y.E.M. Yayınları, İstanbul.
- Schlumberger, G.**, 1937, İstanbul Adaları, Bürhaneddin Basımevi, İstanbul.
- Schlumberger, G.**, 1996, Prens Adaları, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tekkeden, H.**, 1974, Burgazadası’ndaki Metamorphosis ve Ayios Georgios Karipis Manastırı ile Ayios İoannis Prodromos Kilisesi, yayımlanmamış Lisans Tezi, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, İstanbul.
- Tuğlacı, P.**, 1989, Tarih Boyunca İstanbul Adaları I, Say Yayınları, İstanbul.
- Tuğlacı, P.**, 1992, Tarih Boyunca İstanbul Adaları II, Say Yayınları, İstanbul.
- Ünlü, M., Özcan, Ö.**, 2003, Yirminci Yüzyıl Türk Edebiyatı, c.2, 1940-1960, İnkılap Kitabevi Yayıncılık San. Tic. A. Ş., Ankara.